

ARKKITEHTONISESTI JA HISTORIALLISTE ARVOKKAIDEN RAKENNUSTEN LUETTELO

SISÄLTÖ

valtion	s. 1 - 4
kirkolliset	5 - 6
kaupungin	7 - 10
yksityisten	11 - 18
miljöökokonaisuudet	19

sarakemerkinnät:

- b kortteli/tontti tai rekisterinumero
- c osoite
- d arkkitehdin tai suunnittelijan nimi
- e suunnitelman valm.vuosi: valmistumisvuosi
- f käyttötarkoitus tai nimi

Kirjaston kappale.

luett. nro
1171

SAAP. 9.11.72

b	c	- 1 -	d	e	f
I KAUPUNGINOSA, KRUUNUNHAKA					
1/1	Aleksanterinkatu 3		C.L. Engel E.B. Lohrmann/ R. Björnberg, Th. Granstedt - E. Björck Jac. Ahrenberg	1818:1818-28 1845 1900-05 1911-13	Valtioneuvoston lin- na, "Senaatintalo"
2/1-2	Snellmaninkatu 3-5		C.A. Edefelt	1866: 1866-69	Yliopiston geologian ja minerologian lai- tos, "Vanha kemian laitos"
2/1-2	Hallituskatu 5		G. Nyström/ G. Stenius	1883,84:1887/ 1926: 1928-36	Yliopiston kemian laitos
2/1	Hallituskatu 3		J. Wik (?)/ S. Gripenberg -- /	1843: 1843-44 1887: 1912:	Yliopiston kemian laitos, "von Wille- brandin talo"
2/1	Snellmaninkatu 7 Kirkkokatu 14		-- /	1842-43 /	Kruunuhaan apteekki
2/1	Hallituskatu 3 Ritarikatu 4		J. Wik (?) /	1843: 1843-44	Valtion virastotalo, "Pihlflycktin talo"
5/1	Pohj. Esplanadik. 1 Mariankatu 2		P. Granstedt/ C.L. Engel/ Th. Granstedt- Jac. Ahrenberg	1813-14/ 1837-43/ 1905: 1906-07	Presidentin linna, "Heidenstrauchin talo"
5/5	Pohj. Esplanadik. 3 Helenankatu 3		P. Granstedt/ F.A. Sjöström	1813/ 1883:	Korkein oikeus, "Standertskjöldin talo"
5/3,3, 4,1	Aleksanterinkatu 4 "- 6 "- 8 "- 10/ "- 4-10 "- "		-- / L. Wannberg/ A. Kocke/ P. Granstedt/ -- / M. Schjerfbeck	1852: / 1812 / 1813 / 1817 / 1800-luvun loppu./ 1915 (fasadi)	Lääninhallitus
6/1	Päävartiontori Aleksanterinkatu 2 Mariankatu 1		Edw. von Anert/ Th. Decker	1839: 1840/ 1874:	Päävartio ja Presi- dentinlinnan talous- rakennus
7/3	Kirkkokatu 4 Meritullinkatu 8		von Heideken, C.J.	1863:	--
7/10	Mariankatu 11		Dahlström, A.H.	1877	Kruunuhaan keski- koulu
12	Snellmaninkatu 9-11		G. Nyström	1890: 1890-91	Tieteellisten su- rain talo, "Säätö- talo"
15/7 ^b	Pohjoisranta 18 Maneesikatu 2b		Mellin, A.	1885:	As.talo

b	c	d	e	f
16/3	Meritullinkatu 18 Maneesikatu 6	--	1830-1	Vanha maneesi
18/3	Mariankatu 23	Lagerspetz, E.	1882	Nyk. Maatalous- hallitus
18/3	Maneesikatu 7	Lagerspetz, E.	1882:	Nyk. laborat. ja tutkimusrakennus
20/9	Liisankatu 1 Maurinkatu 1	Lagerspetz, E.	1882	Ent. Uudenmaan pataljoonan ka- sarmit
22/10	Liisankatu 13	Decker, Th.	1901	Koulurakennus
27	Unioninkatu 34 Fabianinkatu 33 Aleksanterinkatu Hallituskatu	C.L. Engel J.S. Sirén	1828: 1828-32 1936	Yliopiston päärakennus Päärakennuksen uusi osa
28	Unioninkatu 36	C.L. Engel/ G. Nyström	1836: 1836-44/ 1902-06	Yliopiston kirjasto
28	Fabianinkatu 35	E.B. Lohrmann/ G. Nyström	1843-46/ 1886	Yliopiston farmasian laitos. "Kemian ja anatomian laitos"
29/4,6	Snellmaninkatu 4-6	E.B. Lohrman/ C.B. Sjöström/ Fl. Granholm / S. Gripenberg	1851:/ 1873: 1884: 1891:	virastotalo, "Vanha postitalo"
29/2	Snellmaninkatu 2	Jac. Ahrenberg -- /	1900-03/ 1962:	Snellmaninkadun postitoimisto
43/15	Rauhankatu 16 Kirkkokatu 15	L. Bohnstedt	1879-82	Suomen Pankki
44a/1a	Rauhankatu 17 Snellmaninkatu 8	G. Nyström/ M. Schjerfbeck	1886: 1888-90/ 1928	Valtionarkisto
44a/3,3c	Unioninkatu 33-35	E.B. Lohrmann	1841: 1841-43	I sisätautien kli- nikka, "Uusi kli- nikka"
44b	Snellmaninkatu 14 Unioninkatu 37 Liisankatu 20	C.L. Engel/ E.B. Lohrmann	1830-32, 1835-37 1842	Iho- ja sukupuoli- tautien klinikka, "Vanha klinikka"
132 ^b /16	Siltavuorenranta 16	Boman, Aug./ Puol.ministeriö	1886/	Armeijan varikko

2 KAUPUNGINOSA, KLUUVI

42/2	Fabianinkatu 37-39 Unioninkatu 38 Kirkkokatu	C.L. Engel	1820-22: 1820-23 1830-60-1.	II sisätautien kli- nikka, "venäläinen sotilassairaala"
------	--	------------	-----------------------------------	---

b	c	d	e	f
97/2 ja 4	Kaivokatu 2-4 Keskuskatu 9 Mikonkatu 10	Höijer, Th.	1887	Ateneum
--	Kaisaniemi	Nyström, G.	1889	Yliop. kasvitiet. puutarh. kasvihuone
--	Kaisaniemi	Engel, C.L./Wik, J.	1831	Yliop. kasvitiet. puutarh. as.rak.
--	--	Saarinen, E.	1906-14	Rautatieasema

3 KAUPUNGINOSA, KAARTINKAUPUNKI

47/11	Et. Esplanadik. 6 Fabianinkatu 25	Engel, C.L.	1824	Valtioneuvoston juhlahuoneisto
49/4	Et. Esplanadik. 16	Sonck, L.	1908	Nyk. Kouluhallitus
57/1	Et. Makasiinik. 8 Kasarmikatu 17	Engel, C.L./ Lohrmann, E.	1824/	Kaartin kasarmit
98/2	Kasarmikatu 24	Schjerfbeck, M.	1899	Ent. tieteell. seurojen talo

4 KAUPUNGINOSA, KAMPPI

61/4	Erottajankatu 2 Uudenmaankatu 1	Höijer, Th.	1891	Ent. vak.yhtiö Kalevan talo
87/1	Yrjönkatu 18 Bulevardi 8	Gripenberg, S.	1885:	Suomalainen tyttökoulu
75/33	Eerikinkatu 30-38 Albertinkatu 40-42	Tarjanne, O.	1933	TKK:n laboratorio
77/3	Bulevardi 29	Sjöström, A.F.	1877:	Ent. as.talo
77/16	Albertinkatu 32 Bulevardi 23-25	Koshperoff	1879	Kansallisooppera
78/1	Lönnrotinkatu 37 Hietalahdenkatu 1	Engel, C.L./	1827:/	Ent.sot.sairaala (Huom! kortteliko- konaisuus ei VTT:n rakennus)

7 KAUPUNGINOSA, ULLANLINNA

69/1	Ratakatu 2	Sjöström, F.A.	1878	Ent. Kouluhallitus
106 ^a /1	Vuorimiehenkatu 1	Lindqvist, S.A. & Heikel, E.	1897	Ent. as.talo

b	c	d	e	f
104/19	Korkeavuorenkatu 21 Punanotkonkatu 4	Högberg, A.	1888	Pääesikunta
197/2	Kasarmikatu 15 Kaartinkuja	Dahlström, A.H.	1877	Kaartin maneesi
Tähtitorni- tontti	--	Engel, C.L.	1833	Tähtitieteelli- nen observatorio
8 KAUPUNGINOSA, KATAJANOKKA				
141	--	Engel, C.L.	1820-25	Merikasarmit
142	Kanavakatu 4	Lohrman, E.B.	1864 ?	Rahapaja
9 KAUPUNGINOSA, KAIVOPUISTO				
200/1	It. Puistotie 1 Iso Puistotie	Saarinen, E.	1915	"Marmoripalatsi"
199/17	Kallioliinrantie 17	Mieritz, F.	1869	Cygnæuksen galleria
13 KAUPUNGINOSA, ETU-TÖÖLÖ				
403 a	Mannerheimintie 30	Sirén, J.S.	1930	Eduskuntatalo
404/1	Nervanderinkatu 2-6 -- Pohj. Rautatiekatu 13	--	1915 ?	Eläinmuseo
422/5	Mannerheimintie 34	Gesellius, Lindgren, Saarinen	1906-12	Kansallismuseo
20 KAUPUNGINOSA, LÄNSI-SATAMA				
--	Lapinlahti	Engel & Arppe	1835	Sairaala
30 KAUPUNGINOSA, MUNKKINIEMI				
10/1	Laajalahdentie 5	Saarinen, E.	--	Ent. pensionaatti

b	c	d	e	f
1	KAUPUNGINOSA, KRUUNUNHAKA			
29		C.L. Engel/ E.B. Lohrmann	1818-22: 1830-40/ 1840-1.	Helsingin tuomiokirkko
43/17	Unioninkatu 31	C.L. Engel	1826	Pyhän Kolminaisuuden kirkko
3	KAUPUNGINOSA, KAARTINKAUPUNKI			
196/1	Unioninkatu 1 Bernhardink. 4	Bosse, H./ Stenbäck, J.	1864	Saksalainen kirkko
4	KAUPUNGINOSA; KAMPPI			
65/1	Lönnrotinkatu 6	Engel, C.L.	1826	Vanha kirkko (Huom. myös portti ja Sederholmin kappeli)
6	KAUPUNGINOSA, EIRA			
233/1	--	Sonck, L.	1935	Agricolan kirkko
7	KAUPUNGINOSA, ULLANLINNA			
136/5	Tehtaankatu 2 Ullankatu 2	Lohrmann, E.B.	1860	Katolinen kirkko (Huom. myös aita)
--	--	Melander, A.E.	kilp. 1879	Johanneksen kirkko
8	KAUPUNGINOSA, KATAJANOKKA			
137	--	Gornostajev, A.M.	1868	Uspenskin katedraali
11	KAUPUNGINOSA, KALLIO			
--	--	Sonck, L.	1912	Kallion kirkko
13	KAUPUNGINOSA, ETU-TÖÖLÖ			
442/6	Minervankatu 6	Ryberg, T.	1933	Olaus Petri-kirkko
14	KAUPUNGINOSA, TAKA-TÖÖLÖ			
480/4	Topeliuksenk. 4	Ekelund, H.	1929	Töölön kirkko

b	c	d	e	f
20	KAUPUNGINOSA, LÄNSI-SATAMA			
--	Hautausmaat	--	--	--
22	KAUPUNGINOSA, VALLILA			
583	Sammattintie 5 Somerontie 24	Liljekvist, B.	1931	Paavalin kirkko
25	KAUPUNGINOSA, KÄPYLÄ			
824/14	Metsolantie 14	Sutinen, E.J.	1930	Kirkko
42	KAUPUNGINOSA, KULOSAARI			
42047/7	--	Lindgren, A.,	1931	Kellotapuli
45	KAUPUNGINOSA, VARTIOKYLÄ			
217/1	Puotilantie 5	-- / Salmio- Toiviainen	-- /1962	Kirkko (ent. makasiini)

b	c	d	e	f
1 KAUPUNGINOSA, KRUUNUNHAKA				
4/4	Pohj. Esplanadik. 5 Helenankatu 2	P. Granstedt/ S. Gripenberg	1814: 1815-17/ 1889:	Kaupungin virastotalo, "Lampan talo"
4/4	Helenankatu 2	-- /	1816	ed. sivurakennus
4/9	Pohj. Esplanadik. 9 Katariinnakatu 1	P. Granstedt/ A. Ruusuvuori	1815: 1818-19/ 1961-63	Kaupungin virastotalo, "Goviniuksen talo"
4/9	Katariinankatu 1	P. Granstedt/	1815	"Goviniuksen talo", sivurakennus
4/9	Aleksanterinkatu 18 Katariinankatu 5	-- / -- /	1756-57 / 1800-1. alkup. 1866	Kaupungin virastotalo, "Sederholmin talo"
4/9	Katariinankatu 3	-- / C. Kiseleff/ K.A. Wrede	(1762-63), 1800-1. alku/ 1866/ 1892	ed. sivurakennus
4/9	Aleksanterinkatu 16	-- / -- / A. Ruusuvuori	1814/ 1873: 1874 1963	Kaupungin virastotalo "Veurlanderin talo"
4/9	Aleksanterinkatu 14	-- / -- / HKR:Taina Laine	1823/ 1887/ 1961-62	Ylipormestarin virka- asunto, "Brummerin talo"
7/2	Aleksanterinkatu 1 Mariankatu 3	S. Berner / -- /	1750-1./ 1810-1.	Kruununhaan poliisi- asema, vanha tulli- ja pakkahuone
7/2	Aleksanterinkatu 3 Meritullintori	C.A. Edelfelt	1847:	Uusi tulli- ja pakka- huone
30/1	Aleksanterinkatu 20 Katariinankatu 4	-- / C.L. Engel/ E.B. Lohrmann	1762-64/ 1816-19 1851	Raatihuone, "Bockin talo"
30/1	Aleksanterinkatu 22	-- / J. Wik/ G. Nyström	1762/ 1836:/ 1892	Poliisilaitos "Burtzin talo"
30/1	Aleksanterinkatu 24 Sofiankatu 3	-- / J. Wik	1760-1 / 1835:	Poliisilaitos "Helleniuksen talo"
30/1	Sofiankatu 3	-- /	1838	ed. sivurakennus
30/1	Pohj. Esplanadik. 11-13	C.L. Engel/ A.H. Dahlström/ B. Granholm H. Sauren/ A. Ruusuvuori	1830: 1832-33/ 1863/ 1883:/ 1885/ 1965:1966-70	Kaupungintalo, "Seurahuone"

b	c	d	e	f
30/1	Katariinankatu 2	-- / -- / A. Ruusu vuori	1833/ 1866/ 1965: 1966-70	ed. sivurakennus
30/1	Katariinankatu 4	-- /	n. 1820	Kaupungintalo, sivurak. "Kenraalikuvernöörin palatsin talli" (fasadi)
30/1	Sofiankatu 1	-- / A.H. Dahlström / B. Granholm/ A. Ruusu vuori	1836/ 1863/ 1887: 1888/ 1965: 1966-70	Kaupungintalo, sivurakennus
31/8	Pohj. Esplanadik. 15 Sofiankatu 2	-- / Th. Mellgren Jung-Fabritius -- /	1830/ 1863: / 1912: / 1918:	Kaupungin rahatoimisto "Manecken talo"
31/8	Aleksanterinkatu 26 Sofiankatu 6	-- / -- / -- /	1770/ 1833/ 1839-1931	Maistraatti "Sunnin talo"
31/8	Aleksanterinkatu 28 Unioninkatu 27	C.L. Engel/ --	1824/ 1843, 1906	Kaupungin virasto "Stockmannin talo"

2 KAUPUNGINOSA, KLUUVI

32/8	Pohj. Esplanadik. 19 Unioninkatu 28	P. Granstedt/ Lars Sonck/ A. Ruusu vuori	1814: 1815-16/ 1827-28/ 1904: / 1967	Kluuvin virastotalo "Uschakoffin talo"
------	--	--	---	---

3 KAUPUNGINOSA, KAARTINKAUPUNKI

49/6	Rikhardinkatu 3 Korkeavuorenk. 43	Höijer, Th/ Nyberg, A.	1880/	Kaupunginkirjasto
51/26	Korkeavuorenk. 26	Höijer, Th.	1891	Paloasema
--	Kappeliesplanaadi	Dahlström, A.H.	1867	Esplanaadikappeli
--	Eteläranta	Nyström, G.	1888	Kauppahalli
--	Teatteriesplanaadi Runebergiesplanaadi Kappeliesplanaadi	--	--	--

4 KAUPUNGINOSA, KAMPPI

69 ^a /12	Kansakoulukatu 2-4 Annank. 30	Nyström, G.	1885	Kansakoulu
--	Hietalahdentori	Lindqvist, S.A.	1903	Hietalahden halli

b	c	d	e	f
8 KAUPUNGINOSA, KATAJANOKKA				
184/6	Kanavakatu 6 Katajanokan- laituri 5	Nyström, G.	1900	Tulli- ja pakka- huone
187/8	Kanavakatu 8-22 Katajanokan- laituri 7-21	Sonck, L.	1913/ 1928	Makasiini
Di ¹	Katajanokan laitur	Taucher, G.	1937	Makasiini
9 KAUPUNGINOSA, KAIVOPUISTO				
--	Luoto-Klippan	Lindqvist/Grahn, Hedman, Wasastjerna	1899:	Ravintola
--	Iso Puistotie	Engel, C.L./--	1838/--	Kaivohuone
10 KAUPUNGINOSA, SÖRNÄINEN				
T 252/12	Sörnäisten rantatie 20	Lindqvist, S.A.	1908/13	Suvilahden höyryvoimalaitos
11 KAUPUNGINOSA, KALLIO				
325/26	Helsingink. 26	Taucher, G.	1927	Työväenopisto
327/7	Kaarlenkatu 2-6	Taucher, G.	1933	Paloasema
12 KAUPUNGINOSA, ALPPILA				
372 ^a /1	Alppila	Taucher, G.	Muutos 1929/1939	Vesilinnat
13 KAUPUNGINOSA, ETU-TÖÖLÖ				
465/2	Mannerheimintie	Lohrmann, E.B.	1843	Helsingin kaupun- gin museo
15 KAUPUNGINOSA, MEILAHTI				
--	Seurasaari	Mieritz, F. ?	n. 1889	silta, kioski, var- tijanasunto, ravin- tolan vanha osa, puutalo saaren ete- läpäässä
--	Meilahti 21	--	--	"Bredablick"

b	c	d	e	f
19	KAUPUNGINOSA, KORKEASAARI			
--	Korkeasaari	Höijer, Th.	1880-luvun alku	Ravintola
20	KAUPUNGINOSA, LÄNSI-SATAMA, LAPINLAHTI			
--	Hietasaarenkatu	Sonck, L.	1923/ 1935	Makasiinit
22	KAUPUNGINOSA, VALLILA			
584/37,39,43	Mäkelänkatu 37-43	Taucher, G.	1926	Kunnallinen asuinrakennus
27	KAUPUNGINOSA, VANHAKAUPUNKI			
--	Annala puistoinen			
29	KAUPUNGINOSA, ETELÄ-HAAGA			
29068/4	Haagan rakuuna- torppa		?	Kiint.virasto/ talo-osasto
34	KAUPUNGINOSA, PAKILA			
Ea, RNo 1 ⁶ Pakilan kylä	Etupellontie	--	1700-luv. ?	Pakintalo

b	c	d	e	f
1 KAUPUNGINOSA, KRUUNUNHAKA				
3/8	Hallituskatu 1	S. Gripenberg	1889:	Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran talo
3/9	Mariankatu 8 b Ritarikatu 3 b	Mellin, A.	1884:	As.talo
4/1	Pohj. Esplanadik. 7	A.F. Granstedt/ T. Grut	1839:/ 1922:	Ruotsin lähetystö, "Heidenstrauchin talo"
4/2	Aleksanterinkatu 12 Helenankatu 4	-- / K. Östman	1814 1931:	"Balderin talo"
4/2	Helenankatu 4	--	1815	ed. sivurakennus
5/3	Helenankatu 3	C. Kiseleff - E. Heikel	1891:	Helsingin Pantti Oy
7/5a	Mariankatu 5	G.Th. Ghiewitz (?)/ Th. Decker	1850-60-1./ 1882:	Virastotalo
7/6a	Mariankatu 7	Chiewitz, Th.	1861:	As.talo
8/9	Pohjoisranta 4 Kirkkokatu 2	Höijer, C.Th.	1885	As.talo
15/3	Pohjoisranta 12	Gripenberg, Seb.	1899:	As.talo
17/5	Liisankatu 16	Nyström, Petrelius, Penttilä	1902	As.talo
22/4	Oikokatu 7	Jung, V. & Fabritius, E.	1905	Koulurakennus
31/7	Unioninkatu 25	-- / F. Öhman/ S. Gripenberg/ -- /	1818 1860 1887/ 1933	Fennia Patria
193	Aleksanterinkatu 3 Hallituskatu 2	G.Th. Chiewitz	1857: 1861-63	Ritarihuone
2 KAUPUNGINOSA, KLUUVI				
32/2	Pohj. Esplanadik. 21	C.L. Engel/ E. Heikel	1819:/ 1882:	Liiketalo, "Cavoniuksen talo"
32/1	Pohj. Esplanadik. 23 Fabianinkatu 27	-- / K. Gullichsen	1837: 1837-38/ 1909:	Liiketalo "Palmqvistin talo"

b	c	d	e	f
33/3,8	Pohj. Esplanadik. 25-27, Kluuvikatu 1 Fabianinkatu 12	Höijer, Th.	1882	"Grönqvistin talo"
34/1	Pohj. Esplanadik. 29 Kluuvikatu 2	Höijer, Th.	1887	Hotelli Kämp
34/4	Pohj. Esplanadik. 31	Höijer, Th.	1890	"Catanin talo"
34/5	Pohj. Esplanadik. 33 Mikonkatu 1	Lindqvist, S.A.	1890	As.- ja liikeytalo "Merkurius"
95 ^b /6	Pohj. Esplanadik. 35 Mikonkatu 2	Wrede, K.A.	1888	Vanha Kauppakuja
95 ^b /37	Pohj. Esplanadik. 37	Kiseleff & Heikel/ Borg, Siren, Åberg	1891:/ 1920	Liiketalo
32/6	Unioninkatu 30	Gesellius, H.	1908	Wuorion liikeytalo
33/3	Kluuvikatu 1	Frölander, David	1908	Kino Maximin interiööri
33/6	Fabianinkatu 14	Sonck, L.	1911	Pörssitalo
33/2	Aleksanterink. 36 b	Nyström, G.	1898	Pankkirakennus
34/17	Aleksanterink. 44 Mikonkatu 3	Gesellius, Lind- gren, Saarinen	1901	Vakuutusyhtiö Pohjola
35/16	Aleksanterink. 13 Mikonkatu 5	Lindqvist, S.A.	1900	"Lundqvistin liikeytalo"
38 ^a /6	Mikonkatu 17	Grahn, Hedman, Wasastjerna	1899	Fennian talo
39 ^c /8	Vilhonkatu 11 Länt. Teatterikuja It. Teatterikuja	Tarjanne, O.	1902	Kansallisteatteri
41/2	Kaisaniemenkatu 6 Vuorikatu 15	Kallio, O	1930	Vakuutusyhtiö Pohja
95 ^a /1	Mannerheimintie 1 Aleksanterink. 52 Keskuskatu 2	Frosterus, S.	1924-30	Stockmannin tavaratalo
95 ^b /2	Keskuskatu 1 b	Saarinen, E.	1920:	Ent. Käsit. Osake- pankki
95 ^b /18	Aleksanterink. 46 Mikonkatu 4	Wrede, K.A.	1892	As.- ja liikeytalo
96/9	Aleksanterink. 23	Dahlström, A.H.	1870	Vanha Yliopp.talo
96/9	Mannerheimint. 3-5	Lindgren, A. & Lönn, V.	1910	Uusi Yliopp.talo

b	c	d	e	f
96/10	Mannerheimintie 7 Kaivokatu 12	Lindgren, A.	1913	Kalevan talo
96/11	Aleksanterinkatu 21	Michailoff, S. & Heikell, E.	1899	Tallbergin liiketalo
96/24	Aleksanterinkatu 19 Keskuskatu 4	Grahn, Hedman, Wasastjerna	1897	As.- ja liiketalo "Hermes"
97/5	Aleksanterinkatu 17 Keskuskatu 5	Blomstedt, P.E.	1929	HOP:n pankkiraken- nus
3 KAUPUNGINOSA, KAARTINKAUPUNKI				
46/2	Eteläranta 16	Engel, C.L.	n. 1820	Victor Ekin talo
48/1	Et. Esplanadik. 12 Kasarmikatu 27	Grahn, Hedman, Wasastjerna/ Settengren, J.	1899	Vaasan Pankin talo
50/5	Ludviginkatu 3-5	Lindqvist, S.A.	1890:	As.talot
50/6	Ludviginkatu 1 Korkeavuorenkatu 30	Wrede, K.A.	1885:	As.talo
52/1	Rikhardinkatu 4 Korkeavuorenkatu 41	--	--	As.talo
52/3	Rikhardinkatu 2	Rosenberg, C.R.	1890	As.talo
49/5	Et. Esplanadik. 18 Korkeavuorenk. 47	Sirén, J.S.	1935	Lassila & Tikanoja
50/7	Et. Esplanadik. 22	Ullberg, U.	1940	Bensowin liiketalo
50/8	Erottajankatu 19 Et. Esplanadik. 24	Höijer, Th.	1893	As.- ja liiketalo
51/11	Erottajankatu 1-3 Pieni Roobertink. 13	Nordberg, Aug.	1891	Ent. Spennertin talo
51/10	Erottajankatu 13 Ludviginkatu 10	Gripenberg, S.	1893	Ent. Suomi yhtiön talo
52/6	Kasarmikatu 40	Hård af Segerstad, K.	1901	Nylands Nation
52/31	Korkeavuorenkatu 35	Sonck, L.	1905	Helsingin Puhelin- yhdistys
53/2	Pohj. Makasiinik. 6 Fabianinkatu 17	Gesellius, Lindgren, Saarinen	1901	As.talo
55/17	Eteläranta 4	Aspelin, Wald	1897	As.talo
55/19	Eteläranta 2 Bernhardinkatu 1 Unioninkatu 3	Gripenberg, S.	1887	As.talo

b	c	d	e	f
98/4	Korkeavuorenkatu 23	Nyström, G.	1894: 1895	Läroverket för gossar och flickor
--	Pohj. Esplanadik. 2	Benois, N.	--	Svenska Teatern'in interiööri

4 KAUPUNGINOSA, KAMPPI

61/3	Erottajankatu 4 Bulevardi 2-4	Sjöström, F.A. Sonck, L.	1883 1913	Ent. koulutalo Nyk. Rake
62/2	Bulevardi 1	Höijer, Th.	1890	As.- ja liiketalo
62/9	Bulevardi 3 Yrjönkatu 9	Frosterus, S.	1912	Taoksen talo
63/2	Lönnrotinkatu 3 Yrjönkatu 15	Granholm, Fl.	1896	As.talo
63/14	Mannerheimintie 12 Kalevankatu 2	Kiseleff & Heikel	1887:	As.- ja liiketalo
66/12	Lönnrotinkatu 5 Yrjönkatu 22	Lindgren, A.	1911	Vakuutusyhtiö Suomi
71/5	Bulevardi 5 Annankatu 16	Palmqvist, W.G.	1924	As.talo
76/1	Lönnrotinkatu 29	Lindahl, K. & Thomé, W.	1903	Polyteknikkojen talo
87/1	Annankatu 15 Bulevardi 14	Aspelin, W.	1897	As.talo
86/14	Annankatu 14 Bulevardi 16	Jung, V.	1915	Helsingin Seura- kuntatalo

5 KAUPUNGINOSA, PUNAVUORI

88/12 + 14	Iso Roobertink. 11 Annankatu 5	Nyström, G./ Höijer, Th.	1886	Marias Asyl
88/29	Uudenmaankatu 10-12	Lindahl, K. & Thomé, V.	1906, 1908	Otavan talo
89/26	Iso Roobertink. 25	Thomé, V. ja I.	1914	As.talo
90/23	Uudenmaankatu 36	Kiseleff & Heikel	1886	As.talo
117/5,3 118/1	Bulevardi 36-42 Hietalahdenranta 1-7 Sinebrychoffinkatu, Punavuorenkatu 23	Wik, J./Höijer, Th. Gripenberg, S./ Höijer, Th.	1883, 1889	Sinebrychoffin alue

b	c	d	e	f
6 KAUPUNGINOSA, EIRA				
223/113	Armfeltintie 13 Rehbinderintie 9	Tarjanne, O.	1910	As.talo
227/17	Ehrensvärdintie 17	Lindqvist, S.A.	1910/12	"Villa Lundqvist"
229/2	Merikatu 23	Lindqvist, S.A.	1911	Villa Ensi
230/1	Armfeltintie 4	Sonck, L.	1913	As.talo
7 KAUPUNGINOSA, ULLANLINNA				
100 ^a /5	Vuorimiehenkatu 7	Frosterus & Gripenberg	1928	As.talo
100 ^b /7	Vuorimiehenkatu 9-11	Lindgren & Liljeqvist	1917	As.talo
102/1	Ullanlinnankatu 1	Estlander, G.	1904	Villa Ulrika
102/2	Ullanlinnankatu 3	Estlander, G.	1906	Villa Solsken
102/3	Etel. Rantatie 6-8 Tehtaankatu 1 a	Lindgren, A.	1912	As.talo
104/21	Korkeavuorenkatu 19	Hård af Segerstad, K.	1898	As.talo
127/9	Tehtaankatu 9 Kapteeninkatu 11	Nyström, Petrelius, Penttilä	1902	As.talo
136/1	Puistokatu 1 b	Aspelin, W.	1901	As.talo
182/14	Huvilakatu 1 Merikatu 15	Tarjanne, O.	1906	As.talo
183/2	Huvilakatu 4	von Essen, Kallio, Ikäläinen	1909	As.talo
183/16	Huvilakatu 2 Merikatu 17	Saارين, E.	1905	As.talo
185/2	Laivurinkatu 23-25	Lindqvist, S.A.	1906	Villa Johanna
185/27	Laivurinkatu 27-29 Tehtaankatu 30	Sonck, L.	1905	Eiran sairaala
8 KAUPUNGINOSA, KATAJANOKKA				
138/18,12,13	Kanavaranta 3 Katajanokan pohjoisranta 1-7	Björk, P. Aspelin, W.	1867, 1871, 1868, 1901, 1890	Tiilimakasiinit
139/1	Pormestarinrinne 1, Rahapajankatu 1	Kiseleff	1884:	As.talo

b	c	d	e	f
147/5	Luotsikatu 5 Katajanokankatu 6	Gesellius, Lindgren, Saarinen	1902- 1903	As.talo EOL
147/7	Satamakatu 7 Luotsikatu 1	Gesellius, Lindgren, Saarinen	1897	As.talo
148/1	Kruunuvuorenkatu 1 Satamakatu 5	Lindqvist, S.A.	1903	As.talo Aeolus
149/7	Kauppiaankatu 7 Katajanokank. 1	Gesellius, Lindgren, Saarinen	1902	As.talo Olofsborg
149/10	Luotsikatu 10 Katajanokankatu 3	von Essen, Kallio, Ikäläinen	1904	As.talo
161/	Kruunuvuorenkatu 7	Nyström, Petrelius, Penttilä	1902	As.talo

9 KAUPUNGINOSA, KAIVOPUISTO

199/2 ^a	It. Puistotie 2a Myllytie 4	Gripenberg, S.	1887 ?	Kivitalo
199/18	Kallioliinnantie 18	Lohrmann, E.B.	1845	Kallioliinna
201/19	It. Puistotie 19	Decker, Th.	1883:	As.talo
202/5	It. Puistotie 5	Edefelt, C.A./ Wik, J./Decker, Th.	1839	As.talo
203/8 ^c	It. Puistotie 8c	Sonck, L.	1913	As.talo
--	Valkosaarenkari	Estlander, G.	1900	NJK:n paviljonki

10 KAUPUNGINOSA, SÖRNÄINEN

TK 288/6	Sörnäisten rantatie 21 Lintulahdenkatu 4	Vähäkallio, V.	1927	OTK:n varasto
----------	--	----------------	------	---------------

11 KAUPUNGINOSA, KALLIO

299/5	Saariniemenkatu 5 Säästöpankinrinne 6	Lindahl, K.	1908	Työväentalo
304/13	Ensi linja 7	Schjerfbeck, M.	1897	Diakonissalaitok- sen sairaala
Puistoalue	Ensi linja 4	Rosenböijer, A.	1892:	Vanhainkoti

b	c	d	e	f
13 KAUPUNGINOSA, ETU-TÖÖLÖ				
401/6	Nervanderinkatu 3 Ainonkatu 3	Ekelund, H. & Eklund, J.	1927	Taidehalli
427/2 431/1	Sammonkatu 2	Borg, Siren, Åberg	1924	As.talot
454	Hietaniemenkatu	Liljeqvist, B.	1926	Krematorio
14 KAUPUNGINOSA, TAKA-TÖÖLÖ				
514/3	--	Lindegren, Y. & Jäntti, T.	1934-40/ 52	Olympiastadion
20 KAUPUNGINOSA, LÄNSI-SATAMA, LAPINLAHTI				
TK 781/7	Itämerenkatu Salmisaarenranta	Vähäkallio, V.	1940	Alko
22 KAUPUNGINOSA, VALLILA				
TK 368	Sturenkatu 17 Pääskylänkatu 12	Huttunen, E.	n. 1937	SOK:n tuotanto- laitokset
--	Mäkelänkatu 17-19- 21-23-25-27-29-31	Gripenberg, Moberg, Vähäkallio, Nyberg	1924- 1926	As.taloja
542/4 545/6-8	Hauhontie 4 ja Hauhontie 6-8	Välikangas, M.	1924	"Hauho"
554/20	Sturenkatu 40	Välikangas, M.	1926	"Sture"
555/1+14+16	Somerontie-Anjalan- tie-Kangasalan- tie-Sammattintie	Lindgren, A.	1917/ 27/28	Asuntokortteli
25 KAUPUNGINOSA, KÄPYLÄ				
806-808, 810-813, 816-820, 822-825		Välikangas, M. ym.	1920-25	Käpylän puutarha- kaupunki
839, 840, 849, 850		Ekelund & Välikangas	1940	Olympiakylä
30 KAUPUNGINOSA, MUNKKINIEMI				
6/8,12, 14,16,19	Hollantilaisentie	Saarinen, E.	1920-21	Rivitalo
30015/10	Riihitie 20	Aalto, A. & A.	1937	Oma talo

b	c	d	e	f
30039/1	Kartanontie 1	--	--	Munkkiniemen kartano
30004/7	--	--	--	Kartanon makasiini torni
31 KAUPUNGINOSA, LAUTTASAARI				
31033/7	Otavantie 10	--	1837	Lauttasaaren kartano
42 KAUPUNGINOSA, KULOSAARI				
31037/60	Lautturinkuja 8	Jaatinen, J.	?	As.talo
RNo 1/85	Hopeasalmentie 48 Armas Lindgrenint. 2	Sonck, L.	1916	Rantahotelli
RNo 1/575	Brändöntie 42	Sonck, L.	--	Ent. paloasema
RNo 1/933	Nandelstadhin niitty 1	Firle, O.	1939	As.talo
RNo 1/773+ 774	Hopeasalmentie 32	Flinkenberg, E.	--	As.talo
43 KAUPUNGINOSA, HERTTONIEMI				
Laivalahde- kylä RNo 1 ⁸	Herttoniemi	Granstedt, P.	1815	Herttoniemen kartano
49 KAUPUNGINOSA, LAAJASALO				
Laajasalon kylä RNo 1916	Laajasalo	--	1918	Degerön kartano

1 KAUPUNGINOSA, KRUUNUNHAKA

Kauppatorin reunusrakennukset
Säätytalon puiston "
Pohjoisranta 4-12

2 KAUPUNGINOSA, KLUUVI

Pohjoinen Esplanadikatu 25-41

3 KAUPUNGINOSA, KAARTINKAUPUNKI

Rikhardinkatu 2-4
Ludviginkatu 1-5
Fabianinkatu 13-17
Teatteriesplanadi
Runeberginesplanadi
Kappeliesplanadi

4 KAUPUNGINOSA, KAMPPI

Vanhankirkon puiston reunus-
rakennukset

6 KAUPUNGINOSA, EIRA

Eira kokonaisuutena

7 KAUPUNGINOSA, ULLANLINNA

Ullanpuistikon reunusraken-
nukset
Ullanlinnankatu 1-3
Etelärantatie 6-10
Tähtitorninkatu 2-10
Korttelit 180, 182-3 ja 185

8 KAUPUNGINOSA, KATAJANOKKA

Uspenskin katedraali ja
Rahapajankatu 1-5
Korttelit 146-149 ja 161

11 KAUPUNGINOSA, KALLIO

Pitkäsilta

13 KAUPUNGINOSA, ETU-TÖÖLÖ

Tempelikatu 15-25

14 KAUPUNGINOSA, TAKA-TÖÖLÖ

Välskärinkatu 1-9

22 KAUPUNGINOSA, VALLILA

Mäkelänkatu 17-31

24 KAUPUNGINOSA, KUMPULA

Kumpulan kartano

25 KAUPUNGINOSA, KÄPYLÄ

Käpylän puutarhakaupunki

27 KAUPUNGINOSA, VANHAKAUPUNKI

Vanhankaupungin mäki

35 KAUPUNGINOSA, TUOMARINKARTANO

Tuomarinkylän kartano

36 KAUPUNGINOSA, VIIKKI

Viikin latokartano

42 KAUPUNGINOSA, KULOSAARI

Akseli: Rantahotelli - Gloet -
Ribbinghovin rivitalot - ent.
paloasema - tapuli
Kulosaaren kartano

43 KAUPUNGINOSA, HERTTONIEMI

Herttoniemen kartano

45 KAUPUNGINOSA, VARTIOKYLÄ

Puotinkylän kartano

46 KAUPUNGINOSA, PITÄJÄNMÄKI

Talin kartano

49 KAUPUNGINOSA, LAAJASALO

Stansvikin kartano
Degerön kartano

52 KAUPUNGINOSA, SUOMENLINNA

Suomenlinna
Särkkä

Kslk 2.11.1972

LIITE

Asemakaavapäällikön asiaan

Arkkitehtonisesti ja historiallisesti arvokkaiden rakennusten luettelo. Asemakaavaosaston ehdotus rakennuskulttuuritoimikunnan tarkistaman luettelon täydennykseksi.

a-ryhmä (valtion omistamat)

8. kaupunginosa, Katajanokka

kortteli 141	----	A Granstedt	1834	Valmetin nykyinen piirustuskonttorirakennus. Kuuluu olennaisena osana Merikasarmiaukioon.
--------------	------	-------------	------	---

b-ryhmä (kirkolliset rakennukset)

3. kaupunginosa, Kaartinkaupunki

kortteli 196		Albert Melin Harald Bosse	1867	Saksalainen kirkko ja sen piharakennus. Kuuluu perustellusti luetteloon, kuten muutkin vanhat kirkot, lähinnä kaupunginosansa miljööseen kiinteästi liittyvänä
--------------	--	------------------------------	------	--

d-ryhmä (yksityisten omistamat)

2. kaupunginosa, Kluuvi

kortteli 38b, tontti 1, Mikonkatu 11		Palmqvist & Sjöström	1910- luvun alku	Lackmanin talo. Asemakaavan muutoksella on kadunpuoleisen julkisivu, vesikatto ja sisätilat määrätty säilytettäväksi.
---	--	-------------------------	------------------------	---

4. kaupunginosa, Kamppi

kortteli 68, tontti 5 Annankatu 27 Eerikink. 3		Werner Polón	1891	Lääninhallitus on määrännyt rakennuksen suojeltavaksi (Laki 572/1964). Säilyttäminen on vireillä myös asemakaavan muutoksen
--	--	--------------	------	---

e-ryhmä (miljöökokonaisuudet)

2. kaupunginosa, Kluuvi

Rautatietorin itäreuna, Mikonkatu 9 ja 13 sekä Kaisaniemenkatu 1				Tiilijulkisivut Lackmanin talon yhteydessä.
--	--	--	--	---

3. kaupunginosa, Kaartinkaupunki

Kasarmitorin reunusrakennukset
Fabianinkatu 11 ja 15
sekä Pohjoismakasiini-
katu 7

- Kasarmitorille
+ leimaa antava
vanhojen raken-
nusten ryhmä

11. kaupunginosa, Kallio

Torkkelinmäki
Torkkelinkadun ja Fran-
zeninkadun reunusra-
kennukset

Ehjä asuinkau-
punginosakoko-
naisuus

HELSINKI, Eira
Rakennushistoriallinen inventointi, 1969
Muinaistieteellinen toimikunta

- 218/16 Armfeltintie 18 - Edelfeltintie 1
rakennuttaja: Kauppaneuvos W.Sofronoff 1916
suunnittelija: Armas Siitonen 1916
muutoksia: 1921, -46, - 59
2-kerroksinen klassisistinen villa, alkuperäisasu ver-
raten hyvin säilynyt, arkkitehtuuriin sopimattomat uu-
det ikkunat. Aita vanhan mallinen, portti alkuperäinen.
- 218/32a rak. Ins. Adolf Engström 1910
suunn. Selim A.Lindqvist 1909
muutos ja lisärakennus: Karl Malmström 1940
Rakennuksen 4-kerroksinen nykyasu on peräisin vuodelta
1940, matala satulakatto. Muuri uusittu, Tehtaankadun
puolella osittain alkuperäistä muuria.
- 218/32b rak. Oy Edelfeltintie 3, 1913
suunn. Oskari Vilamo 1912
muut. 1930
3-kerroksinen klassisistinen rakennus, alkuperäisasu
säilynyt hyvin. Alkuperäiset terassimuurit, aidat ja
portit
- 218/32c-d rak. Tri E.Roos 1912
suunn. Gustav Estlander 1911
muutos: 1916 Eliel Saarinen, autotalli 1953
Klassisistinen 2-kerroksinen villa, Tehtaankadun puo-
leinen sisäänkäynti v:ltä 1916. Armfeltintien puolei-
set aidanpilarit alkuperäiset, panssariverkko sekundaä-
rinen.
- 218/32e suunn. (Gösta Cajanus 1914, klassisistinen villa, pur.)
Markus Taviö 1960
3-kerroksinen uusi asuinrakennus. Tehtaankadun puolelle
jätetty osa alkuperäistä muuria, muuten muurit puuttuvat
- 219/34a rak. Kauppaneuvos W.Sofronoff 1918
suunn. Armas Siitonen 1917
muutos 1918, Siitonen, ullakkohuoneet
Barokkiklassisistinen 2-kerroksinen villa, alkuperäis-
asu säilynyt, alkuperäinen muuri ja portti.
- 219/34b rak. Kauppaneuvos W.Sofronoff 1918
suunn. Armas Siitonen 1918
muutokset: 1918, Siitonen, ullakkohuoneet
1919, Siitonen, ulko-ovi itäisivulle
1960, P.-M.Ålander, itäisivun kierreporras
Klassisistinen 2-kerroksinen rakennus, alakerran ikku-
nat sekundaäriset, originaalinen muuri, kierreporras
hyvin dominoiva.

219/34e

rak. Rakennusmestari G.A.Valtonen 1911
suunn. Väinö Vähäkallio 1910
muutos: 1911, Vähäkallio, ullakkohuoneet
Jugendvaikutteinen kerrostalo, originaalisu hyvin
säilynyt. Alkuperäiset muurit.

219/17

rak. Fastighetsb. Ehrensvärd 1920
suunn. (Usko Nyström 1914, ei toteutettu)
Matti Finell 1920
muutos ja lisärak. Jalmari Kekkonen 1935
3-4-kerroksinen klassisistinen rakennus, alunperin
asuinrakennus, lisärakennusvaiheen jälkeen koulu.
Edelfeltintien puoleinen pihajulkisivu ankea. Muurit
1935, sopeutuvat ympäristöönsä hyvin.

220/34d&e

rak. Merikapteeni Chr. Jacobsen (Ab Fabrigsg. 34 d&e) 1910
suunn. Rich. Willman (pohjat) - Arthur Gauffin (fasadit)
1909
muutos: 1910, Willman, ullakolle asuinhuoneet
Jugendvaikutteinen 3-kerroksinen rakennus, alkuperäis-
asu hyvin säilynyt, pohjakerroksessa uudet ikkunat.
Alkuperäiset muurit.

220/30

rak. Rakennusmestari O. Ahde 1912
suunn. Väinö Vähäkallio 1911
muutos: 1917, O.W. Nyberg, kellariin asuinhuoneita
Jugendvaikutteinen 3-kerroksinen asuinrakennus, origi-
naalisu hyvin säilynyt. Alkuperäinen muuri.

221/1

rak. Helsingin Rakennustoimisto Lindgren & Co, 1913
suunn. Wilho Lökman 1913
Jugendvaikutteinen asuinrakennus, alkuperäisasu täysin
säilynyt. Hienot alkuperäiset muurit ja portit

221/3

rak. Kauppias G. Tallberg 1911
suunn. Bertel Liljeqvist 1910
muutokset: 1920, G. Taucher (autotalli)
1966, Kaj Salenius (autotalli)
Alkuperäisasunsa säilyttänyt klassisistinen rakennus,
alkuperäinen hieno muuri ja portti.

221/5

rak. Tarkastaja H. Hallamaa 1911
suunn. Harald Smedberg 1911
muutokset: 1951, 1961 (autotalleja)
2-kerroksinen jugendrakennus, jonka ulkoasu on muutoin
säilynyt alkuperäisenä paitsi että ikkunat on uusittu
erittäin rumasti. Alkuperäinen muuri, autotallin ovet
sopimattomat.

222/14

rak. Sahanomistaja Niilo Ahlgren 1913
suunn. Vilho Penttilä - Jussi Paatela 1912
muutokset: 1942: E. Nordman, perusteellinen ulkokorjaus
1953, autotalli pihan alle
Alunperin jugendasuinen rakennus, jonka nykyasu on
erittäin ikkävä uusittuine rappauksineen ja muutettuine
ikkunoineen. Ulkoasu pyrittävä entistämään, koska si-
jainti on miljöön kannalta hyvin tärkeä. Alkuperäinen
muuri.

222/385

rak. Sahanomistaja Niilo Ahlgren 1911
suunn. Vilho Penttilä 1911
Jugendasuinen 3-kerroksinen rakennus, alkuperäisasu
hyvin säilynyt, ikkunat uusittu. Muurit primääriset.

222/7

(rak. eversti E. Standertskjöld 1912)
(suunn. Selin A. Lindqvist, purettu)
rak. Norjan Valtio
suunn. Eyvind Hetzius & Svein Bjeland 1962
3-kerroksinen lähetystö-rakennus, tasakatto. Ei sopeu-
du ympäristöönsä.

223/446

rak. Kauppias J. Tallberg 1914
suunn. Oscar Bomansson 1913
Barokkiklassisistinen 3-kerroksinen rakennus, jonka al-
kuperäisasu on tarkoin säilynyt. Originaalimuurit ja
portit säilyneet.

223/1

rak. Kauppias J. Tallberg 1914
suunn. Oscar Bomansson 1913
Edellisten kanssa yhteen suunniteltu barokkiklassis-
tinen rakennus, alkuperäisasu ja muurit säilyneet.

223/385

rak. Vakuutustarkastaja H. Mäkelä 1910
suunn. Wilho Lehtinen (pohjat)-Harald Smedberg (fasadit)
muutos: Kurt Sumberg 1945, julkisivut ja korotus
Alunperin jugendasuinen rakennus, muutettu perusteel-
lisesti 1945, tällöin myös korotettu kerroksella, ma-
tala aumakatto. Rehbindertien puoleinen muuri ja
portti alkuperäinen.

223/13

rak. pankinjohtaja G. Sidorov 1910
suunn. Onni Tarjanen 1910
muutokset: 1928, autotalli
1933, Harry Rönneholm, erkkeri ja sisämuutos
2-kerroksinen klassisistinen rakennus, alkuperäisasu
muuten säilynyt paitsi erkkeri ja ikkunat v:ltä 1935.
Muuri alkuperäinen, portti ja portinpylväät sekundääri-
set.

- 224/1 (rak.opett.O.W.Pellinen & rak.mest.T.Lindberg 1911)
(suunn. Rob. Willman 1911, purettu)
rak. Sato, As Oy Lastu
suunn. Tauno Salo & T.Kortteinen 1960
Ympäristönsä erittäin huonosti sopeutuva 4-kerroksinen rakennus, tasakatto. Ei muureja, jotka voisivat hieman parantaa tilannetta.
- 224/385 rak. Sahanomistaja Niilo Ahlgren 1913
suunn. Jalmari Wesuri 1912
3-kerroksinen jugendrakennus, alkuperäisasu hyvin säilynyt. Muuri sekundäärinen, muoto alkuperäinen
- 225/3 rak. Rakennusmestari Oskar Ahde 1910
suunn. Lento A.Pajunen (pohjat & John Settergren (fasadit) 1910
muutos: 1917, ullakolle asuinhuoneet
Jugendvaikutteinen 3-kerroksinen rakennus, alkuperäisasu hyvin säilynyt joitain ikkunamuutoksia lukuun ottamatta. Hieno mukulakivillä revetoitu muuri ja alkuperäiset portit.
- 225/5 rak. Rakennusmestari K.Tiili 1913
suunn. Vilho Lekman 1912
muutos: 1917, ullakolle asuinhuoneet
Alkuperäinen jugendvaikutteinen asu säilynyt, osa ikkunoista muutettu. Armfeltintien puoleinen muuri ja portti alkuperäinen, Cydeniuksentien puolella uusi, muosoltaan välttävä muuri.
- 225/729 rak. Kauppias Niilo Ahlgren 1912
suunn. Vilho Penttilä 1911
muutos: 1916 Penttilä, katon korotus ja ullakolle asuinhuoneet.
Jugendvaikutteinen 3-kerroksinen talopari, alkuperäisasu säilynyt muutamaa ikkunamuutosta lukuunottamatta. Muurit sekundääriset, muodoiltaan välttävät.
- 225/11 rak. Sahanomistaja Niilo Ahlgren 1912
suunn. Vilho Penttilä - Max Frelander 1911
muutos: 1925, ullakkohuoneita
3-kerroksinen jugendvaikutteinen rakennus, alkuperäinen asu pääpiirteissään säilynyt, ikkunat muutettu tyyliin sopimattomiksi. Muuri alkuperäinen.
- 226/6 rak. Arkkitehti Jarl Eklund 1918
suunn. Jarl Eklund 1916
muutos: 1917, Eklund, päätyikkuna ja parveke
Englantilaisvaikutteinen 2-kerroksinen asuinrakennus, fasadit tiiltä, säilynyt alkuperäisasussaan, alkuperäinen tiilimuuri ja portit.

226/8

rak. Fastighets Ab Armfeltsvägen 10, 1922
suunn. Walter Jung 1921
3-kerroksinen klassisistinen rakennus, alkuperäisasu
säilynyt, primäärinen kvaaderimuuri. Rakennuksen massa
ei oikein sovelly ympäristönsä.

226/10

rak. Maanviljelijä K. Ekqvist 1914
suunn. John Viklander 1913
muutokset: 1913, Vikander, autotalli terassin alle
1928, J. Wesuri, erkkereiden alaosan muutos
Barokkiklassisistinen 3-kerroksinen rakennus, alkuperäis-
asu säilynyt, alkuperäinen kvaaderimuuri, autotallin
ovet häiritsevät ympäristöä.

226/12

rak. Rakennusmestari K. Taipale 1914
suunn. K. Taipale (pohjat) & Fred. Elenius (fasadit) 1912
muutos: 1952, H. Lundström, ulkoasun muutos, uusi rappaus
Rakennuksen 3-kerroksinen volyymi on alkuperäinen,
terastirappauksen yhteydessä rakennuksen luonne on pe-
rusteellisesti muuttunut, ikkunat muutettu. Alkuperäis-
asu pyritään palauttamaan. Muuri ja portti sekundaariset.

226/547

rak. Rakennusmestari K. Tiili 1911
suunn. K. Taipale & K. Tiili 1911
3-kerroksinen talopari, jonka alkuperäinen hahmo on
säilynyt, mutta uuden tarastirappauksen yhteydessä
hävitetty ulkoarkkitehtuurin alkuperäinen luonne.
ikkunat uusittu. Muuri alkuperäinen.

226/3

rak. Metsänhoitaja H. Borg 1914
suunn. Jarl Eklund 1913
muutos: 1955, Eklund, vintille asuinhuoneet
2-kerroksinen klassisistinen rakennus, alkuperäisasu
periaatteessa säilynyt paitsi että ikkunat uusittu
1-ruutuisiksi. Alkuperäinen kvaaderimuuri ja rautapor-
tit. Tontin länsisivulla terassimuuri ja pergola.

226/4

rak. Fastighets Ab Armfeltsvägen n:o 6, 1911
suunn. Werner von Essen 1910
2-3-kerroksinen jugendrakennus, alkuperäisasu säilynyt,
sekundaariset ikkunat. Muuri alkuperäinen.

227/2

rak. Tilanomistaja Gabriel Törnström 1910
suunn. Wilho Lekman 1909
muutokset: 1909, Lekman, ullakolle asuinhuoneet
1926, Runar Fennilä, kattomuutos, tornit poist
1935, Fennilä, lisärakennus länsipäähen

3-kerroksinen jugendvaikutteinen rakennus, alkuperäisasua muutettu mutta kokonaisvaikutus silti edelleen välttävä. Alkuperäinen aita.

227/3

rak. Arkkitehti Jarl Eklund 1910

suunn. Jarl Eklund 1910

muutos 1910, Eklund, julkisivujen oleellinen yksinkertaistaminen

1935, Runar Pinnilä, lisärakennukset itä- ja länsipäihin (vrt. 227/2) sekä korotus

4-kerroksinen kahdessa vaiheessa muotonsa saanut rakennus, varsin hallittu kokonaisuus. Alkuperäinen muuri.

227/5

rak. Insinööri W.O.Lille 1910

suunn. Wilho Pentttilä 1910

muutokset: 1916, Pentttilä, ullakolle asuinhuoneita

1962, Seppo Hytönen, perusteellinen fasadi-muutos, autotallit.

Alunperin jugendvaikutteinen 3-kerroksinen rakennus, vin 1962 muutoksessa alkuperäinen karakteri hävisi lähes tyystin. Pyrittävä entistämään. Muurit sekund.

227/7

rak. Työnjohtaja O.Kiviranta 1911

suunn. J. Emil & Odelma P.Olander 1911

muutokset: 1916, Runar Pinnilä, ullakolle asuinhuoneet

1955, uusi aita, Ehrensverdintien puolelle

3-kerroksinen jugendvaikutteinen rakennus, alkuperäisasu muuten säilynyt, mutta osa ikkunoista uusittu. Juhani Ahontien puolella alkuperäinen muuri, Ehrensverdintielle uusi muuri.

227/9

rak. Rakennusmestari Oskari Wilamo & firmaist. O. Rauhaneimo 1911

suunn. Oskari Wilamo 1911

4-kerroksinen rakennus, ylin kerros sekundäärinen, ikkunat sekundääriset. Alkuperäinen muuri.

227/11&13

rak. Tarkastaja H. Hallamaa 1911

suunn. Harald Smedberg 1911

muutos: 1933, autotalleja terassin alle

3-kerroksinen talopari, jugendasu täysin säilynyt. Alkuperäiset muurit.

227/15

(rak. Ab Villa Hällebo)

(suunn. Emil Svenson 1910, purettu)

suunn. Eliel Muoniovaara 1964

3-kerroksinen rakennus, tasakatto

227/17

rak. Pankinjohtaja Aug. Lundqvist 1910
suunn. Selim A. Lindqvist 1910
2-kerroksinen jugenditalo, alkuperäinen volyymi säily-
nyt, sekundäärinen terastirappeus ja muutetut ikkunat
hävittävät jugendkarakterin. Ulkoasu entistettävä.

228/2

rak. Opiskelija Katri E. Sainio 1929
suunn. Toini Granholm-Waskinen 1927
3-kerroksinen klassisistinen rakennus, alkuperäinen
rauta-aita.

228/3

rak. Rakennusmestari Ahto Sippola 1912
suunn. Max Frelander 1912
muutokset 1913 ja 1917, asuinhuoneet pohjakerrokseen
4-kerroksinen jugendvaikutteinen rakennus, alkuperäis-
asu hyvin säilynyt. Alkuperäinen korkea terassimuuri.

228/1

rak. Liikemies Ivan Falin 1924
suunn. W.G. Palmqvist 1924
3-kerroksinen klassisistinen rakennus, alkuperäisasu
täysin säilynyt. Alkuperäinen muuri.

228/5

rak. Rakennusmestari N.L. Eskola 1912
suunn. Heikki Kaartinen 1912
Jugendvaikutteinen 3-kerroksinen rakennus, ikkunat muu-
tettu, alkuperäinen kvaaderimuuri.

228/7&9

rak. As Oy Speranski 1914
suunn. John Vikander 1914
3-kerroksinen klassisistinen talopari, ikkunat muutet-
tu. Alkuperäinen kvaaderimuuri.

228/10

rak. Rakennusmestari R. Helander 1913
suunn. Armas Lindgren 1913
muutos: 1934, länsifasadin erkkerin muutos
3-kerroksinen jugendrakennus, länsifasadia muutettu
ikävästi, eteläfasadi originaaliasussa, ikkunat muu-
tettu. Alkuperäinen balusteriaita.

228/8

suunn. Kurt Simberg 1950
4-kerroksinen asuinrakennus

228/4&6

rak. Sahanomistaja Niilo Ahlgren 1912
suunn. Wilho Lekman (pohjat) & Harald Smedberg (fasa-
dit) 1912

3-kerroksinen jugendvaikutteinen rakennus, alkuperäisasu täysin säilynyt. Alkuperäinen muuri ja rampit.

229/143

rak. kauppias U. Staudinger 1912
suunn. Selim A. Lindqvist 1910
muutos: 1933, K. Borg, muutetaan asuintaloksi
2-3 kerroksinen jugendrakennus, alunperin sairaala, nykyisin asuintalo. Alkuperäinen ulkoasu muuten säilynyt, paitsi ikkunoiden alaosa muutettu 1-ruutuiseksi. Alkuperäinen muuri, sekundääriset portit.

230/2

rak. protokollasihteeri B. Wasastjerna 1913
suunn. Lars Sonck 1912
muutokset: 1913, Sonck, fasadit rikkaammin koristellut
1950, Sonck, tasakaton muuttaminen aumak-
toksi ja rappauksen uusiminen.
3-kerroksinen rakennus, alunperin jugendasuinen, muu-
tettu asu kuivakasta klassisismia, nykyinen katto,
terastirappaus ja ikkunat v:ltä 1950. Alkuperäinen
korkea kvaaderimuuri ja rautaportit.

230/446

rak. tarkastaja H. Hallamaa 1911
suunn. Harald Smedberg 1911
3-kerroksinen jugendvaikutteinen talopari, fasadit
poikkeavat toisistaan, alkuperäisasu säilynyt muuta-
mia ikkunoita lukuun ottamatta. Alkuperäinen hieno
muuri ja portit.

230/2

Engelaukio 13
rak. tarkastaja H. Hallamaa 1912
suunn. Harald Smedberg 1911
muutokset: 1932, Kellarin ikkunoita suurennetaan
1964, panosriverkkoaita pihan ympärille
3-kerroksinen jugendvaikutteinen rakennus, alkuperäi-
sasu säilynyt paitsi että suurin osa ikkunoista muu-
tettu. Kadunpuoleinen muuri alkuperäinen, pihan puo-
leinen sekundäärinen.

230/23

rak. insinööri Einar Wahlberg 1920
suunn. Sigurd Schultz 1920
muutokset: 1920, autotalli
1958, ullakolle asuinhuoneet
Barokkiklassistinen 2-kerroksinen villa, alkuperäisasu
säilynyt, mutta ikkunat uusittu rumasti. Alkuperäinen
kvaaderimuuri.

230/21

rak. liikemies J. Nordberg 1912
suunn. Emil Svensson 1912
muutos: 1932, autotalli
Jugendvaikutteinen 3-kerroksinen rakennus, alkuperäis-
asu säilynyt muuten paitsi ikkunat muutettu 1-ruutu-

siksi. Alkuperäinen kvaaderimuuri.

230/19

rak. Ab Ehrensvärdintie 19 Oy 1912
suunn. Emil Svensson 1912
3-kerroksinen rakennus, ikkunoita lukuun ottamatta
alkuperäisasu säilynyt hyvin. Alkuperäinen korkea kvaaderimuuri.

231/11

rak. prof. J.H.Vennola 1911
suunn. von Essen-Kallio-Ikäläinen/E.Ikäläinen 1911
muutos: 1916, Ikäläinen, ullakolle asuinhuoneet
3-kerroksinen jugendvaikutteinen rakennus, säilyttänyt
alkuperäisasunsa (v:n 1916 asun). Alkuperäinen
muuri ja portit.

231/13

rak. insinööri von Schantz 1913
suunn. Max Frelander 1913
muutos: 1927, Eklund, sisäkorjaus ja fasadimuutos
Alkuperäinen jugendvaikutteinen asu periaatteessa
säilynyt, tosin Merikadun puoleiset ikkunat uusittu
1-ruutuisiksi. Ehrensvärdintien puoleiset ikkunat
uusittu onnistuneemmin. Rappaus uusittu jonkin
verran. Alkuperäinen muuri ja portit, Sekundääriset
autotalliin ovet.

231/15

rak. rakennusmestari F. Hj.Wäänänen 1911
suunn. F.Hj.Wäänänen (pohjat) & Lento A.Pajunen (fasadit) 1910
muutos: 1945, ullakolle lisää asuinhuoneita
Jugendvaikutteinen 3-kerroksinen rakennus, alkuperäisasu
periaatteessa säilynyt, ikkunat uusittu rumasti,
sekundääriset parvekkeet. Merikadun puolella pensaita,
Ehrensvärdintien puolella vanha rauta-aita.,

231/17&19

rak. sahanomistaja Niilo Ahlgren 1911
suunn. Vilho Penttilä 1911
3-kerroksinen jugendvaikutteinen talopari, fasadit
keskenään erilaiset. Alkuperäisasu periaatteessa säilynyt,
mutta osa ikkunoista uusittu, ja parvekkeet ovat
sekundääriset. Muuri alkuperäinen.

231/21

(suunn. Sigurd Frosterus 1910, piir. HKA)
suunn. Karl Malmström 1936
5-kerroksinen asuinrakennus, tasakatto.

231/23&25

rak. sahanomistaja Niilo Ahlgren 1912
suunn Vilho Penttilä & Jussi Paatela 1912w

2 3-kerroksinen jugendvaikutteinen rakennus, alkuperäisasu säilynyt, osa ikkunoista muutettu. Alkuperäiset muurit.

231/2&27

rak. sahanomistaja Niilo Ahlgren 1912
suunn. Vilho Penttilä 1912
muutos: 1944, sisä- ja ulkokorjaus
Jugendvaikutteinen 3-kerroksinen rakennus. Alkuperäisasu säilynyt muuten, mutta ikkunat ja ovet on uusittu. Muuri ja rautaportti alkuperäiset.

323/1

rak. pankinjohtaja H. Kihlman 1913
suunn. Walter Thomé 1912
muutos: 1952, Runar Fennilä, perusteellinen sisä- ja ulkoasun muutos.
Nykyinen klassisistinen asu peräisin v:lta 1952, terastirappaus, uusitut ikkunat, Engelaution puolella matala rauta-aita, Rehnbinderintien puolella muuri.

232/3

rak. Fredrik Pentzin 1917
suunn. Robert Tikkanen & Karl Malmström 1916
muutokset: 1917, 1927, Tikkanen, muutoksia rakennuksen länsiosassa 1939.
1945, ullakolle asuinhuone
1953, ikkunoiden muutos
Klassisistinen 2-kerroksinen villa, rappaus ja ikkunat uusittu. Muu pihmäärinen.

232/5

rak. Arkkitehti E.A. Kranck 1911
suunn. E.A. Kranck 1911
3-kerroksinen jugendvaikutteinen (betoni)talo, alkuperäisasu säilynyt ikkunoita lukuunottamatta. Alkuperäinen muuri ja portti.

232/6

rak. rakennusmestari A. Lekman 1912
suunn. Wilho Lekman 1912
muutos 1944, R. Hellevuori, korotus
Alunperin 3-kerroksinen jugendvaikutteinen rakennus, sekundäärinen korotus erittäin epäonnistunut. Rakennuksen vanha osa säilynyt alkuperäisasussaan, ovi muutettu. Muuri ja portti alkuperäiset.

232/7

rak. rakennusmestari V. Leino 1912
suunn. Väinö E. Leino (pohjat) & Väinö Toivio (fasadit) 1912
3-kerroksinen jugendvaikutteinen rakennus, alkuperäisasu hyvin säilynyt. Ei muuria.

232/25

rak. teknikko Toivo Schiberg 1911
suunn. Karl Lindahl 1911
3-kerroksinen rakennus, alkuperäinen runsaasti koris-
teltu jugendtyylinen rappaus uusittu, primäärisäsu muu-
ten säilynyt. Alkuperäinen muuri.

232/27&29

rak. sahanomistaja Viljo Ahlgren 1913
suunn. Vilho Penttilä 1912
3-kerroksinen jugendvaikutteinen talopari, rakennukset
poikkeavat jonkin verran toisistaan, alkuperäisäsu
säilynyt. Alkuperäiset muurit, aidat, rampit ja portit.

121/1

rak. Arbetarbstads Ab Tarmo
suunn. Josef Stenbeck 1900
3-kerroksinen eklektinen kivirakennus, alkuperäisäsu
säilynyt.

121/3

rak. Byggnads Ab Bonus
suunn. Polón & Wasastjerna 1904
5-kerroksinen jugendvaikutteinen asuintalo, säilynyt
alkuperäisäsuissaan.

MUSEOVIRASTO
RAKENNUSHISTORIALLINEN
ARKISTO

HELSINGIN ITÄISEN KAUPUNKIRANNIKON
HISTORIAALLISET SUOJELUKOhteet

Kaupunkisuunnitteluvirasto
yleiskaavaosasto 1.9.1969
Hum.kand. Ritva Tuomi

Tutkittu alue käsittää kaupunginosien 43, 45 ja 47 Itäväylän eteläpuolella sijaitsevat osat, kaupunginosat 44, 48, 49, 50 ja 51 kokonaan, sekä Sipoon Talosaaren.

Tehtävänä on ollut kartoittaa tämän alueen ne historialliset kohteet, jotka rakennustaiteellisesti tai oman aikansa ja seudun menneisyyden muistomerkkeinä ovat niin huomattavia, että niiden säilyminen olisi huomioitava kaavoituksessa. Tätä varten on käyty läpi toista maailmansotaa edeltävä rakennuskanta alueella. Rakennusten lisäksi on tutkittu myös muut rakenteet kuten puistot, sillat, kanavat, puolustuslaitteet jne.

Luettelo on laadittu huhti-elokuussa 1969 suoritetun kenttäinventoinnin ja kirjallisista lähteistä saatujen tietojen perusteella. Tutkitusta aineistosta on luetteloon valittu ne kohteet, joiden säilyttämistä ehdotetaan. Kohteet on luokitettu sen mukaan, miten tärkeää säilyttäminen on.

Tiedot esihistoriallisista suojelukohteista ja ensimmäisen maailmansodan aikaisista varustuksista on saatu suoraan Muinaistieteellisen toimikunnan inventointiluetteloista. Näitä kohteita ei ole luokitettu. Ne ovat muinaismuistolain suojaamia kiinteitä muinaisjäännöksiä, joiden hävittämisestä on erikseen neuvoteltava Muinaistieteellisen toimikunnan kanssa.

Valinnassa ja luokituksessa on tärkein arvosteluperuste ollut rakennustaiteellinen ja toiseksi tärkein historiallinen. Rakennustaiteellinen arviointi on suoritettu ulkoarkkitehtuurin perusteella.

Yksittäisten kohteiden lisäksi on luetteloitu säilytettäviä miljöökokonaisuuksia. Miljöökokonaisuudet tarkoittavat tässä luonnonmaiseman, viljellyn maiseman ja rakennusten muodostamaa kokonaisuutta. Ne on rajattu alueellisesti ja luokitettu.

Puhtaiden luonnonmaisema-alueiden inventointi ei kuulunut tehtävään. Tärkeimmät, silmiinpistävimmät maisema-alueet on kuitenkin merkitty liitteenä olevaan karttaan. Hieno luonnonmaisema on alueella niin hallitseva piirre, että sen säilyttäminen ja sen huomioiminen kaavoituksessa on tärkeämpää kuin yksittäisten rakennusten suojeleminen.

Rakennustaiteellisesti tai historiallisesti todella huomattavia kohteita alueella on vähän. Useimmilla luetteloön valituilla on vain paikallista merkitystä. Luettelo on näin laaja siksi, että vähänkin merkityksellisten kohteiden turhat hävittämiset vältettäisiin.

Kohteet luetellaan kaupunginosittain, niissä laatunsa mukaan ryhmiteltyinä. Ensin luetellaan kartanot ja maatilat, sitten muut asuintalot ja kesähuvilat, lopuksi muut kohteet. Erillisinä liitteinä on luettelot esihistoriallisista suojelukohteista, ensimmäisen maailmansodan aikaisista varustuksista sekä muutamista huomattavimmista toisen maailmansodan jälkeisistä rakennuksista. Kohteista ilmoitetaan osoite, nimi, käyttötarkoitus ja aiempi käyttötarkoitus, mikäli se poikkeaa nykyisestä ja on saatu selville; rakennuksen kerrosluku, rakennusaine ellei se ole puu, ulkoarkkitehtuurin hallitsevat piirteet kuten vesikaton muoto ellei katto ole satulakatto sekä seinien käsittelytapa; mahdolliset erikoispiirteet tai tyylimääritelmä; suunnittelija ja rakennusvuosi, mikäli ne on saatu selville; luokka sekä lopuksi ajoituksessa käytetyt kirjalliset lähteet.

Luokitusperusteet

Lähtökohtana on ollut se luokitus, mitä on käytetty Helsingin arkkitehtonisesti ja historiallisesti arvokkaiden rakennusten luettelossa (Suomen Rakennustaiteen Museo 1965). Sitä on laajennettu

lisäämällä rakennuksiin luokka B ja jakamalla miljöökokonaisuudet kolmeen luokkaan.

Rakennukset

A2 - erittäin arvokkaat kohteet, joiden purkaminen ei missään tapauksessa saisi tulla kysymykseen.

A1 - arvokkaat kohteet, joiden säilyttämistä ei saisi asettaa kyseenalaiseksi, ellei yleinen etu kaupunkistruktuurin perustavien muutosten - esim. suurten liikennejärjestelyjen - yhteydessä sitä välttämättä vaadi.

A - merkittävät kohteet, jotka yleensä olisi pyrittävä säilyttämään.

B - rajatapaukset, kohteet joiden säilyttämistä olisi syytä harkita. Miljöökokonaisuuksissa sijaitsevien B-rakennusten säilyminen on miljöön kannalta tärkeää.

Miljöökokonaisuudet

M2 - erittäin arvokkaat miljöökokonaisuudet, jotka olisi ehdottomasti säilytettävä.

M1 - arvokkaat miljöökokonaisuudet, säilytettävä kuten A1 -rakennukset.

M - miljöökokonaisuudet, jotka yleensä olisi pyrittävä säilyttämään.

Rakennuksen luokitusmerkintään liittyy miljöömerkintä mikäli rakennus suorastaan vaikuttaa arvokkaan miljöökokonaisuuden syntyyn.

Luetteloon liittyy merkinnät kartoissa 1 : 10 000 ja 1 : 4 000 sekä valokuvat tärkeimmistä kohteista.

Intendentti Antero Sinisalo ja amanuenssi Pekka Kärki Muinaistieteellisen toimikunnan rakennushistoriallisesta toimistosta ovat tarkastaneet luettelossa mainittujen kohteiden luokituksen.

43. HERTTONIEMI

1⁴, 1⁶, 1⁸, 1⁹

Linnanrakentajantie - Abraham Wetterin tie - Johan Sederholmin tie
Herttoniemen kartano

Kartano on muodostunut kolmesta rälssisäteritilasta, jotka tunnetaan jo 1500- ja 1600-luvulta. Nykyinen päärakennus rakennettiin ja puisto istutettiin 1800-luvun alussa amiraali Cronstedtin omistaessa kartanon. Talousrakennukset lienevät päärakennuksen aikaisia.

Alueen omistaa vuodesta 1919 lähtien yhdistys Svenska Odlingens Vänner i Helsingfors. Se on museoalue, jolle on myös siirretty rakennuksia muualta.

Suojeltava alue voidaan luontevasti rajata Linnanrakentajantiehen, Abraham Wetterin tiehen, Johan Sederholmin tiehen ja Loppilahden rantaan. Sen ydinalueen muodostaa kartanon puisto tontilla 1⁸. Puisto on istutettu luultavasti vuosien 1813 ja 1820 välillä.

M2

Alueen säilytettävät rakennukset

1. Kartanon päärakennus. Kaksikerroksinen, kivinen, rapattu ja satulakattoinen. Ensimmäisen kerroksen runkona on 1760-luvulla rakennetun posliinitehtaan polttimo. Se laajennettiin ja korotettiin kaksikerroksiseksi asuinrakennukseksi 1815 Pehr Granstedtin piirustusten mukaan. Lisärakennelmia 1880-luvulla. Tyyliiltään rakennus on klassisistinen.

A2M2

2. Kahvilarakennus, ent. tilanhoitajan asunto. Pystylaudoitus, vesikatossa vanha tiilikate, avokuisti.

A2M2

3. Entinen työväenasunto ja ulkorakennus, alkuaan makasiini. Sau-marimavuoraus.

AM2

4. Entinen pesu- ja leivintupa. Saumarimavuoraus.

AM2

5. Asuinrakennus, entinen ulkorakennus. Saumarimavuoraus.

AM2

6. Entinen työväenasunto. Saumarimavuoraus, vellikello.

AlM2

7. Ulkorakennus. Muurattu kvaaderikivistä, rappaamaton, vesikatto aumattu. Rakennettu 1800-luvun lopussa.

B

8. Ulkorakennus. Vuoraamaton, keskellä avovaja.

AlM2

9. Tuulimyllyn runko-osa. Mahdollisesti siirretty muualta nykyiselle paikalleen.

AM2

10. Eteläinen huvimaja. Tiilinen, rapattu, tyyliiltään klassistinen.

A2M2

11. Itäinen huvimaja. Tiilinen, rapattu, pohjamuodoltaan kahdeksankulmainen, tyyliiltään klassistinen.

A2M2

12. Alueella on lisäksi Sipoosta siirretty Knusbackan tilan rakennusryhmä. Siihen kuuluu asuinrakennus ja neljä ulkorakennusta; kaikki sijaitsevat pienen neliönmuotoisen pihan ympärillä. Siirretty paikalle 1920-luvulla, rakennettu viimeistään 1800-luvun alussa, luultavasti 1700-luvulla. Rakennusryhmä ei kuulu suojeltaviin.

Lähteet: Bergbom 1910, Nikander 1928.

44. T A M M I S A L O

44027/11 (1⁴, 1⁷)

Jatasalmentie 5a

Asuinrakennus, ent. Villa Edishem

Kaksikerroksinen, vuorattu. Vesikatto kolmipäätyinen, torni nelikerroksinen, useita kuisteja ja ulokkeita. Ikkunat on uusittu yksiruutuisiksi.

Rakennettu ruukinpatruuna Fredrik Idestamin kesähuvilaksi vuoteen 1887 mennessä. Uusgoottilaisia ja uusrenessanssipiirteitä.

A

Lähteet: Rancken 1937, Suomen matkailijayhdistys 1889, kartta 1887.

45. V A R T I O K Y L Ä

M a r j a n i e m i

Marjaniemeen on rakennettu 1920-luvulta lähtien, jolloin alue kaa-
voitettiin. Ensimmäiset rakennukset olivat kesähuiloita. Vähi-
tellen alue muuttui talviasuttavien, pääasiassa yhden ja kahden
perheen talojen yhdyskunnaksi. Alueelle ovat tunnusomaisia verrat-
tain pienet tontit ja maastoon mukautetut kapeat tiet. Nykyisen
asemakaavan säilyttäminen ainakin eteläosassa, Strömsintien ja Mar-
janiementien eteläpuolella olisi suotavaa. Erillisiä suojelukoh-
teita ei ole.

M

Lähteet: Leino 1952.

P u o t i l a

45213, 45217, 2³¹⁵, 2¹⁰⁷⁰

Puotilantie 5, 7

Puotinkylän kartano

Kartano tunnetaan 1500 - 1600 -luvulta lähtien. Nykyiset rakennuk-
set rakennettiin 1800-luvun alussa tai 1700-luvun viimeisinä vuosi-
kymmeninä kauppaneuvos Johan Henrik Lindroosin omistaessa kartanon.
Suunnittelijoiden nimiä ja tarkkoja rakennusaikoja ei tunneta.
Helsingin kaupunki on omistanut päärakennuksen tontteineen vuodes-
ta 1933.

Kartanon tontin lisäksi suojeltavaan alueeseen tulisi kuulua Juo-
rumäen puisto sekä Vartiokylänlahteen viettävät entiset pellot kar-
tanon ja Juorumäen kohdalla.

M1

Alueen säilytettävät rakennukset

1. Kartanon päärakennus. Vuorattu, mansardikattoinen. Rakennettu viimeistään 1800-luvun alussa. 1800-luvun keskivaiheilla rakennus vuorattiin uudelleen, päätyihin lisättiin matalat siivet ja pihan puolelle uusrenessanssityylinen kuisti. Rakennus on nykyisin autiona.

AM1

2. Asuinrakennus, ent. tilanhoitajan asunto. Rakennettu viimeistään 1800-luvun alussa, epävarman tiedon mukaan 1783. Sekundaarinen uusrenessanssityylinen vuoraus, kellotorni, päädyssä vellikello.

AM1

3. Kellarirakennus. Tiilinen, rapattu, klassisistinen. Rakennettu 1800-luvun alkupuolella.

AM1

4. Puotilan kappeli, ent. viljamakasiini. Kaksikerroksinen, harmaakivestä muurattu, rappaamaton. Ensimmäinen kerros holvattu. Rakennettu pohjoispäätyyn hakatun vuosiluvun mukaan 1859, muutettu kappeliksi 1963.

AM1

Lähteet: Jutikkala - Nikander 1939, Leino 1952, Rancken 1937.

V a r t i o h a r j u

1⁵⁸⁴, 1⁵⁸⁵

Linnavuorentie

Borgsin tilan rakennuksia. Ne eivät ole suojeltavia tässä tutkimuksessa käytettyjen perusteiden mukaan, mutta niistä olisi erikseen keskusteltava Muinaistieteellisen toimikunnan kansatieteellisen osaston kanssa.

47. M E L L U N K Y L Ä

M e l l u n m ä k i

4⁷¹, 4¹⁶⁶, 4¹⁸², 4¹⁸³

Itäväylä - Tankovainiontie

Fallbackan tila

Vanhan perintötilan 1700- ja 1800-lukujen vaihteessa rakennettu rakennusryhmä. Punaiseksi maalattu rakennusryhmä sijaitsee kauniisti viljelysten ympäröimällä mäellä. Itäväylän läheisyys häiritsee miljöökokonaisuutta, mutta ei ole tuhonnut sitä. Rakennukset ovat säilyneet hyvin alkuperäisasussaan.

Suojeltava alue käsittää tontin 4¹⁸³ sekä osan muista edellä mainituista tonteista.

M1

Alueen säilytettävät rakennukset

1. Asuinrakennus. Pohjakaava sotilasvirkatalotyyppinen. Pystylautavuoraus, kuusiruutuiset ikkunat, sekundaarinen kuisti ja eteisuloke. Vuorauksessa on vuosiluku 1800, osa rakennusta saattaa olla vanhempi.

AM1

2. Luhtiaitta. Osittain vuorattu, rakennettu 1795.

AM1

3. Yksikerroksinen aitta, rakennettu 1794.

AM1

4. Asuinrakennus, entinen ulkorakennus. Pystylautavuoraus, neliruutuiset ikkunat, vanha kellari. Ilmeisesti samanikäinen kuin edellä mainitut rakennukset.

BM1

5. 1850-luvulla rakennettu talli ja navetta. Pohjakerros kiveä.
BM1

6. Lautainen lato.

BM1

7. Asuinrakennus, ent. työväenasunto. Sekundaarinen pystylaudointus ja uusitut ikkunat. Rakennettu 1800-luvun alussa.

BM1

Lähteet: Omistajan, majuri Holger Blomqvistin tiedonannot, rakennuksiin merkityt vuosiluvut.

48. V A R T I O S A A R I

5⁶⁷⁹

Villa Tirrebo. Kaksikerroksinen vuorattu uusrenessanssityylinen kesähuvila, nykyisin talviasuttu. Rakennettu 1800-luvun lopussa, suunnittelija tarkistamattomien tietojen mukaan Th. Höijer.

A1

Lähteet: Kansallismuseon kuva-arkisto; omistajan tiedonannot.

2²

Yksi- tai puolitoistakerroksinen puinen rapattu kesähuvila. Jyrkkä pitkälappeinen vesikatto. Rakennettu 1900-luvun alkukymmeninä.

A

49. L A A J A S A L O

KARTANOT

T u l l i s a a r i

1¹, 1², 1⁴, 1⁶, 1⁸, 1¹³⁶, 1¹³⁷Tuurholman kartanon alue ja kansanpuisto

Tuurholman kartano on muodostunut 1500 - 1600 -luvulla perustetusta sotilasvirkatalosta. Päärakennus, joka sijaitsi tontin 1⁶ pohjoisrajan kohdalla, on purettu viime vuosikymmeninä. Tontilla 1⁴ on kaksi pientä asuinrakennusta ja ulkorakennuksia, jotka saattavat olla entisiä kartanon työväen asuntoja. Puisto on istutettu vuosien 1838 ja 1882 välillä, jolloin kauppaneuvos Henrik Borgström omisti kartanon. Kolme puistossa olevaa huvilaa on rakennettu Borgströmin perillisille 1880-luvulla.

Kartanon alueen omistaa Helsingin kaupunki vuodesta 1929 lähtien. Kansanpuisto lahjoitettiin kaupungille 1906.

Kokonaisuutena säilytettävä alue rajautuu etelässä Kaitalahden nykyiseen asutukseen, Henrik Borgströmin tiehen ja rivitaloihin tonteilla 49054 ja 49055. Istutettu puisto huviloineen alueen pohjoisosassa, entiset viljelysaukeat ja kansanpuiston luonnonvarainen, hoidettu metsä muodostavat erittäin kauniin maisemakokonaisuuden.

M2Alueen säilytettävät rakennukset1¹

Ent. kesähuvila, nykyisin asuinrakennus. Kaksikerroksinen, vuorattu uusrenessanssityylinen huvila 1880-luvulta.

AlM2

1²

Kesähuvila, ent. Acktén huvila. Kaksikerroksinen vuorattu uusrennessanssityylinen huvila 1880-luvulta.

AlM2

1⁶

Kesähuvila. Kaksikerroksinen vuorattu uusrennessanssityylinen huvila 1880-luvulta.

AlM2

1⁶, 1⁴

Ryhmä hirsisiä ja lautaisia asuin- ja ulkorakennuksia. Rakennettu ilmeisesti 1800-luvun alkupuolella.

B

Lähteet: Jutikkala - Nikander 1939, Nordman 1947, Rancken 1937, Suomen matkailijayhdistys 1889, kartta 1887.

T a h v o n l a h t i

1²⁵³

Stansvikin kartanon alue

Stansvikin kartano erotettiin Degerön kartanon maista vuonna 1798. Kartano perustettiin lähinnä maaseutuasunnoksi; maanviljelystä ei sen mailla ole koskaan suuremmin harjoitettu.

Kartanon omistaa Helsingin kaupunki vuodesta 1938 lähtien. Se on vuokrattu Helsingin kunnallisvirkamiehet ja toimihenkilöt r.y:lle, jonka kesäkotina kartano on. Päärakennuksen lähelle on 1960-luvulla rakennettu uudisrakennuksia, jotka jonkin verran häiritsevät miljöökokonaisuutta. Alueen kesämajaryhmät ovat onnistuneesti metsän peitossa.

Mielenkiintoisen jakson alueen vaiheissa muodostaa kaivostoiminta, jota harjoitettiin 1700-luvun loppupuolella ja vähän 1800-luvun alussa. Kaivoskuilut Koirasaarentien pohjoispuolella, ehkä 1780-luvulla rakennettu kaivostyön johtajan asunto tien eteläpuolella

ja 1874 rakennettu uusrenessanssityylinen huvila näiden läheisyydessä muodostavat kartanon kanssa historiallisesti arvokkaan, eriaikaisten elementtien kokonaisuuden. Siksi ne käsitellään tässä Stansvikin kartanon yhteydessä.

Suojeltava alue käsittäisi koko Stansvikin niemen ja ulottuisi kiilana Koirasaarentien yli kaivoksille asti. Tahvonlahden itärannat, joilla on vuosisadan vaihteessa rakennettuja kesähuviloita, tulisi liittää alueeseen suoja-alueena; huviloiden vuoksi niitä ei tarvitse säilyttää.

Koko alue M

Kartanon piha rakennuksineen, puisto ja 1860-luvulla istutettu tam-
mikuja M1

Alueen säilytettävät rakennukset

1. Päärakennus. Kaksikerroksinen, rapattu, aumakattoinen, tyylliltään varhaista klassisismia. Rakennettu 1803 tai 1804 luultavasti silloisen omistajan, majuri Fabian Kasimir Rosvallin piirustusten mukaan. Rannan puolella on sekundaarinen⁽¹⁾ veranta ja parveke.

AlM1

2. Ns. Keltainen rakennus. Puolitoistakerroksinen, vuorattu, tyylliltään klassisistinen vierasrakennus. Päärakennusta nuorempi, rakennettu 1800-luvun alussa vuoteen 1833 mennessä. Vuonna 1898 rakennusta korotettiin ja päätyihin lisättiin kuistit.

AlM1

3. Venevaja ja laituri. Vaja piirurunkoinen ja lautainen, klassisistinen. Rakennettu 1800-luvun alkupuolella.

AlM1

4. Entinen talli. Pystylaudoitettu. Päädyssä vellikello. Rakennettu 1800-luvun alkupuolella.

AM1

1) Sekundaarinen tässä tarkoittaa jälkeempäin rakennettua

5. Asuinrakennus, todennäköisesti entinen palvelusväen asunto. Sekundaarinen pystylaudoitus, neliruutuiset ikkunat. Rakennettu 1800-luvun alkupuolella.

AM1

6. Ns. Punainen huvila. 1800-luvun alkupuolella rakennettu talonpoikaistyylinen, myöhemmin huvilana käytetty asuinrakennus. Pitkänurkkainen, pystylaudoitettu, ikkunat neliruutuiset. Lisärakennettu 1800-luvun lopussa.

AM1

7. Huvimaja. Piirurunkoinen ja lautainen, sivuilta avonainen. Rakennettu todennäköisesti 1800-luvun keskivaiheilla.

AM1

8. Koirasaarentien eteläpuolella oleva ns. Kaivosrakennus. Mansardikattoinen pystylaudoitettu asuinrakennus, 16-ruutuiset ikkunat. Rakennettu ilmeisesti 1780-luvulla kaivostyön ollessa vilkkaimmillaan. Myöhemmin sitä on käytetty kesähuvilana, tällöin päätyihin on lisätty pulpettikattoiset, arkkitehtuurista poikkeavat kuistit. Rakennus on nykyisin autiona tai sitä käytetään kesähuvilana.

ALM

9. Koirasaarentien pohjoispuolella. Puolitoistakerroksinen osittain vuorattu uusrenessanssityylinen kesähuvila. Todennäköisesti rakennettu August Schaudmanille 1874. Rakennus on nykyisin autiona tai sitä käytetään kesähuvilana.

ALM

Pihalla pieni pystylaudoitettu vierasmaja, ilmeisesti päähuvilaa nuorempi.

B

Kaivokset

Koirasaarentien pohjoispuolella, kallion länsireunalla. Stansvikissa louhittiin rautamalmia ensimmäisen kerran vuonna 1766, sitten 1780- ja 1790-luvulla ja viimeksi 1830-luvulla. Kallion

rinteessä on neljä lähekkäin sijaitsevaa kuilua, jotka on aidattu. 1780- ja 1790-luvulla louhittiin läheisyydestä myös lyijyhohdetta. Näitä ns. Degerön hopeakaivoksia en ole pystynyt paikallistamaan. Kaivokset ovat muinaismuistolain suojaamia kiinteitä muinaisjään-
nöksiä, joiden hävittämiseen on erikseen pyydettävä lupa Muinais-
tieteelliseltä toimikunnalta.

Lähteet: Jutikkala - Nikander 1939, Laine 1952, Nordman 1947, Ny-
berg 1934, Perälä 1965, Rancken 1937. Kartat 1887, 1902.

Y l i s k y l ä

1⁹¹⁶, 1¹⁰⁰⁹

Degerön kartano

Kartano muodostui 1600-luvulla. Säilyneet rakennukset ovat 1800-luvun alkupuolelta. Vuonna 1798 kartanon maista erotettiin Stans-
vikin ja Jollaksen kartanot.

Nykyisin vain päärakennus, muutama ulkorakennus ja puisto niiden ympärillä ovat yksityisomistuksessa. Muun osan aluetta omistaa Helsingin kaupunki.

Suojeltava alue olisi rajattava vähintään Reposalmen uimarantaan, Holmanmoisiontiehen ja Pikku Sarvaston eteläpuolella oleviin kallioihin. Holmanmoisiontien ja Reposalmentien puistokujat tämän alueen ulkopuolella kannattaisi säilyttää.

Koko alue ja puistokujat M

Kartanon 1850-luvulla istutettu puisto tontilla 1⁹¹⁶ M2

Alueen säilytettävät rakennukset

1. Päärakennus. Vuorattu, aumakattoinen, empiretyylinen. Rakennettu 1818, vuorattu 1834. Päätyjen matalat siivet lisätty 1800-luvun puolivälissä. Myös kuisti rakennuksen edessä on sekundaarinen.

A2M2

2. Pystylaudoitettu vaja.

B

3. Kaivonkatos. Rakennettu ehkä 1800-luvun loppupuolella.

A1

4. Rantatupa, ns. Runebergin tupa. Vuorattu, neliruutuiset ikkunat. Rakennettu vuoteen 1836 mennessä, mahdollisesti 1700-luvulla. Ollut 1800-luvulla vierasrakennuksena.

A

5. Vuoraamaton sauna, lautainen eteinen. Rakennettu 1800-luvulla.

B

6. Vuoraamaton talli, ullakkokerros lautainen, ikkunat kuusiruutuiset, päädyssä vellikello. Rakennettu 1800-luvulla.

AlM2

7. Pystylaudoitettu ulkorakennus, aumakatto. Rakennettu 1800-luvulla.

BM2

Lähteet: Jutikkala - Nikander 1939, Nordman 1947, Rancken 1937, palovakuutuskirja 1834, vapaaherratar Martina Standertskjöld - Nordenstamin tiedonannot.

J o l l a s

1701

Jollaksen kartano

Kartano erotettiin Degerön kartanon maista 1798. Pieni puisto, viljelykset ja puukujat ovat siis 1800-luvulta. Vanha päärakennus purettiin ja korvattiin uudella 1920-luvulla. Se rakennettiin todennäköisesti vanhan paikalle tai lähelle sitä.

Kartano on nykyisin SOK:n Osuuskauppakoulun aluetta.

Suojeltava alue olisi rajattava siten, että myös Saunalahden pohjukan rakentamattomat rannat kuuluisivat siihen. Länsiraja kulki Matosaarentien kohdalla. Luonnonmaisemalla on tärkeä osa tässä miljöökokonaisuudessa.

M

Alueen säilytettävät rakennukset

Kartanon päärakennus. Kivinen, rapattu, kaksikerroksinen mansardikattoinen asuinrakennus. Suunnittelijat arkkitehdit Malmström ja Tikkanen 1920-luvulla. Rakennus sopii erittäin hyvin vanhaan kartanomiljööseen.

AM

Lähteet: Rancken 1937

MUUT ASUINRAKENNUKSET

Y l i s k y l ä

2⁴¹⁵

Laajasalontie 17

Puolitoistakerroksinen kivinen rapattu asuinrakennus, mansardikatto. Rakennettu ilmeisesti 1920 - 1930 -luvulla. Sekundaarisia yksikerroksisia lisäsiipiä.

B

KESÄHUVILAT

Laajasalossa oli huvila-asutusta jo 1800-luvun alkupuolella. Varsinaisesti huvilatonttien myyminen ja vuokraaminen alkoi 1870-luvulla. 1900-luvun alussa kesähuviloita oli henkikirjan mukaan 34 kappaletta (Perälä 1965).

Huviloiden suureen määrään verrattuna rakennustaiteellisesti huomattavia on vähän. Tärkeää olisi säilyttää ne huvilat, jotka hyvin voidaan liittää muihin, historiallisesti tai maisemallisesti säilytettäviin kokonaisuuksiin. Näitä ovat jo mainitut Tullisaaren ja Tahvonlahden huvilat sekä seuraavat, luonnonmaiseman vuoksi huomioitavilla alueilla sijaitsevat huvilat.

H e v o s s a l m i

Vuorilahdentie, niemen kärki

Ent. Wuorion huvila, nykyisin kaupungin nuorisotoimiston kesäkot. Kaksikerroksinen, vuoraamaton, länsipuolella torni. Tyyliltään rakennus on lähinnä norjalaisvaikutteista kansallisromantiikkaa. Suunnitellut Gesellius - Lindgren - Saarinen 1899.

A1

Lähteet: Christ - Janer 1951; Kaupunginmuseon kuva-arkisto.

2¹

Kallioniementie, niemen kärki

Ent. kesähuvila, nykyisin Strömberg Oy:n retkeilymaja. Yksikerroksinen, vuorattu, uusrenessanssityylinen. Rakennettu ilmeisesti 1890-luvulla.

BM

Kaunis tontti, jolla istutettua puustoa. Huvilalla on tärkeä asema Hevossalmen maisemassa idästä katsottuna.

M

Lähteet: Kartat 1887 ja 1902

1⁹³⁶

Furuvikintie

Huvila Furuvik, nykyisin talviasuttu. Osittain kaksikerroksinen, vuorattu, tornillinen uusrenessanssihuvila. Rakennettu 1800-luvun lopussa.

A

Lähteet: Kartta 1902.

J o l l a s

1¹⁴

Uusrenessanssityylinen vuorattu huvila. Rakennettu 1880-luvulla.

A

Lähteet: Kartta 1887, Kaupunginmuseon kuva-arkisto.

Y l i s k y l ä

2⁵

Ilomäen polku

Ent. Sieversin huvila. Puinen, rapattu asuinrakennus. Suunnitelleet Gesellius - Lindgren - Saarinen 1901. Paljon sekundaarisia muutoksia.

A

Lähteet: Christ - Janer 1951; Rakennushistoriallisen toimiston kuva-arkisto.

MUUT KOHTEET

Laajasalon kanava

Kiveys ja puusto säilytettäviä.

M

T u l l i s a a r i

2¹⁸, 2³²⁹

Kaitalahden huvilayhdyskunnan tämän osan rakennukset eivät ole säilytettäviä. Alue sitä vastoin on luonnonkaunis ja osittain puistomaiseksi muokattu. Sen säilyttämistä ulkoilualueena kannattaisi harkita.

M1

50. V I L L I N K I

Saari erotettiin Degerön kartanon maista 1700- ja 1800 -lukujen vaihteessa, jolloin Villingin kartano muodostui. Krimin sodan jälkeen kartanon ottivat haltuunsa Suomenlinnan venäläiset upseeriperheet. Vuonna 1916 perustettiin Villinge gårds AB, jonka toimesta Länsi-Villinki lohkottiin huvilatonteiksi. Joitakin tontteja oli lohkottu jo viime vuosisadan lopussa pohjoisrannalta. Itä-Villinki linnoitettiin vuoden 1914 jälkeen. Linnoitusrakennelmia ei ole inventoitu. Länsi-Villingin lukuisat kiviaidat on todennäköisesti rakennettu venäläisten aikana 1800-luvun loppupuolella.

Lähteet: Rancken 1937; kartta 1887.

1⁵⁵⁸

Villingin kartano

Tiedot kartanon rakennuksista ovat epävarmat. Tontilla ¹⁵⁵⁸ oleva rakennus on todennäköisesti kartanon uusi, 1860-luvulla rakennettu päärakennus. Se on puolitoistakerroksinen vuorattu klassistinen rakennus, kahdeksanruutuiset ikkunat. Seinien alaosassa on sekundaarinen rapattu vyöhyke. Pohjakaava ja hieno kiinteä sisustus ovat säilyneet alkuperäisinä. Nykyisin se on kolmen liikelaitoksen kesäkotina.

A

1²⁰³

Ns. Röda Stugan. Saumarimavuorattu kaksoisvinkkelirakennus, kuusiruutuiset ikkunat. Arkkitehti Karl Malmström rakensi huvilan itselleen 1920-luvulla yhdistämällä kaksi vanhaa rakennusta, ilmeisesti kartanon työväen asuntoja.

A

1⁶⁸⁹

Veturimiesten liiton kesäkoti. Puolitoistakerroksinen vuorattu uusrenessanssihuvi. Rakennettu ehkä jo 1880-luvulla.

A

1⁷

Yksikerroksinen vuorattu uusrenessanssihuvi. Rakennettu viimeistään 1880-luvulla.

B

1²⁵⁰

Kallioniemi.

Kaksikerroksinen jugendtyylinen kesähuvi. Ensimmäinen kerros rapattu, toinen vaakalaudoitettu. Jyrkkä mansardikatto. Rakennettu 1900-luvun alkukymmeninä.

B

1⁹³

Villa Widablick.

Puolitoistakerroksinen rapattu jugendtyylinen huvi. Peltikatteinen torni. Rakennettu 1913 tai 1914.

A

Linnamainen huvi on tärkeä osa perinteellistä Villinginsalmen maisemaa.

1³¹¹

Villa Oivala.

Klassisistinen saumarimavuorattu atriumhuvi. Suunnitellut Oiva Kallio omaksi kesähuvilakseen 1927 (mahdollisesti aikaisemmin).

A1

2

Pyöröhirsistä salvottu sauna. Suunnitellut Oiva Kallio, rakennettu 1929.

A

Lähteet: Ekelund 1962, Wickberg 1959.

1⁷³

Vuorattu klassisistinen kesähuvila. Suunnitellut Martti Välikangas omaksi huvilakseen ilmeisesti 1920 - 1930 -luvulla.

A

51. S A N T A H A M I N A

RAKENNUKSET

Kadettikoulu

Funktionalistinen, 1940 rakennettu ryhmä. Rakennukset 1-, 2- ja 3 -kerroksisia, kivisiä ja rapattuja. Suunnittelija arkkitehti Olavi Sortta.

B

Lähteet: Viljanen 1964.

Uudenmaan jääkäripataljoonan ja Tykistökoulun alue

Venäläisten rakentamia kasarmeja ja makasiineja viime vuosisadan lopusta ja tämän vuosisadan alusta. Santahaminan alueen tulevasta käytöstä riippuen näistä voidaan ehkä säilyttää jokin ryhmä. Suojeltavia rakennuksia ne eivät ole.

MUUT KOHTEET

1800-luvulla rakennettuja varustuksia karttaan (1:4000) merkityissä paikoissa. Alueet ovat ensisijaisesti maisemallisista syistä suojeltavia. Varustukset ovat muinaismuistolain suojaamia, niiden hävittämisestä on neuvoteltava erikseen.

Eteläniemi (Söderudd)

Luonnonkauniilla niemellä maavalleja ja kivistä ja betonista muurattuja varustuksia. Maisemallisesti erittäin hieno, historiallisesti mielenkiintoinen miljöökokonaisuus.

M

Haudat ja hautamuistomerkit

Muinaismuistolain suojaamia. Numeroitu karttaan 1:4000.

1. Kadettikoulun pihassa sijaitseva Viaporin pommituksessa 1855 kuolleiden venäläisten sotilaiden ja matruusien muistomerkki. Kvaa-derikivistä muurattu pyramidi.
2. Lähellä UJK:n esikuntarakennusta sijaitseva kolmen Viaporin kapinassa 1906 kuolleen venäläisen aliupseerin hauta ja hautakivi.
3. Punakaartilaisten hautausmaa ja hautamuistomerkki.

54. V U O S A A R I

KARTANOT JA MAATILAT

3²⁷³

Rastilan retkeilymaja ja ulkoilualue

Alueella oli 1600-luvulla kaksi taloa ja 1700-luvulta lähtien Rastbölen (Rastbölen) ratsutila. Retkeilymaja on todennäköisesti tilan vanha päärakennus, joka on rakennettu 1800-luvun alkupuolella. Helsingin kaupungin omistukseen kartano tuli 1950-luvulla.

Retkeilymaja. Yksikerroksinen vinkkelirakennus, sekundaarinen kaksikerroksinen torni. Vuoraus ja ikkunat sekundaariset. Rakennettu 1800-luvun alkupuolella, korjattu perusteellisesti 1900-luvun alussa.

BM

Rakennus sopii nykyiseen maisemaan, puistonsa keskelle metsän ja viljelysaukeiden rajalle, erillisenä rakennuksena se ei ole säilytettävä.

Lähteet: Pesonen 1966, kartat 1878 ja 1887.

91/2, 3, 6, 7

Vuosaaren kartano

Kartano on laajennettu vanhasta Backmansin eli Henriksbergin kantatilasta liittämällä siihen Porslahden ratsutila 1870- ja 1910-luvulla sekä Skatan perintötila 1880-luvulla. Kartanon rakennukset ovat 1800-luvun alkupuolelta. Päärakennus laajennettiin nykyiselleen 1897.

Kartanon osti 1937 Oy Tuki ja Oy Saseka Ab.

Pienen alueen säilyttäminen rakennuksineen olisi suotavaa lähinnä kartanon paikallishistoriallisen merkityksen vuoksi. Alue käsittää tontin 91/7, jolla päärakennus sijaitsee, ja osan tonteista 91/2, 3 ja 6, joilla tärkeimmät talousrakennukset ovat. Puukujat ja kiviaidat kuuluvat oleellisesti miljöökokonaisuuteen.

M

Alueen säilytettävät rakennukset

1. Päärakennus, nykyisin Sasekan työväen asuntola. Osittain 1-osittain 2 -kerroksinen, torni 3-kerroksinen. Hirsiseinät rapattu. Osa rakennusta on 1800-luvun alkupuolelta. Se laajennettiin nykyasuunsa 1897 Waldemar Aspelinin piirustusten mukaan. Sekundäärisia kuisteja.

BM

2. Kivinen rapattu viljamakasiini, jossa puinen uusrenessanssityylinen ullakko-osa. Nelilapekatto.

BM

3. Asuinrakennus, mahdollisesti alkuaan tilanhoitajan asunto. Kivinen, rapattu, klassisistinen, rakennettu ehkä 1800-luvun puolivälissä.

BM

Rakennuksen vieressä on kivinen rapattu aita, joka yhdistää sen tallirakennuksen ja samalla erottaa talouspihan puistoalueesta. Portti on purettu. Aidan vieressä on puinen vaja.

4. Kivinen rapattu talli, ullakkokerros puuta.

BM

Lähteet: Pesonen 1966.

HUVILAT

Vuosaassa oli huvila-asutusta jo 1880-luvulla. Ensimmäiset huvilat lienevät olleet vuokratonteilla. Huvilatonttien lohkominen alkoi vuosisadan vaihteessa, jolloin alkanut höyrylaivaliikenne vilkastutti sitä (Pesonen 1966).

Talviasuntoja on huvila-alueille rakennettu toisen maailmansodan jälkeen. Useimmat kesähuvilat ovat säilyttäneet alkuperäisen käyttötarkoituksensa, joitakin on muutettu liikelaitosten ja yhdistysten kesäkodeiksi. Tyylillisesti suurin osa Vuosaaren huviloista

edustaa jugendin ja klassisismin siirtymävaihetta. Huvila-asutus on luonnollisesti keskittynyt Vuosaaren etelärannoille: Ramsinniemeen, Kallalahdenniemeen, niemien välisille rannoille ja jossain määrin Skatan niemeen. Näillä alueilla olisi ennen muuta huomioitava maiseman arvot uutta suunniteltaessa. Mikäli alueet säilytetään harvaan ja matalasti rakennettuna, voidaan joidenkin vanhojen huvilaryhmien säilyttämistä harkita.

31/11, 12a ja b

Ramsniemi

Huvila Ramsjöhyttan. Vuoraamaton hirsihuvila. Aikaisemmin pieniruutuiset ikkunat on uusittu yksiruutuisiksi. Suunnitellut Lars Sonck 1907.

A

Lähteet: Tohtori Valborg Lindholmin tiedonannot.

23/11

(Pitkänsiimantie, tietä ei ole rakennettu)

Ent. Rosenlewin huvila. Kaksikerroksinen, vuorattu kesähuvila. Korkea aumattu vesikatto. Rakennettu ilmeisesti 1900-luvun alkukymmeninä.

A

23/7

(Pitkänsiimantie)

Kaksikerroksinen vuoraamaton hirsihuvila, kolmipäätyinen jyrkkä satulakatto, pieniruutuiset ikkunat. Rakennettu ilmeisesti 1900-luvun alkukymmeninä.

A

23/4

(Pitkänsiimantie)

Kaksikerroksinen kesähuvila, ensimmäinen kerros saumarimavuorattu, toinen paanutettu. Jyrkkä mansardikatto, pieniruutuiset ikkunat. Rakennettu ilmeisesti 1900-luvun alkukymmeninä.

B

23/2, 3

(Pitkänsiimantie)

Villa Harbo. Puolitoistakerroksinen vuoraamaton hirsihuvila. Jyrkkä aumattu katto, pieniruutuiset ikkunat. Rakennettu 1900-luvun alkukymmeninä. Suunnitellut arkkitehti Fritz Lüscher omaksi huvilakseen.

A

Lähteet: Tohtori Valborg Lindholmin tiedonanto.

20a/3, 4

Kallvikintie

Kaksi keskenään samanaikaista ja samantyylistä kesähuvilaa. Rakennukset ovat puolitoistakerroksisia ja vuorattuja. Jyrkkä mansardikatto ja pieniruutuiset ikkunat. Rakennettu 1900-luvun alkukymmeninä.

B

32/8

Kallvikintie

Puolitoistakerroksinen kesähuvila. Fasadit parittain lähes identtiset, seinät osaksi rapatut, osaksi vuoratut ja paanutetut. Rakennettu ilmeisesti 1900-luvun alkukymmeninä.

A

32/9, 10

Kallvikintie

Kaksikerroksinen huvila, nykyisin talviasuttu. Ensimmäinen kerros vuorattu, toinen paanutettu. Jyrkkä pitkälappeinen vesikatto. Rakennettu 1900-luvun alkukymmeninä.

A

5²⁶

Hallkullanniemi

Villa Karsten. Rapattu kesähuvila. Suunnitellut Gesellius - Lind-

gren - Saarinen 1901.

A1

Lähteet: Christ - Janer 1951; SRTM, kuva-arkisto

5⁷

Hallkullanniemi, niemen kärki

Puolitoistakerroksinen rapattu kesähuvi, säterikatto, uusitut ikkunat. Tyyliiltään klassisistinen, rakennettu ilmeisesti 1920 - 1930 -luvulla.

B

MUUT KOHTEET

5³⁶

Skatanniemi

Vinosti niemen poikki rakennettu tykkipatteri, jossa tykkien kiinnitysalustat ja rautabetoniset suojat. Patteri kuulunee Helsingin maalinnoitusketjun toiseen rakennusvaiheeseen, jota toteutettiin vuosina 1915 - 1917. Se on erittäin edustava sekä verrattain hyvin säilynyt. Alueen lukuisista linnoitusrakennelmista se on ainoa ehdottomasti säilyttämisen arvoinen.

A1

S I P O O

1²

Kantarnäs

1900-luvun alussa rakennettu maaseutuasunto.

Säilytettävät rakennukset

1. Kaksikerroksinen, pohja-alaltaan L:n muotoinen, kivinen, rapattu asuinrakennus, mansardikatto. Linnamainen rakennus edustaa lähinnä vuosisadan vaihteen englantilaista cottage-tyyliä. Siihen on liittynyt sekä jugend- että uusrenessanssi-piirteitä.

A

2. Talousrakennusten ryhmä, johon kuuluu rapattu mansardikattoinen asuinrakennus ja lautaisia ulkorakennuksia.

A

1⁴²

Talosaari

Husön tila

1500 - 1600 -luvulla perustettu maatila. Rakennukset 1800-luvun loppupuolelta ja 1900-luvulta. Tilan omistaa nykyisin Helsingin kaupunki.

Kartanomainen rakennusryhmä on kauniisti sijoitettu kaisloittuvan Torpvikenin pohjukkaan. Päärakennuksen läheisyydessä on 1800-luvulla istutettu puisto ja 1930-luvulla rakennettu pengermä. Säilytettävän alueen tulisi käsittää myös Torpvikenin rannat.

Miljöökokonaisuus M1

Alueen säilytettävät rakennukset

1. Kaksikerroksinen vuorattu päärakennus, aumakatto. Talo rakennettiin 1800-luvun puolivälissä yksi- tai puolitoistakerroksiseksi

ja korotettiin kaksikerroksiseksi, nykyiseen klassisistiseen asuun 1911 Waldemar Aspelinin piirustusten mukaan.

AM1

2. Työväenasunto. Saumarimavuoraus, kuusiruutuiset ikkunat, päädyssä vellikello. Rakennettu 1800-luvun puolivälissä.

AM1

3. Asuinmökki, entinen pesutupa. Vuoraamaton, ikkunat kuusiruutuiset, avokuisti.

BM1

4. Talli ja vaja. Saumarimavuoraus, uusrenessanssityylinen koristelu.

BM1

Lähteet: Suuri maatilakirja III, 1965.

LIITE 1

Esihistorialliset suojelukohteet, merkitty karttaan kirjaimella E.

Tiedot on saatu Muinaistieteellisen toimikunnan esihistorialliselta osastolta. Kohteiden numero viittaa osaston inventointikertomukseen vuodelta 1962.

Nämä kohteet on rauhoitettu 17.6.1963 annetun muinaismuistolain nojalla. Ne on kaavoituksessa huomioitava erikoisalueena.

E 181

Sipoo, Kasaberget

Osaksi tuhoutunut hautaraunio.

E 182

Vuosaari, Rastila 3²³⁸

Ajaltaan epämääräinen kivilatomus.

E 183

Mellunkylä, Mellunmäki 2³, Tankovainiontie

Osaksi tuhoutunut hautaraunio.

E 184

Herttoniemi TK 43012/Cä¹, Hitsaajankatu 1 - Itäväylä
Hautaraunio kallion laella.

E 187

Herttoniemi, satama-alue

Hautaraunio

E 200

Vartiokylä, Vartioharju, Linnavuorentie - Linnanpihantie
Puotinkylän linnavuori. Koko mäki on rauhoitettu.

E 201, 202

Santahaminan Isosaari

Kaksi hiekkakumpua, todennäköisesti viikinkiaikaisia hautoja.

LIITE 2

Luettelo manneralueella olevista Helsingin maalinnoitusketjun toisen vaiheen (1915 - 17) varustuksista. Tiedot on saatu inventointikertomuksesta, jonka on laatinut Tapani Ahvenisto Muinaistieteellisen toimikunnan rakennushistoriallisesta toimistosta vuonna 1966.

Varustukset ovat vuonna 1963 annetun muinaismuistolain suojaamia, niiden hävittämiseen on siis anottava lupa Muinaistieteelliseltä toimikunnalta. Inventointiin liittyvässä suojeluohjelmassa ei mitään näistä ole ehdotettu suojeltavaksi. Kohde L 1 sijaitsee Vartiokylän muinaislinnan (E 200) rinteillä, joten ne säilynevät yhdessä. Skatan niemen tykkipatteria, jota ei mainita Ahveniston inventointikertomuksessa, ehdotan säilytettäväksi (ks. Vuosaari).

Kohteet on merkitty karttaan kirjaimella L, numero viittaa mainitun inventointikertomuksen numeroon.

L 1

Vartioharju, Linnavuori

Pohjoissivulla kaksi peräkkäistä, hyväkuntoista betonihautaa. Niiden etupuolella, mäen alla, kolmas ainoastaan kallioon louhittu ja kaivettu hauta. Pesäkkeitä.

Mäen takasivulla kallioon louhittu suoja, luultavasti ammusvarasto, hyväkuntoinen. Suu rakennettu betonista.

L 48

Hevosenkengän muotoinen kallioon louhittu tunneli, päällä kalliota noin 7 m. Tarkoitettu luultavasti ammusvarastoksi, valutyöt jääneet tekemättä.

L 49

Hyväkuntoista betonihautaa, asemat ja suojahuoneet jääneet valamatta. Yhdyshaudat louhittuja, louhimisjätteet ovat vielä paikoillaan.

L 50

Louhittua tai maahautaa, vain pieni osa valettu sementistä. Louhimisjätteet kuljettamatta pois. 2 kattamatonta hyväkuntoista suojahuonetta. Tykkitie lähtee alueelta etelään.

L 51

Kallioon louhittua hautaa, osa valettu sementistä, asemat ainoastaan louhittu. Louhimisjätteet kuljettamatta pois.

L 52

Kallioon louhittua hautaa. Louhimisjätteet kuljettamatta pois.

L 53

Kallioon louhittu tunneli, josta luultavasti on aiottu valaa ammusvarasto.

L 55

Kallioon louhittu teitä ja hautoja, jonkinverran myös betonihautoja. Jätteet kuljettamatta pois.

LIITE 3

Luokittamattomia viime sodan jälkeen rakennettuja kohteita, jotka ehkä olisi huomioitava kaavoituksessa.

Laajasalo, Jollas 1⁴⁴²

Asunto-Oy Kärjensivu. Kuusihuoneistoinen rivitalo. Suunnittelija Viljo Revell 1953. Rakennettu 1955.

Laajasalo, Hevossalmi 1⁹⁰²

Purjetuulenkuj 8.

Yksityistalo. Suunnittelija Aulis Blomstedt, rakennettu 1960.

Vuosaari, Ramsinniemi 30/1

Ramsinniementie.

Enso-Gutzeit osakeyhtiön virkailijoitten kesämaja. Suunnitellut Alvar Aalto 1952.

L Ä H T E E T

Painamattomat lähteet

Helsingin kaupungin kiinteistöluettelo

Helsingin kaupunginmuseon kuva-arkisto

Maanmittaushallituksen arkisto, alueen kartat 1850-luvulta lähtien
Muinaistieteellisen toimikunnan historiallisen osaston ja rakennus-
historiallisen toimiston kuva-arkisto ja topografinen arkisto

Suomen Rakennustaiteen Museon kuva-arkisto

Uudenmaan läänin maanmittauskonttori, alueen maarekisteri

Palovakuutusyhtiö Tarmon arkisto, Valtionarkisto

Painetut lähteet

BERGBOM, J.G., 1910, Hertonäs, anteckningar. Helsingfors.

BRUNILA, BIRGER, 1962. Asemakaavoitus 1918 - 1945. Helsingin kaupungin historia V:1. Helsinki.

CHRIST - JANER, ALBERT, 1951. Eliel Saarinen. Helsinki.

EKELUND, HILDING, 1962. Rakennustaide ja rakennustoiminta 1918 - 1947. Helsingin kaupungin historia V:1. Helsinki.

HILDEN, HENRIK, 1927. Strövtåg i Helsingfors-trakten. Helsingfors.

JUTIKKALA, E. - NIKANDER, G., 1939. Suomen kartanot ja suurtilat. I. Helsinki.

LAINÉ, EEVERT, 1952. Suomen vuoritoimi 1809 - 1884. Forssa.

LEINO, VÄINÖ E., 1952. Marjaniemen huvilayhdyskunta. Helsinki.

NIKANDER, GABRIEL, 1916. Byar och gårdar i Helsingfors från 1750 till 1865. Borgå.

NIKANDER, GABRIEL, 1928. Herrgårdar i Finland. I, II. Helsingfors.

NORDMAN, C.A., 1947. Herrgårdar i Stor-Helsingfors. Vår Stad, en bok om Helsingfors. Helsingfors.

NYBERG, PAUL, 1935. Stansvik, Herrgårdsidyll i nyländska skärgården. Finskt Museum XLI 1934. Helsingfors.

PERÄLÄ, TAUNO, 1965. Helsingin maalaiskunnan historia 1865 - 1945. Helsinki.

PESONEN, LEO A., 1966. Vuosaari - Nordsjö. Helsinki-Seuran vuosikirja 1966. Helsinki.

- RANCKEN, A.W., 1937. Helsingfors, stad och landsbygd. Tammerfors.
Suomen matkailijayhdistys, 1889. Helsinki ympäristöineen,
käsikirja matkustajille. Helsinki.
- Suuri maatilakirja III. Uudenmaan lääni. Kuopio 1965.
- WICKBERG, NILS ERIK, 1959. Suomen rakennustaidetta. Helsinki
- VILJANEN, T.V., 1964, Helsinki varuskuntakaupunkina 1918 - 1939.
Helsingin kaupungin historia V:2. Helsinki.

VALOKUVAT

Kuvaus on suoritettu kenttäinventoinnin yhteydessä huhti-elokuussa 1969. Negatiivit säilytetään Rakennushistoriallisen toimiston kuva-arkistossa.

- 1 Herttoniemen kartanon päärakennus
- 2 " " puistokuja
- 3 Tammisalo 44027/11
- 4 " "
- 5 Marjaniemi, Paloportintie 2 - 4
- 6 " , Marjaniemenranta 22
- 7 Puotinkylän kartano, päärakennus
- 8 " , rakennus 2
- 9 " , rakennus 4
- 10 Vartiokylä, Vartioharju 1⁵⁸⁴
- 11 " "
- 12 Mellunmäki, Fallbackan tila
- 13 Vartiosaari 5⁶⁷⁹
- 14 " 2²
- 15 Laajasalo, Tullisaari, Tuurholman puistoa
- 16 " " - " -
- 17 " " , 1¹
- 18 " " , 1²
- 19 " " , 1⁶
- 20 " " , 1⁶ , 1⁴
- 21 " , Tahvonlahden itäranta
- 22 " "
- 23 " , Stansvikin kartanon tammikuja
- 24 " " päärakennus
- 25 " " rakennus 2
- 26 " " rakennus 3
- 27 " " rakennus 6
- 28 " , Stansvikin miljöökokonaisuuden rakennus 8
- 29 " "
- 30 " " rakennus 9

- 31 Laajasalo, Stansvikin miljöökokonaisuuden rakennus 9
- 32 " " "
- 33 " , Stansvikin kaivoskuilut
- 34 " " "
- 35 " " "
- 36 " , Degerön kartanon päärakennus
- 37 " , " " rakennukset 5 ja 4
- 38 " , " " rakennus 6
- 39 " , Jollas, Saunalahti
- 40 " , Jollaksen kartano
- 41 " " "
- 42 " , Yliskylä 2⁴¹⁵
- 43 " , Hevossalmi, Vuorilahdentie
- 44 " " "
- 45 " , " 2¹
- 46 " , " , edellisen itäpuolella oleva lahti
- 47 " , " 1⁹³⁶
- 48 " , " , edellisen itäpuolella oleva lahti
- 49 " , Yliskylä, 2⁵
- 50 " , Reposalmi etelästä
- 51 " , Laajasalon kanava
- 52 " " "
- 53 " , Kaitalahti 2¹⁸, huvimaja
- 54 " , " , lampi
- 55 Villinki , 1⁵⁵⁸ , Villingin kartano
- 56 " , peltoaukea Länsi-Villingissä
- 57 " , 1²⁰³
- 58 " , 1⁶⁸⁹
- 59 " , 1⁹³
- 60 " , 1²⁵⁰
- 61 " , Kristallilahti
- 62 Santahamina, Isosaaren pohjoisrantaa
- 63 " , Kadettikoulu
- 64 " , venäläisten rakentamia kasarmeja
- 65 " " " "
- 66 " " " "
- 67 " " " "

- 68 Santahamina, Eteläniemen varustuksia
- 69 " , muistomerkki 1
- 70 " , hautamuistomerkki 2
- 71 Vuosaari, Rastilan retkeilymaja
- 72 Vuosaari, Vuosaaren kartanon päärakennus
- 73 " , " " rakennus 2
- 74 " , " " rakennus 3
- 75 " , " " puukujia
- 76 " , Kallvik 23/11
- 77 " , " 23/7
- 78 " , " 23/2, 3
- 79 " , " 20a/3, 4
- 80 " , Kallalahdenharju
- 81 " , Kallvik 32/8
- 82 " , " 32/9, 10
- 83 " , Hallkullanniemi 5²⁶
- 84 " , " "
- 85 " , " 5⁷
- 86 " , Skatanniemen tykkipatteri
- 87 " , " "
- 88 Sipoo, Kantarnäs, rakennukset 2
- 89 Sipoo, Husön tila, näkymä päärakennuksen kuistilta Torp-
vikenille
- 90 " , " " , päärakennus
- 91 " , " " , rakennus 2
- 92 " , " " , rakennukset 3 ja 4

Museovirasto, rakennushistorian osasto
Rakennushistoriallinen selvitys
12.12.1973/Margaretha Ehrström

INVENTOINTI-
LUOKITUKSET
ERIKSEEN

MUSEOVIRASTO
RAKENNUSHISTORIAALINEN
ARKISTO

HELSINKI

4. kaupunginosa, Kamppi
kortteli n:o 64

Mannerheimintie 16 IV/64/4

- 1892 Liiketalo, August Nordberg
1925 vinttikerros muutettu toimistotiloiksi
1927 Capitolin elokuvateatteri pihan uudisrakennukseen
W.G. Palmqvist & Hilding Ekelund
Interiöörin koristelu: Toivo Vikstedt, Gunnar Firne,
Göran Hogell ja Gunnar Forström

Mannerheimintie 18 IV/64/5

- 1925 Hufvudstadsbladets Förlags- och Tryckeri AB
W.G. Palmqvist
1969 avattiin liikekerroksen ikkunat ja ovet jolloin ikkunoiden
alaosassa olleet takorauta-aidat poistettiin
Kai Palmqvist

Mannerheimintie 20 / Simonkatu 2-4, Forum IV/64/24

- 1951 liiketallo, W.G. Palmqvist
Ensimmäiset piirustukset uudisrakennusta varten vuodelta
1939 (W.G. Palmqvist), jolloin rakennukseen suunniteltiin
mm. elokuvateatteri Victoria.

Simonkatu 6 Maalaisten talo IV/64/2

- 1922 liiketallo, arkkitehti Jussi Paatela & Toivo Paatela
1958 uudisrakennus pihalla jossa Simon Paino, Veikko Leisänen

Simonkatu 8 - Yrjönkatu 31, Koitto IV/64/1

- 1906 järjestötalo, Nyström, Petrelius & Penttilä
1928 Vinttikerros muutettu toimistotiloiksi, kattokoristeiden
yksinkertaistettu ja kolmion muotoiset ullakkokomarat
avattu, Arvo Elo
1951 Rakennus korotettu yhdessä kerroksella ja ikkunat muun-
tettu nykyiseen asuun, Ilmari Ahonen.

1959 Liikeikkunat avattu ja Simonkadun puolella olevien
1963 1.-kerroksen ikkunat muutettu nykyiseen asuunsa.

Yrjönkatu 29 IV/64/3

1916 Tontille suunniteltu tehdasrakennus, jota ei rakennettu,
Matti Finell
Tontilla oli ennestään 2. kivistä rakennusta ja 3 puutaloa,
joista 1 katulinjassa
1966 piha muutettu paikoitusalueeksi, Kai Palmqvist
Tontilla sijainneet puurakennukset oli purettu lukuun-
ottamatta pihan perällä sijainnutta liiteriä.
1971 Piha paikoituksen uudelleensuunnittelu, jonka yhtey-
dessä liiteri purettaisiin, Kai Palmqvist
1966 Katulinjassa sijaitseva kukkakioski, Kai Palmqvist

Yrjönkatu 27 Mercator IV/64/5

1908 Mercatorin paino, sisäänvedetty, poikittain katulinjaan
sijoitettu rakennus, W.G. Palmqvist
1912 Katulinjassa sijaitseva liikerakennus, W.G. Palmqvist
Sjöström
Mercatorin portaat avattu Hufvudstadsbladet-in talon
rakentamisen yhteydessä.

Yrjönkatu 25 Jukola Oy IV/64/7

1906 Asuinrakennus, Heikki Kaartinen
1955 Liikkeet avattu, Y. Saarnio
1961 Ikkunoiden muutos, Y. Saarnio

Yrjönkatu 23 IV/64/8

1907 Asuinrakennus, jossa keskuskeittiö,
rakennuttaja: Kiinteistötoimisto Area, Gunnar Stenius
1967 pääoven vas. puolella olevan liikkeen ikkunat avattu

Yrjönkatu 21 b, Uimahalli IV/64/10

1928 Uimahalli, Väinö Vähäkallio

Yrjönkatu 21 a / Kalevankatu 3 IV/64/9

1912 Asuinrakennus, Gustaf Estlander

1927 lisäkerros Yrjönkadun ja osittain Kalevankadun puolella
1940-

luvun rakennusta on suureksi osaksi muutettu toimistoksi
loppu

Mannerheimintie 14 IV/64/3

1963 Liiketalo, Kurt Simberg

Tontilla sijaitsi aikaisemmin v. 1889 valmistunut Höijerin suunnittelema rakennus ja v. 1890 valmistunut (Kiseleff & Heikel) rakennus

1941 Valter Jung suunnitteli uudisrakennusta Höijerin talon paikalle ja v:lta 1944 on piirustukset koko tonttia käsittävää uudisrakennusta varten.

HELSINKI

4. kaupunginosa, Kamppi

kortteli n:o 64

Ehdotus suojelutavoitteeksi

Kahteentoista tonttiin jaettua korttelia rajaa Mannerheimintie, Simonkatu, Yrjönkatu ja Kalevankatu. Korttelin rakennuskannan muodostavat rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti eriarvoiset rakennukset. Taiteellisten ja esteettisten pyrkimysten sekä kulttuurihistoriallisten arvojen perusteella rakennukset on luokiteltu seuraavasti:

- I Rakennukset jotka ehdottomasti tulisi säilyttää
 - II Rakennukset jotka pyritäisiin säilyttämään
 - III Rakennukset jotka voidaan purkaa
-
- I Rakennukset jotka ehdottomasti tulisi säilyttää
 - Mannerheimintie 16
 - johon ehdottomasti liittyy Capitolin interiööri
 - Mannerheimintie 18 Hufvudstadsbladet
 - Simonkatu 6 Maalaisten talo
 - Simonkatu 8 / Yrjönkatu 31 järjestötalokoitto
 - Yrjönkatu 27
 - johon liittyy korttelin läpi kulkevat Mercatorin portaat
 - Yrjönkatu 25 Asuinyhtiö Jukola
 - Yrjönkatu 23 Steniuksen talo
 - Yrjönkatu 21 b Uimahalli
 - II Rakennukset jotka pyritäisiin säilyttämään
 - Yrjönkatu 21 a / Kalevankatu 3
 - III Rakennukset jotka voidaan purkaa
 - Mannerheimintie 20 Forum
 - Yrjönkatu 29

Ensi vaiheessa aiotaan purkaa:

Mannerheimintie 20 Forum

Mannerheimintie 16 myös Capitol

Yrjönkatu 23 Steniuksen talo

Mannerheimintie 19 (Hufvudstadsbladet) ja Yrjönkatu 27

(Mercator) pihan puoleiset rakennukset. Kadun puoleiset rakennuksen säilytetään entisellään.

LUETTELO AATAJANOKAN SÄILYTETTÄVISTÄ RAKENNUKSISTA

RAKENNUS
ARKISTO

kortti/ tontti	osoite/ käyttö/ taloyhtiö	luokka	suunnittelija	rak.aika	huomautuksia
137	Uspenskin katedraali	A	Gornostajev. A.M	1866-68	
138/1-9	makasiinit	B	Croll T., Björk P., Aspelin W.	1867- 1906	
139/1	As Oy Skatan	A	Blomkvist J.B	1884	Rakennuksen korkea torni häiritsee kaup- osan silhuettia
139/2	Pormestarinrinne 2	B	Gripenberg. B Frosterus S.	1927	
139/3	As Oy Rocca Belvedere	B	Sonck L.	1912	
139/5	Rak.yht. Enen	B	Nyström G	1896	
139/6	Pormestarink.6	B	Vähäkallio V.	1927	
139/8	Satamakatu 4		Englund D.	1945	
142/4	rahapaja	A	Lohrmann E.B.,- Boman A., Dahlström A.H	1861-70	
143/1	upseerikerho	B	Nyberg A.	19	
143/1	makasiini	B	Ahrenberg J.	1896	
146/7	As Oy Semafor	B	Granholm B.F.	1902	
146/8+10	Laivastok.8-10	B	Löppönen E.	1908	
146/9	As Oy Semafor	B	Granholm B.F.	1902	
146/11	As Oy Högborg	B	Lekman W.	1903	
146/12	Laivastok. 12	B	von Essen-Kallio- Ikäläinen	1909	
146/13	As Oy Asuntola	B	Granholm B.F.- Nyberg K.	1903	
146/14	Laivastok. 14	B	Rinne J.	1908	
147/3	Luotsikatu 3	B	Estlander G.	1903	
147/4	Laivastok. 4	B	Koponen D.	1906	
147/5	Luotsik. 5	A	Gesellius - Lindgren- Saarinen	1901	

147/6	Oy Katajisto	B	Löppönen E.	1907	
147/7	Satamak. 7	A	Gesellius-Lindgren-Saarinen	1897	
147/9	Satamak.9	A	tuntematon	1869	Katajanokan vanhin asuinrakennus
147/9	Luotsikatu 1a	B	Frölander-Ulf.D	1937	
147/11	Satamak. 11	B	Aspelin W.	1910	
148/1	As Oy Aiolos	A	Lindqvist S.A.	1902	
148/3	As Oy Panu	A	Polón -Wasastjerna	1901	
148/3+5	As Oy Kontio	B	Wilenius W	1897	
148/4	Luotsik. 4	B	Forsander G	1905	
148/5	Kauppiaankatu 5	B	Jung-Bomansson	1902	korotettu 1931, lisärakennus 1954, Korhonen A.
148/6	Oy Oihonna Ab	B	Nyberg A	1904	
148/8	Bellona	B	Helenius F.O.	1907	
149/7	As Oy Olofsborg	A	Gesellius-Lindgren-Saarinen	1901	
149/9	As Yht. Luotsiola	B	Polón -Wasastjerna	1903	
149/10	As Oy Norma	A	von Essen-Kallio	1903	
149/11	Kauppiaankatu 11	B	Polón -Wasastjerna	1904	
149/12	Luotsikatu 12	B	Penttilä W	1910	
149/13	Työväen Tuki	B	Kaartinen H.	1901	
149/14	Luotsikatu 14	B	von Essen-Kallio-Ikäläinen	1911	
149/16	Luotsikatu 16	B	Koskinen O.E.	1910	
149/18	Koitto	B	Jung-Bomansson	1903	
150/2	makasiini	A	Paatela T.	1938	Lisärakennus 1958, Hytönen S.
151/4-18	makasiini	B	Heikel E.-Lindqvist S.A	1905	

152/20-34	makasiini	B	Heikel E.	1898	Kuuluu samaan suunnitelmaan korttelin 188 kanssa
159/1	lääninvankila	A	Engel - Granstedt	1832-27	Ulkoasua muutettu, sisätiloista ennen muuta kirkkosali on tärkeä
			Lindqvist-Decker	1887	Uudempi vankilarakennus, ei kuulu suojelukohteisiin.
159/9	As Ou Wellamo	B	Lindqvist S.A	1903	
160/11	As Oy Alanko	B	Jung-Bomansson	1904	Samaan suunnitelmaan kuulunut siipirakennus tuhoutui sodan aikana
161/3	Linnankatu 3		Liljeqvist-Salvesen	1954	S.A.Lindqvistin hienon "Sailors Home'n" paikalla, sopeutuu välttämättä miljöönseen
161/4	Kauppiaankatu 4	B	von Essen-Kallio	1903	Omituinen piharakennus, johon ei ainakaan rakennusvaiheessa liittynyt rakennussuunnitelmaa
161/6	Kauppiaankatu 6	B	von Essen-Kallio	1905	
161/7	Linnankatu 7	B	Nyberg A.	1903	
161/7	Kruunuvuorenkatu 7	A	Nyström-Petrekus-Penttilä	1901	
161/8+10	Kauppiaankatu 8-10	B	von Essen-Kallio-Ikäläinen	1909	
161/9	As Oy Louhi	B	Ikäläinen E	1901	
161/12	As Oy Linna	B	von Essen-Kallio	1905	
184/6	tullihuone	A	Nyström, G.	1900	

187/8	makasiini	A	Sonck L.	1913-28	
188/18032	makasiini	B	Heikel E.	1898	Kuuluu yhteen korttelin 152 kanssa
Katajanokanlaiturin makasiini		A	Taucher G.	1936	
Merikasarmi		A	Engel C.L.	1816-20	
Upseeriinsiipi ja muurit portteineen		A	Engel C.L.	1824-25	
Merikasarimin sairaala		A	Granstedt A.F	1839	
Merikasarmin kirkko		B	Lohrmann E.B	1840-luv.	Kirkkosali säilynyt muutetussa asussa
Kirkkoon liittyvät tiilirakennukset		B		1800-1. jälkip.	Kirkko ja makasiinit yhdessä säilytettynä tarjonnevat edellytykset miljöön restauroinnille

MUSEOVIRASTO
RAKENNUSHISTORIAALUHEN
ARKISTO

HELSINKI

MUSEOVIRASTO
RAKENNUSHISTORIAALUHEN
ARKISTO

EMPIRE-KESKUSTAN RAKENNUSKANNAN
INVENTOINTI
1971-MT/R. Tuomi

I/1/1	Aleksanterinkatu 3	C.L.Engel	1818: 1818-24 (pääsiipi) 1824 (eteläsiipi) 1826-28 (itäsiipi 1,2 krs), 1845 (pohj.siipi)	Valtioneuvoston lin- na, "Senaatintalo"
		E.B. Lohrmann/ R. Björnberg, Th. Granstedt - E. Björck Jac. Ahrenberg	1900-1905(uusi pohj.siipi), 1911-1913 (itäsiiven korotus)	
I/2/1-2	Snellmaninkatu 3-5	C.A. Edelfelt	1866: 1866-69	Yliopiston geologian ja mineralogian lai- tos, "Vanha kemian laitos".
I/2/1-2	Hallituskatu 5	G. Nyström/ G. Stenius	1883,84: 1887/ 1926: 1928-36 (korotus)	Yliopiston kemian laitos
I/2/1	Hallituskatu 3	J. Wik (?)/ S. Gripenberg - /	1843: 1843-44 (1.ja 2.krs)/ 1887: (korotus) 1912: (korotus)	Yliopiston kemian laitos, "von Wille- brandin talo".
I/2/1	Snellmaninkatu 7 Kirkkokatu 14	- /	1842-1843 /	Kruunuhaan ^h apteekki
I/2/1	Hallituskatu 3 Ritarikatu 4	J. Wik (?) /	1843: 1843-44	Valtion virastotalo, "Pihlflyektin talo"

I/3/8	Hallituskatu 1	S. Gripenberg	1889:	Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran talo
I/4/1	Pohj.Esplanaadik.7	A.F. Granstedt/ T. Grut	1839:/ 1922:	Ruotsin lähetystö, "Heidenstrauchin talo"
I/4/2	Aleksanterinkatu 12 Helenankatu 4	- / K. Östman	1814 1931: (korotus)	"Balderin talo"
I/4/2	Helenankatu 4	-	1815	ed.sivurakennus
I/4/4	Pohj.Esplanaadik. 5 Helenankatu 2	P. Granstedt/ S. Gripenberg	1814: 1815-17/ 1889:	Kaupungin virastotalo, "Lampan talo"
I/4/4	Helenankatu 2	- / -	1816 - (korotus)	ed.sivurakennus
I/4/9	Pohj.Esplanaadik.9 Katariinankatu 1	P. Granstedt/ A. Ruusu vuori	1815: 1818-19/ 1961-63	Kaupungin virastotalo, "Goviniuksen talo"
I/4/9	Katariinankatu 1	P. Granstedt/ -	1815 - (korotus)	"Goviniuksen talo", sivurakennus

I/4/9	Aleksanterinkatu 18 Katariinankatu 5	-/ -	1756-57/ 1800-1.alku- 1866	Kaupungin virastotalo, "Sederholmin talo"
I/4/9	Katariinankatu 3	-/ C. Kiseleff/ K.A. Wrede	(1762-63), 1800-1.alku/ 1866/ 1892 (korotus)	ed.sivurakennus
I/4/9	Aleksanterinkatu 16	-/ -/ A. Ruusuvuori	1814/ 1873: 1874 (korotus) 1963	Kaupungin virastotalo, "Veurlanderin talo"
I/4/9	Aleksanterinkatu 14	- / - / HKR:Taina Laine	1823/ 1887/ 1961-62	Ylipormestarin virka- asunto, "Brummerin talo"
I/5/1	Pohj.Esplanaadi _k .1 Mariankatu 2	P. Granstedt/ C.L.Engel/ Th. Granstedt- Jac.Ahrenberg	1813-14/ 1837-43/ 1905: 1906-07	Presidentin linna, "Heidenstrauchin talo"
I/5/3	Helenankatu 3	C. Kiseleff - E. Heikel	1891:	Helsingin Pantti Oy

I/5/5	Pohj.Esplanaadik.3 Helenankatu 3	P. Granstedt/ F.A Sjöström	1813/ 1883: (korotus)	Korkein oikeus, "Standertskjöldin talo"
I/5/3,3, 4,1,	Aleksanterinkatu 4 -"- 6 -"- 8 -"- 10/ -"- 4-10 -"- "	- / L. Wannberg/ A. Kocke/ P. Granstedt/ - / M. Schjerfbeck	1852: / 1812 / 1813 / 1817 / 1800-luvun loppup.(muutoksia, korotuksia)/ 1915 (nyk.fasadi)	Läsninhallitus
V 6/1	Päävartiontori Aleksanterinkatu 2 Mariankatu 1	Edw. von Anert/ Th. Decker	1839: 1840/ 1874:	Päävartio ja Presiden- tinlinnan talousraken- nus
I/7/2	Aleksanterinkatu 1 Mariankatu 3	S. Berner / - /	1750-1./ 1810-1.	Kruununhaan poliisi- asema, vanha tull- ja pakkahuone
V7/2	Aleksanterinkatu 3 Meritullintori	C.A. Edel felt	1847:	Uusi tull-ja pakka- huone

I/7/5a	Mariankatu 5	G.Th. Ghiewitz (?) / Th. Decker	1850-60-1. / 1882: (korotus)	virastotalo
I/7/6a	Mariankatu 7	G.Th.Chiewitz	1860: 1861	virastotalo
I/12	Snellmaninkatu 9-11	G. Nyström	1890: 1890-91	Tieteellisten seuran talo, "Säätytalo"
I/27	Unioninkatu 34 Fabianinkatu 33 Aleksanterinkatu Hallituskatu	C.L. Engel J.S. Siren	1828: 1828-32 1936	Yliopiston päärakennus Päärakennuksen uusi osa
I/28	Unioninkatu 36	C.L. Engel / G. Nyström	1836: 1836-44 / 1902-06	Yliopiston kirjasto
I/28	Fabianinkatu 35	E.B. Lohrmann / G. Nyström	1843-46 / 1886	Yliopiston farmasian laitos. "Kemian ja anatomian laitos"
I/29		C.L. Engel / E.B. Lohrmann	1818-1822: 1830-1840 / 1840-1.	Helsingin tuomiokirkko

I/29/4,6	Snellmaninkatu 4-6	E.B. Lohrmann/ C.B. Sjöström/ Fl. Granholm / S. Gripenberg	1851:/ 1873: (pihasiipi)/ 1884: (korotus)/ 1891: (laajennus)	virastotalo, "Vanha postitalo"
I/29/2	Snellmaninkatu 2	Jac. Ahrenberg - /	1900-03/ 1962:	Snellmaninkadun postitoimisto
I/30/1	Aleksanterinkatu 20 Katariinankatu 4	- / C.L. Engel/ E.B. Lohrmann	1762-64/ 1816-19 (korotus,siivet)/ 1851	Raatihuone, "Bockin talo"
I/30/1	Aleksanterinkatu 22	- / J. Wik/ G. Nyström	1762/ 1836:/ 1892	Poliisilaitos, "Burtzin talo"
I/30/1	Aleksanterinkatu 24 Sofiankatu 3	- / J. Wik	1760-1 / 1835: (korotus)	Poliisilaitos "Helleniuksen talo"
I/30/1	Sofiankatu 3	- /	1838	ed.sivurakennus
I/30/1	Pohj.Esplanaadi k.11-13	C.L.Engel/ A.H.Dahlström/ B. Granholm	1830: 1832-33/ 1863/ 1883: /	Kaupungintalo, "Seurahuone"

H. Sauren/ 1885/
A. Ruusuvuori 1965: 1966-70

I/301	Katariinankatu 2	- /	1833/	ed.sivurakennus
		- /	1866 (korotus)	
		A. Ruusuvuori	1965: 1966-70	
V 30/1	Katariinankatu 4	- /	n. 1820	Kaupungintalo, sivurak. "Kenraalikuvernöörin palatsin talli"(fasadi)
I/30/1	Sofiankatu 1	- /	1836/	Kaupungintalo,
		A. H. Dahlström/	1863/	sivurakennus
		B. Granholm/	1887: 1888/	
		A. Ruusuvuori	1965: 1966-70	
I/31/7	Unioninkatu 25	- /	1818	Fennia Patria
		F. Öhman/	1860 (korotus)/	
		S. Gripenberg/	1887/	
		- /	1933 (korotus)	
I/31/8	Pohj.Esplanaadik.15	- /	1830/	Kaupungin rahatoimisto
	Sofiankatu 2	Th. Mellgren	1863: /	"Manecken talo"
		Jung-Fabritius	1912: /	
		- /	1918: (fasadit)	

I/31/8	Aleksanterinkatu 26 Sofiankatu 6	- / - / -	1770/ 1833/ 1839-1931	Maistraatti "Sunnin talo"
I/31/8	Aleksanterinkatu 28 Unioninkatu 27	C.L. Engel/ -	1824/ 1843-1906	Kaupungin virasto "Stockmannin talo"
I/43/17	Unioninkatu 31	C.L. Engel	1826	Pyhän Kolminaisuuden kirkko
I/43/15	Rauhankatu 16 Kirkkokatu 15	L. Bohnstedt	1879-82	Suomen Pankki
I/44a/1a	Rauhankatu 17 Snellmaninkatu 8	G. Nyström/ M. Schjerbeck	1886: 1888-90/ 1928 (lisäarak.)	Valtionarkisto
I/44a/3,3c	Unioninkatu 33-35	E.B. Lohrmann	1841: 1841-43	I sisätautien klinik- ka, "Uusi klinikka"
I/44b	Snellmaninkatu 14 Unioninkatu 37 Liisankatu 20	C.L. Engel/ E.B. Lohrmann	1830-32, 1835-37 (laajennus)/ 1842	Iho-ja sukupuolitautilien klinikka, "Vanha kli- nikka"

I/193	Aleksanterinkatu 3 Hallituskatu 2	G.Th.Chiewitz	1857: 1861-63	Ritarihuone
II/32/8	Pohj.Esplanaadi -katu 19 Unioninkatu 28	P. Granstedt/ Lars Sonck/ A. Ruusuvuori	1814: 1815-16/ 1827-28/ 1904: (pankkisali)/ 1967	Kluuvin virastotalo, "Uschakoffin talo"
II/32/2	Pohj.Esplanaadik .21	C.L. Engel/ E. Heikel	1819: / 1882: (piharak.)	liiketalo, "Cavoniuksen talo"
II/32/1	Pohj.Esplanaadik .23 Fabianinkatu 27	-/ K. Gullichsen	1837: 1837-38/ 1969:	liiketalo "Palmqvistin talo"
II/42/2	Fabianinkatu 37-39 Unioninkatu 38 Kirkkokatu	C.L. Engel	1820-22: 1820-23(päärakennus) 1830-60-1. (muutoksia, lisäyksiä, (tontin muut rak.)	II sisätautien kli- nika, "venäläinen so- tilassairaala"

28.10.1970

3131

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto
IES - toimisto
Kasarminkatu 25
HELSINKI

Muinaistieteellisen toimikunnan rakennushistoriallinen toimisto on kaupunkisuunnitteluviraston IES - toimiston pyynnöstä laatinut oheisen luettelon Kulosaaren kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteista, joiden säilyttäminen olisi huomioitava alueen kaavoituksessa.

Kulosaaren eteläosien asemakaavahistoriallisesti merkittävä ja rielenkiintoinen huvilakaupunginosa on rakennettu 1930-luvun loppuun mennessä Lars Sonckin 1907-09 ja Bertel Jungin 1917 laatimien asemakaavojen mukaisesti. Saarelle kaavailtuja kaupunkimaisia ja monumentaalisia keskustasomitelmiä ei toteutettu, ja näille rakentamatta jääneille alueille vahvistettiin 1959 professori Olli Kivisen asemakaava. Muinaistieteellinen toimikunta pitää tärkeänä, että huvilakaupungiksi kaavoitettu alue ja sen asemakaava maastoa myötäilevine katuverkostoineen ja puistikkoineen säilyy luonteeltaan samanlaisena, niin ettei miljöön korkea laatu kärsi vastaisuudessa kehityksestä ja uusiutumisesta. Viime aikoina rakennetut uudisrakennukset osoittavat, miten vaikeata niiden sopeuttaminen huvilakaupungin miljööseen kokonaisuuden kärsimättä useimmissa tapauksissa on.

Asemakaavamääräyksiin tulisi huolehtia siitä, ettei asutus pääse tiivistymään liikaa, vaan että kaavalle luonteenomainen avoin rakennustapa siihen oleellisesti liittyvine maureineen, aitoineen, piha- ja puutarha-alueineen sekä miljöön kannalta ensiarvoisen tärkeä kasvillisuus ja puusto saadaan säilymään.

Yksilöidyt suojelukohdeet selviävät oheisesta liitteestä. Ainoa laajempi yhtenäinen miljöökokonaisuus, jonka suojelemiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota, on Kluuvinlahdelta nouseva aksiaalisommitelma siihen liittyvine rakennuksineen sekä puisto- ja ranta-alueineen.

Muinaistieteellinen toimikunta
Rakennushistoriallinen toimisto

Intendentti Antero Sinisalo

HELSINGIN 42. KAUPUNGINOSA KULOSAARI

KULTTUURIHISTORIAALLISESTI ARVOKKAAT SUOJELUKOhteet

1¹⁰¹⁰

Lautturinkuja 8
Funktionalistinen, valkoiseksi rapattu kaksikerroksinen asuintalo vuodelta 1939.
Suunnittelija Jarl Jaatinen.

1⁷²⁶

Kulosaaren puistotie 8
1920-luvulla rakennettu kaksikerroksinen puuhuvila.
Suunnittelija tarkistamattomien tietojen mukaan
Armas Lindgren.

1⁹⁹³

Hopeasalmentie 9
Taitekattoinen, kaksikerroksinen rapattu jugendhuvila vuodelta 1912. Pihamiljöön tiensivun kivi-aitooneen ja rannanpuoleisine terasseineen.
Suunnittelija Sigurd Frosterus.

1⁹⁰¹

Hopeasalmentie 24
Paanukattoinen, kaksikerroksinen ^{puu-}vuorattu 1934 rakennettu puuhuvila.
Suunnittelija Armi Klemetti.

1⁵⁴⁴

Bertel Jungintie 1
Kolmikerroksinen punatiilihuviila pihaterasseineen ja puutarhaa ympäröivine korkeine tiilimuureineen vuodelta 1916.
Suunnittelija Bertel Jung.

1⁵⁰²

Bertel Jungintie 3
Ennen vuotta 1917 valmistunut kaksikerroksinen vuorattu puuhuvila, jossa jyrkkälappainen tiilikatto ja lukuisia parvekkeita. Alkuperäiset pieniruutuiset ikkunat yhtä lukuunottamatta säilyneet.
Suunnittelija tarkistamattomien tietojen mukaan
Einar Flinckenberg.

Kulosaarentie 4-6
Asuin- ja liiketalo Domus, joka valmistui 1915-1916 kauden osaltaan, siivet lisätty myöhemmin.
Kadunpuolelta nelikerroksinen, massiivinen rakennuskompleksi, joka liittyy olennaisesti Kulosaaren sen ainoana toteutettuna kaupunkimaisena rakennuksena.
Suunnittelija J.S.Siren, arkkitehti Thome.

Kulosaarentien vastakkaisella puolella oleva puisto, Kramerin lehto ja Domus muodostavat yhdessä suojeltavan kokonaisuuden.

1773, 1774

Hopeasalmentie 32
Ennen vuotta 1917, ilmeisesti 1916 valmistunut kahden perheen puuhuvila. Toisen kerroksen peittävä jyrkkälapainen vesikatto ja pieniruutuiset ikkunat. Puutarha terasseineen.
Suunnittelija Einar Flinckenberg.

Hopeasalmentie 23
Vuonna 1938 rakennettu rapattu kaksikerroksinen asuinrakennus.
Suunnittelija Jarl Eklund.

1758

Hopeasalmentie 25
Alkuperäisen asunsa säilyttänyt ateljee- ja asuinrakennus terasseineen. Kallioinen rantatontti jätetty muokkaamatta. Rakennettu vuosina 1927-28.
Suunnittelija Henry Ericsson.

1512

Hopeasalmentie 27
1930-luvun alun asuintalo, jonka ulkoasussa tapahtunut uusintoja. Liittyy Hopeasalmentien säilyneeseen miljöökokonaisuuteen.
Suunnittelija Henry Ericsson.

1481

Hopeasalmentien 29, Villa Reuterholm
Jyrkälle rantakalliolle 1911 rakennettu kaksikerroksinen, osaksi satula- osaksi taitekattoinen rapattu huvila.
Suunnittelija arkkitehtitoimisto Taucher & Cajanus.

1988, 1989

Vanha Kelkkamäki 9
Armas Lindgrenin suunnittelema ja 1920-luvulla rakennettu kaksikerroksinen suuri rapattu huvila, jonka jyrkän nelilapekaton peittämässä ullakko-kerroksessa myöskin huonetiloja. Laaja tontti puutarhasommitelmineen, terasseineen ja portainee ulottuu Hopeasalmentiehen.

185

Hopeasalmentie 48
Vuosina 1916-17 rakennettu Rantahotelli, nykyisin Wihuri-Yhtymän pääkonttori.
Suunnittelija Lars Sonck. Nykyinen asu Aino Kallio Ericssonin suunnittelema korjauksesta 1960-luvulla.

1784

Valaan luodolla sijaitseva entinen Brändö Paviljooni nykyinen ravintola Casino, joka on alunperin rakennettu 1915 Armas Lindgrenin piirustusten mukaan 1929 tehdyt muutos- ja laajennustyöt Bertel Jungin ja myöhemmin tapahtuneet korjaukset Niilo Kokon suunnittelemia.

126, 127

Armas Lindgrenintie 1, Villa Granfelt
Thomén toimiston piirustusten mukaan alunperin ennen vuotta 1912 valmistunut puuhuvila. Rakennuksen laajennus ja nykyinen klassisistinen ulkoasu sekä terassit ja kiviaita Armas Lindgrenin suunnittelemat 1920-luvulla.

Kulosaarentie 31-35, Ribbinginhovi
Tiilestä 1916-17 rakennetut kaksi puiston ja etu-
pihojen toisistaan erottamaa pitkää rivitaloa
Vapaaherran- ja Vapaamuurarinkujan välisillä ton-
teilla.
Suunnittelija Armas Lindgren

1574

Kulosaarentie 40
Robert Tikkasen suunnitelmien mukaan ennen vuotta
1917 valmistunut harmaa kaksikerroksinen tiilihu-
vila, jota on käytetty pappilana ja seurakuntata-
lona vuodesta 1921 lähtien.

Kellotapuli. Armas Lindgrenin suunnittelema poh-
jaltaan neliömäinen, korkea klassisistinen tapu-
lirakennus. Mäellä tapulin lounaispuolella si-
jaitsee 1935 Bertel Jungin piirustusten mukaan
rakennettu kirkko.

1575, 1654

Kulosaarentie 42, entinen paloasema
Piikan ympärille ryhmitetyt kolme vuoraamatonta,
koristeellista hirsirakennusta vuodelta 1916. Pa-
lotorni on purettu pois.
Suunnittelija Lars Sonck.

Kluuvin akselin miljöökonaisuus.
Lars Sonckin ja Bertel Jungin asemakaavoissa
esiintyneistä aksiaalisommitelmista ainoa toteu-
tunut, joskaan ei tarkasti Jungin vuoden 1917
asemakaavassaan suunnittelemassa muodossa. Akse-
li muodostuu Kluuvinlahdesta puistoinen ja sen
rannalta nousevasta kahdesta Ribbinginhovin ri-
vitalojen reunustamasta puistokujasta, jotka jat-
kuvat Kulosaarentien pohjoispuolella kohti kor-
kealla kallioalla sijaitsevaa, sommitelman tausta-
na olevaa kellotapulia. Kluuvin akseliin liitty-
vät olennaisesti Valaan luoto ja Casino sekä Hyl-
keen luoto purjehdusseuroineen, Kluuvinlahden suu-
yli johtava puusilta, sen länsipuolella Rantaho-
telli ja itäpuolella Villa Granfelt. Lisäksi mil-
jöökokonaisuuteen kuuluu Kellotorninrinteen pappi-
la ja kirkko sekä vieressä sijaitseva entinen pa-
loasema.

1469

Bomansonintie 15
Pieni yhden perheen puuhuvila, joka on rakennettu
Terijoelta tuodusta huvilasta Armas Lindgrenin
suunnitelmien mukaan kohta vuoden 1917 jälkeen.

1509

Sjöströmintie 4, Villa Sjöström
Ennen vuotta 1912 rakennettu tornillinen, taite-
kattoinen rapattu huvila.
Suunnittelija E. Saarinen.

1933

Wandelstadhinniitty 1
1930-luvulla rakennettu, berliiniläisen Firlen
suunnittelema kaksikerroksinen, satulakattoinen
korkeapäätyinen, pohjaltaan erivartisen ristin
muotoinen rapattu asuintalo.

Kärkkäläntie 3

Dna E. Naalundin

V. Vähäkallion taiteissa

28.10.1970

3131

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto
IES - toimisto
Kasarminkatu 25
HELSINKI

Muinaistieteellisen toimikunnan rakennushistoriallinen toimisto on kaupunkisuunnitteluviraston IES - toimiston pyynnöstä laatinut oheisen luettelon Kulosaaren kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista, joiden säilyttäminen olisi huomioitava alueen kaavoituksessa.

Kulosaaren eteläosien asemakaavahistoriallisesti merkittävä ja rielenkiintoinen huvilakaupunginosa on rakennettu 1930-luvun loppuun mennessä Lars Sonckin 1907-09 ja Bertel Jungin 1917 laatimien asemakaavojen mukaisesti. Saarelle kaavailtuja kaupunkimaisia ja monumentaalisia keskustasomitelmiä ei toteutettu, ja näille rakentamatta jääneille alueille vahvistettiin 1959 professori Olli Kivisen asemakaava. Muinaistieteellinen toimikunta pitää tärkeänä, että huvilakaupungiksi kaavoitettu alue ja sen asemakaava maastoa myötäilevine katuverkostoineen ja puistikkoineen säilyy luonteeltaan samanlaisena, niin ettei miljöön korkea laatu kärsi vastaisuudessa kehityksestä ja uusiutumisesta. Viime aikoina rakennetut uudisrakennukset osoittavat, miten vaikeata niiden sopeuttaminen huvilakaupungin miljööseen kokonaisuuden kärsimättä useimmissa tapauksissa on.

Asemakaavamääräyksiin tulisi huolehtia siitä, ettei asutus pääse tiivistymään liikaa, vaan että kaavalle luonteenomainen avoin rakennustapa siihen oleellisesti liittyvine muureineen, aitoineen, piha- ja puutarha-alueineen sekä miljöön kannalta ensiarvoisen tärkeä kasvillisuus ja puusto saadaan säilymään.

Yksilöidyt suojelukohteet selviävät oheisesta liitteestä. Ainoa laajempi yhtenäinen miljöökokonaisuus, jonka suojelemiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota, on Kluuvinlahdelta nouseva aksiaalisommitelma siihen liittyvine rakennuksineen sekä puisto- ja ranta-alueineen.

Muinaistieteellinen toimikunta
Rakennushistoriallinen toimisto

Intendentti Antero Sinisalo

HELSINGIN 42. KAUPUNGINOSA KULOSAARI

KULTTUURIHISTORIAALLISESTI ARVOKKAAT SUOJELUKOhteet

- 1¹⁰¹⁰ Lautturinkuja 8
Funktionalistinen, valkoiseksi rapattu kaksikerroksinen asuintalo vuodelta 1939.
Suunnittelija Jarl Jaatinen.
- 1⁷²⁶ Kulosaaren puistotie 8
1920-luvulla rakennettu kaksikerroksinen puuhuvila.
Suunnittelija tarkistamattomien tietojen mukaan
Armas Lindgren.
- 1⁹⁹³ Hopeasalmentie 9
Taitekattoinen, kaksikerroksinen rapattu jugendhuvila vuodelta 1912. Pihamiljöön tiensivun kivi-aitoiineen ja rannanpuoleisine terasseineen.
Suunnittelija Sigurd Frosterus.
- 1⁹⁰¹ Hopeasalmentie 24
Paanukattoinen, kaksikerroksinen ^{puu-}vuorattu 1934 rakennettu puuhuvila.
Suunnittelija Armi Klemetti.
- 1⁵⁴⁴ Bertel Jungintie 1
Kolmikerroksinen punatiilihuvila pihaterasseineen ja puutarhaa ympäröivine korkeine tiilimuureineen vuodelta 1916.
Suunnittelija Bertel Jung.
- 1⁵⁰² Bertel Jungintie 3
Ennen vuotta 1917 valmistunut kaksikerroksinen vuorattu puuhuvila, jossa jyrkkälappainen tiilikatto ja lukuisia parvekkeita. Alkuperäiset pieniruutuiset ikkunat yhtä lukuunottamatta säilyneet.
Suunnittelija tarkistamattomien tietojen mukaan
Einar Flinckenberg.
- Kulosaarentie 4-6
Asuin- ja liiketalo Domus, joka valmistui 1915-1916 kerrallaan, siivet lisätty myöhemmin.
Kadunpuolelta nelikerroksinen, massiivinen rakennuskompleksi, joka liittyy olennaisesti Kulosaaren sen ainoana toteutettuna kaupunkimaisena rakennuksena.
Suunnittelija J.S.Siren, arkkitehti Thomé.
- Kulosaarentien vastakkaisella puolella oleva puisto, Kramerin lehto ja Domus muodostavat yhdessä suojeltavan kokonaisuuden.

1773, 1774

Hopeasalmentie 32
Ennen vuotta 1917, ilmeisesti 1916 valmistunut kahden perheen puuhuvila. Toisen kerroksen peittävä jyrkkäläppeinen vesikatto ja pieniruutuiset ikkunat. Puutarha terasseineen.
Suunnittelija Einar Flinckenberg.

Hopeasalmentie 23
Vuonna 1938 rakennettu rapattu kaksikerroksinen asuinrakennus.
Suunnittelija Jarl Eklund.

1758

Hopeasalmentie 25
Alkuperäisen asunsa säilyttänyt ateljee- ja asuinrakennus terasseineen. Kallioinen rantatontti jätetty muokkaamatta. Rakennettu vuosina 1927-28.
Suunnittelija Henry Ericsson.

1512

Hopeasalmentie 27
1930-luvun alun asuintalo, jonka ulkoasussa tapahtunut uusintoja. Liittyy Hopeasalmentien säilyneeseen miljöökokonaisuuteen.
Suunnittelija Henry Ericsson.

1481

Hopeasalmentien 29, Villa Reuterin 1911
Jyrkälle rantakalliolle 1911 rakennettu kaksikerroksinen, osaksi satula- osaksi taitekattoinen rapattu huvila.
Suunnittelija arkkitehtitoimisto Taucher & Cajanus.

1988, 1989

Vanha Kelkkamäki 9
Armas Lindgrenin suunnittelema ja 1920-luvulla rakennettu kaksikerroksinen suuri rapattu huvila, jonka jyrkän nelilapekaton peittämässä ullakko-kerroksessa myöskin huonetiloja. Laaja tontti puutarhasommitelmineen, terasseineen ja portainee ulottuu Hopeasalmentiehen.

185

Hopeasalmentie 48
Vuosina 1916-17 rakennettu Rantahotelli, nykyisin Wihuri-Yhtymän pääkonttori.
Suunnittelija Lars Sonck. Nykyinen asu Aino Kallio Ericssonin suunnittelema korjauksesta 1960-luvulla.

1784

Valaan luodolla sijaitseva entinen Brändö Paviljooni nykyinen ravintola Casino, joka on alunperin rakennettu 1915 Armas Lindgrenin piirustusten mukaan 1929 tehdyt muutos- ja laajennustyöt Bertel Jungin ja myöhemmin tapahtuneet korjaukset Niilo Kokon suunnittelema.

126, 127

Armas Lindgrenintie 1, Villa Granfelt
Thomén toimiston piirustusten mukaan alunperin ennen vuotta 1912 valmistunut puuhuvila. Rakennuksen laajennus ja nykyinen klassisistinen ulkoasu sekä terassit ja kiviaita Armas Lindgrenin suunnittelemat 1920-luvulla.

Kulosaarentie 31-35, Ribbinginhovi
Tiilestä 1916-17 rakennetut kaksi puiston ja etu-
pihojen toisistaan erottamaa pitkää rivitaloa
Vapaaherran- ja Vapaamuurarinkujan välisillä ton-
teilla.
Suunnittelija Armas Lindgren

1574

Kulosaarentie 40
Robert Tikkasen suunnitelmien mukaan ennen vuotta
1917 valmistunut harmaa kaksikerroksinen tiilihu-
vila, jota on käytetty pappilana ja seurakuntata-
lona vuodesta 1921 lähtien.

Kellotapuli. Armas Lindgrenin suunnittelema poh-
jaltaan neliömäinen, korkea klassisistinen tapu-
lirakennus. Mäellä tapulin lounaispuolella si-
jaitsee 1935 Bertel Jungin piirustusten mukaan
rakennettu kirkko.

1575, 1654

Kulosaarentie 42, entinen paloasema
Pihan ympärille ryhmitetyt kolme vuoraamatonta,
koristeellista hirsirakennusta vuodelta 1916. Pa-
lotorni on purettu pois.
Suunnittelija Lars Sonck.

Kluuvin akselin miljöökonaisuus.
Lars Sonckin ja Bertel Jungin asemakaavoissa
esiintyneistä aksiaalisommitelmista ainoa toteu-
tunut, joskaan ei tarkasti Jungin vuoden 1917
asemakaavassaan suunnittelemassa muodossa. Akse-
li muodostuu Kluuvinlahdesta puistoineen ja sen
rannalta nousevasta kahdesta Ribbinginhovin ri-
vitalojen reunustamasta puistokujasta, jotka jat-
kuvat Kulosaarentien pohjoispuolella kohti kor-
kealla kallioalalla sijaitsevaa, sommitelman tausta-
na olevaa kellotapulia. Kluuvin akseliin liitty-
vät olennaisesti Valaan luoto ja Casino sekä Hyl-
keen luoto purjehdusseuroineen, Kluuvinlahden suu-
yli johtava puusilta, sen länsipuolella Rantaho-
telli ja itäpuolella Villa Granfelt. Lisäksi mil-
jöökokonaisuuteen kuuluu Kellotorninrinteen pappi-
la ja kirkko sekä vieressä sijaitseva entinen pa-
loasema.

1469

Bomansonintie 15
Pieni yhden perheen puuhuvila, joka on rakennettu
Terijoelta tuodusta huvilasta Armas Lindgrenin
suunnitelmien mukaan kohta vuoden 1917 jälkeen.

1509

Sjöströmintie 4, Villa Sjöström
Ennen vuotta 1912 rakennettu tornillinen, taite-
kattoinen rapattu huvila.
Suunnittelija E. Saarinen.

1933

Wandelstadhinniitty 1
1930-luvulla rakennettu, berliiniläisen Firlen
suunnittelema kaksikerroksinen, satulakattoinen
korkeapäätyinen, pohjaltaan erivartisen ristin
muotoinen rapattu asuintalo.

Kärkkäläntie 3

Dra. E. Naalundin V. Vähäkallion toimistossa

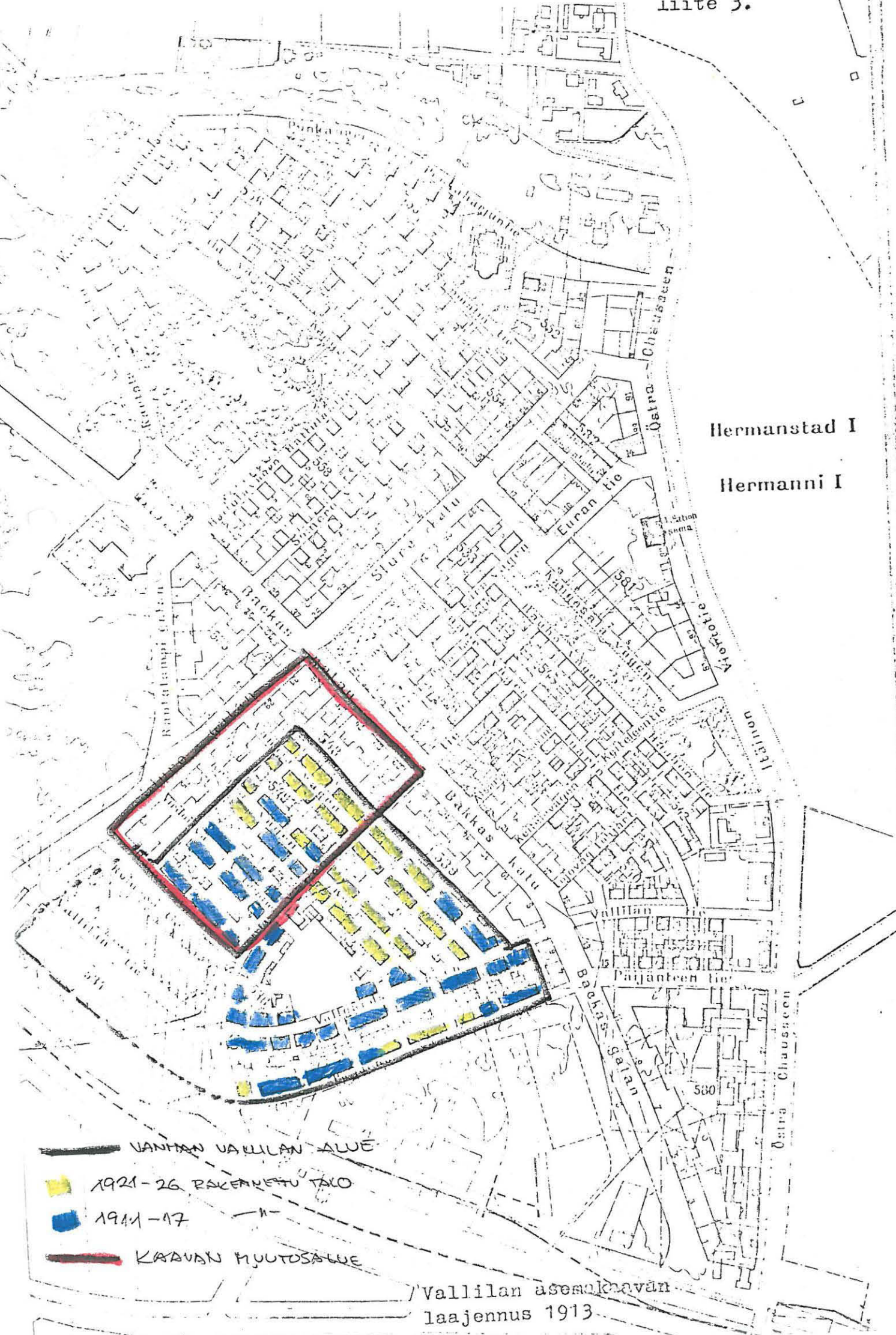
Syntyprosessi ~~XXXXXX~~: Gustaf Nyströmin aloite kaupunginvaltuustoll
työväenasiaainlautakunnan ehdotus, komitea
(Gustaf Nyström, Viktor v. Wright, Leo
Ehrnrooth, W. Zilliacus)
Jakosuunnitelma 1908 - "Vanha Vallila"
(kaupungingeodeetti)
Laajennussuunnitelma 1913 (Bertel Jung)
1909-1914 luovutettiin 125 tonttia
1915-1927 loput

Aloite ylhäältä alaspäin (wrightiläistä): tarkoituksena oli aikaansaada työläisille halpoja pieniä asuntoja, terveellisellä alueella (Vallilan korkeusasteet) lähellä tehtaita (Sörnäinen). Samalla haluttiin taata veronmaksajien pysyminen kaupungin rajojen sisällä ja toisaalta -kun tontit luovutettiin vuokralle- rakennusmaan pysyminen kaupungin hallussa ja maan arvonnousun koituminen kaupungin hyväksi. Talot olivat asukkaiden omia: tällä pyrittiin lisäämään väestön tyytyväisyyttä ja yritteliäisyyttä.

Suunnitelma epäonnistui monessakin suhteessa. Tontit tarjottiin vuokralle ~~shuutokaupassa~~ eniten tarjoaville, Kallion ja Sörnäisten työväenasuntojen rakennuttajat jatkoivat keinottelua. Asunnot olivat ahtaita, asukkijärjestelmästä ei päästy. Pääosa asunnoista ~~ei~~ oli hellahuoneita tai ~~hella~~ huoneen ja keittiön käsittäviä. Ullakkohuoneet olivat alivuokralaisia varten! (Puu-Käpylässä rakennuttajina asunto-osuuskunnat, rakentaminen rationaalisempaa ~~h~~annot tekniseltä tasoltaan parempia, kooltaan suurempia).

Säilyttämisperusteita:

Alue ulkonaisesti mielenkiintoinen ja viehättävä (keskellä kallio, jota ei kannattanut louhia eikä rakentaa, tiet kustannussyistä ~~kaav~~ vieroitteita). "Alue tiivis pientaloalue parhaimmillaan, mittakaavallisesti ihmisläheinen ja sympaattinen." Rakennukset hauskat näköisiä (yksi suunnittelija Karl Hårdh af Segerstad).

Hermanstad I
Hermann I

- VANHAN VALLILAN ALUE
- 1921-26 RAKENNETTU TALO
- 1941-47
- KAAVAN MUUTOSALUE

Vallilan asemakaavan laajennus 1913

HELSINGIN VANHANKAUPUNGIN JA TOUKOLAN KAUPUNGINOSIEN
HISTORIAALLINEN SELVITYS JA SUOJELUOHJELMA ASEMAKAAVA-
TYÖTÄ VARTEN

MUSEOVIRASTO
RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
13 maaliskuuta 1974

LAATINUT JARKKO SINISALO

Kirjaston kappale.

ALUEEN HISTORIAA

V a n t a a n H e l s i n k i

Vuonna 1550 perustettiin Helsingin kaupunki Vantaan suulle. Rakennustyöt sekä voimalliset asuttamistoimet alkoivat välittömästi, mutta kului vuosia ennen kuin uusi yhdyskunta oli toimintakykyinen.

Voimatoimenpitein perustetulla tapulikaupungilla oli tärkeä osuus Kustaa Vaasan kauppapolitiikassa. Helsingin avulla oli muun muassa tarkoitus syrjäyttää Tallinnan hallitseva asema Suomenlahdella. Taustalla olivat myös toiveet Uudenmaan rannikon laajan talonpoikaipurjehduksen tukahduttamisesta. Ajan mittaan osoittautui Helsingin perustaminen kuitenkin enemmän tai vähemmän epäonnistuneeksi ratkaisuksi. Kaupungin kauppapoliittinen asema pysyi verraten merkityksettömänä eikä varsinkin 1600-luvulla alkanutta köyhtymisprosessia voitu välttää.

Pietari Brahen kenraalikuvernöörikauden alussa ryhdyttiin toimenpiteisiin kilpailukykyisemmän tapulikaupungin perustamiseksi. Uusi kaupunki, Vironniemen Helsinki, perustettiin vuonna 1640 ja jo vuonna 1647 olivat kaikki asukkaat muuttaneet pois Vantaan Helsingistä.

Vantaan Helsinki oli vaatimaton pieni kaupunki, jonka asukasluku ei noussut 1000 henkeä korkeammaksi. Kaupungin julkisista rakennuksista, muusta rakennuskannasta puhumattaakaan, ei ole juuri säilynyt tietoja. Todennäköisesti ainakin raatihuone ja sairaala sijaitsivat Annalan mäellä. Kaupungin myllylaitos sai voimansa Helsingin koskesta, jonka luona myllytoiminnan perinne jatkui lähes katkeamattomana seuraavina vuosisatoina. Kaupungin luoteiskolkassa sijaitsi kirkkotarhan ympäröimä kirkko. Läheisellä kalliolla oli kellariteline. Puinen, suorakaiteen muotoinen kirkko oli rakennettu 1500-luvun alussa. Todennäköisesti se tuhoutui tulipalossa vuonna 1570, mutta rakennettiin uudelleen. Lopullisesti kirkkorakennus hävisi kaupungin tyhjennettyä. Oma osuutensa kaupungin vaiheissa oli myös Vantaan suuhun perustetulla kuninkaankartanolla, joka tosin ehti toimia vain

parikymmentä vuotta (1550-1570-luvun alku).

Vantaan Helsingin tarkka paikallistaminen on mahdollista vain pääpiirteissään. Muodoltaan pitkänomainen kaupunki sijaitsi pohjois-etelä-suunnassa. Pohjoisessa kaupunkiasutuksen rajana oli Turun-Viipurin maantie (nyk. Koskelantie). Lännessä Annalan mäen kautta loivasti kaartuen ja idässä rantaviivaa seuraten kaupunkiasutus ulottui suurin piirtein nykyisen Arabian tehdaslaitoksen tienoille.

1 7 0 0 - l u k u

Kun vanhaan agraarimiljööseen istutettu Vantaan Helsinki 1600-luvun loppuun mennessä hävisi, otettiin sen alue entiseen viljelykäyttöön. Vain myllylaitos jäi jatkamaan toimintaa kosken rannalle.

1700-luvun kartoissa on koko kaavoitettava alue pääasiassa peltoa ja niittyä. Maat kuuluivat Forsbyn (Koskelan) ja Guntäcktin (Kumpulan) tiloille. Tämä tilanne säilyikin sitten lähes muuttumattomana aina 1800-luvun ensimmäisille vuosikymmenille saakka.

1 8 0 0 - l u k u , Annala, Arabia ja Majstad

1800-luvun alkupuoliskolla syntyi Koskelan tilan maalle kaksi huvila-aluetta: Anneberg (Annala) ja Arabia. Annalan muodosti kauppaneuvos G.O. Wasenius kaupungilta vuonna 1834 vuokraamille mailleen. Arabia erotettiin Koskelasta vuonna 1840 ja vuodesta 1874 lähtien Arabian tehdas rakennutti sinne asuintaloja työläisilleen. 1800-luvun kuluessa syntyi erillistä huvilasutusta myös Annalanmäen pohjoispuolelle.

Vuonna 1883 erotutti vapaaherra Herman Standertskjöld-Nordenstam omistamansa Kumpulan kartanon maista kolme aluetta, joista yksi, Majstad, käsitti nykyisen Toukolan kaupunginosan eteläpuolen. Näiltä alueilta kartanonomistaja vuokrasi asuontontteja, joille pian alkoi syntyä vaihtelevaa esikaupunkiasutusta.

Teollisuusalue

Alueen vanhin teollisuuslaitos, Arabian posliinitehdas, perustettiin jo vuonna 1873. Ruotsalaisen Rörstrand Ab:n perustama posliinitehdas aloitti tuotantonsa vuonna 1874 ja jatkoi sitä vuodesta 1884 lähtien Arabia Aktiefabrik nimisenä. Arabian tehtaalla on ollut merkittävä osa sitä ympäröivien alueiden historiallisessa kehityksessä. Perustamisestaan lähtien se on myös ollut yksi alueen keskeisimmistä miljöötekijöistä. Tehdaslaitoksen nykyiset rakennukset ovat pääasiassa 1940-luvulta.

Muista teollisuuslaitoksista mainittakoon vuonna 1899 perustettu Yhdistyneet Villatehtaat Oy:n villakehräämö, joka sijaitsee Arabian pohjoispuolella. Pääosa kehräämön matalista rakennuksista on rakennettu vuosisadan vaihteessa arkkitehti Th. Höijerin piirustusten mukaan.

Helsingin kosken luona sijaitseva kaupungin vesijohtolaitos jatkaa mielenkiintoisella tavalla jo Vantaan Helsingistä tunnettujen myllyjen perinnettä.

1900-luku, omakotialue

Koskelan tila oli vanhastaan kaupungin omistuksessa, ja Kumpulän kartano myytiin kaupungille vuonna 1893. Molemmat liitettiin hallinnollisesti kaupunkiin vuosisadan vaihteessa. Sen jälkeen kaupungilla oli mahdollisuus säännellä rakennustoimintaa alueella.

Toukolan omakotialue perustettiin lievittämään vaikeaa asuntopulaa. Vuonna 1920 vahvistettiin Toukolan ensimmäinen jakosuunnitelma, vuokraehdot ja rakennusjärjestys. Päinvastoin kuin esimerkiksi samanaikaisessa Käpylässä vuokrasi kaupunki Toukolan tontit suoraan omakotirakentajille, eikä rakennuttajayhtiöille. Ensimmäinen jakosuunnitelma käsitti vain kaksi korttelia. Vuonna 1921 ja vielä vuonna 1923 vahvistetut jakosuunnitelmat lisäsivät korttelien määrän kahteentoista. Varsinainen asemakaava Toukolan alueelle vahvistettiin vuonna 1938. 1920-luvun loppuun mennessä oli Toukola käytännöllisesti kat-

soen täyteen rakennettu.

Tonttien vuokraajat rakensivat talonsa itse, mutta käyttivät jossain määrin myös ammattirakentajien ja -suunnittelijoiden apua hyväkseen. Rakentamista valvottiin monin keinoin, joten lopputuloksena oli rakennuskannaltaan yhtenäinen kokonaisuus, jossa yksilölliset piirteet näkyvät vain detaljeissa.

1940- ja 1960-lukujen aikana rakennettiin Toukolassa myös kerrostaloja, jotka huomattavasti poikkeavat aiemmasta rakenteesta.

SUOJELUOHJELMA

(numerot viittaavat kartan numerointiin)

1. KUSTAA ADOLFIN PUISTO JA KIRKKORINNE

Alue oli Vantaan Helsingin ydinosa. Kaupungista ei ole säilynyt jälkiä lukuunottamatta puiston vieressä olevaa kirkon paikkaa sekä Vanhankaupungintietä, joka aikanaan johti kirkolta kaupungin satamaan. Koko aluetta on kuitenkin käsiteltävä vuonna 1963 annetun muinaismuistolain tarkoittamana muinaisena asuinpaikkana, joka on kaavassa merkittävä erityisalueeksi. Sen tuleva kehittäminen olisi tutkittava tarkemmin erikseen.

Nykyinen puistomainen luonne on säilytettävä.

Alueella ovat seuraavat erilliset suojelukohteet:

1.1 Kirkonpaikka

Pääosiltaan näkyvissä oleva kivimuuri rajaa kirkkotarhaa, jonka keskellä Vantaan Helsingin nyttemmin täysin hävinnyt puukirkko on sijainnut. Tiedot kirkon paikasta perustuvat Nils Cleven vuosina 1930-1931 paikalla suorittamiin kaivauksiin. Suurin piirtein kirkon kuorin kohdalla on Vantaan Helsingin porvaristoon kuuluneen Hans van Sandenin hautamuistomerkki (Robert Stigellin alkuperäisestä hautakivistä jäljennämä, pystytetty 1890-luvulla).

1.2 Spaakin talo

Ns. Spaakin taloa sekä sen piharakennusta on arveltu yli kaksisataa vuotta vanhoiksi. Rakennusten historiaa ei ole tarkemmin tutkittu, mutta todennäköisesti ne ovat 1700-luvulla rakennettuja ja siten alueen vanhimpia rakennuksia.

1.3 Hämeentien varrella olevat rakennukset

Rakennukset ovat peräisin 1800-luvun lopulta ja 1900-luvun alusta ja edustavat tyypillistä helsinkiläistä viertoteiden varteen syntynyttä huvila-asutusta. Yksittäisinä rakennuksina niitä ei voida pitää erityisen arvokkaina, mutta tällä paikalla niillä on suuri merkitys, sillä ne antavat viitteenomaisen perspektiivin yritettäessä hahmottaa yli kolmesataa vuotta sitten hävinnyttä Vantaan Helsinkiä. Niiden säilyt-

tämismahdollisuudet olisi siten huolellisesti tutkittava.

1.4 Kellovuori

Puiston keskellä kohoavaa kalliota on kutsuttu Kellovuoreksi paikalla sijainneen kellotelineen vuoksi. Kelloteline sijaitsi mahdollisesti sillä paikalla, missä nyt on Kustaa II Adolfin graniittinen muistokivi (Birger Brunila, pystytetty 1932).

2. ANNALA

Nykyinen Annala vastaa suurin piirtein vanhan Annebergin huvilan aluetta. Alkuperäinen 1830-luvulla tehty puistosommitelma käytävineen ja puustoineen on osaksi säilynyt. Hämeen tien varrella olevat kerrostaloryhmät rikkovat pahoin alueen yhtenäisyyttä. Miljöövaurioita olisi lievennettävä esimerkiksi puuistutusten avulla.

2.1 Annalan huvilarakennus

Paikalla olevan huvilan rakennushistoria ei ole tiedossa. On kuitenkin todennäköistä, että se pääosiltaan on kauppaneuvos Waseniuksen 1830-luvulla rakennuttama huvila, jota myöhemmin on laajennettu varsin edustavaan klassistiseen asuun. Rakennus on säilytettävä.

2.2 Annalan muut rakennukset

Muista rakennuksista mainittakoon varsinkin Annalan huvilan pohjoispuolella olevat muutamat keltaisiksi maalatut asuinrakennukset, jotka sijaitsivat maisemallisesti arassa paikassa Annalanmäen rinteessä Vantaan Helsingin rajoilla. Myös näiden rakennusten säilyttäminen on suotavaa.

3. KUNINKAANKARTANON SAARI JA VANHANKAUPUNGIN KOSKEN RANTA-ALUE

Vanhankaupunginsaareen (Kuninkaankartanonsaareen) rakennettiin 1500-luvulla ns. kuninkaankartano, joka pääasiassa toimi voutin asuntona. Kartanon rakennuksiin kuului myös muun muassa kruunun viljamakasiini ja mylly. Rakennukset hävitettiin jo

1570-luvulla. 1900-luvun alussa saarella on suoritettu rakennusarkeologisia kaivauksia. Vanhankaupunginsaaren nykyiset rakennukset ovat vesilaitoksen perustamisvuoden (1876) jälkeen rakennettuja.

Miljööön elementtejä ovat koski, tuetut rantamuurit sekä punatiilirakennukset. Kaikki Uudisrakentamistoimet olisi sopautettava nykyiseen tilanteeseen myös huomioon ottaen alueen vanhin historia. Yksittäisiä säilytettäviä rakennuksia ei tässä ole nimetty.

4. VERKATEHTAAN ALUE

Matala tehdaslaitos sekä sen eteläpuolella oleva puistikko täydentävät ratkaisevalla tavalla miljöökokonaisuutta, jonka osina ovat Vanhankaupungin kosken ranta-alue sekä Kustaa II Adolfin puisto.

Puistokan ja tehdaslaitoksen säilyttämistä tulisi tutkia miljöökokonaisuutta silmälläpitäen. Rakennustoimintaa alueella tulisi joka tapauksessa tarkoin valvoa.

5. XXIII/905" ARABIAN PUISTOALUE

1870-luvulta lähtien Arabian tehtaan kaupungilta vuokraama kortteli käsittää pääosan entisestä Arabian huvila-alueesta. Sen avoin, puistomainen luonne on säilynyt. Suuri osa alkuperäisestä rakennuskannasta (työväen asuntaloja ja huviloita) on purettu.

Korttelin koillisosassa on uudempia kerrostaloja. Alueen nykyinen puistomainen luonne on säilytettävä ja uudisrakennustoimintaa alueella tulisi tarkoin valvoa. Erilliset suojelukohteet ovat seuraavat:

5.1 Työväenasunnot

Kuusi kahdenperheen asuintaloa on rakennettu 1920-luvun alussa (piirustukset vuodelta 1919, suunnittelija F.T. Gessler). Sekä pohjakaavaltaan että ulkoasultaan yhdenmukaiset puurakennukset päädyissä olevine avokuisteineen ovat tyypillisiä työ-

väen asuinrakennuksia. Rakennusten tervattuja ulkoseiniä elävöittävät valkoiseksi maalatut listoitukset. Kaikki rakennukset ovat lähes alkuperäisessä asussa. Rakennukset tulee säilyttää, sillä rakennusryhmä liittyy luontevasti Toukolan omakotialueeseen ja edustaa muualla Helsingissä yhä harvinaisemmaksi käyvää rakennustyyppiä.

5.2 Huvilat

5.2.1 Alkuperäisen asunsa säilyttänyt mansardikattoinen asuintalo, rakennettiin vuonna 1917 (arkkitehti Karl Lindahl) Arabian tehtaan toimihenkilöiden asuinrakennukseksi.

5.2.2 1800-luvun lopulla rakennettu huvila, joka on laajennettu nykyiselleen vuosisadan vaihteessa.

Huviloita ympäröivä puisto säilytettävä.

6. ARABIAN TEHTAAN PÄÄSISÄÄNKÄYNTI

Tehtaan nykyinen pääsisääntulo sijaitsee yksikerroksisessa puurakennuksessa, joka rakennettiin 1870-luvulla ensimmäisen tehtaan edustavaksi sisääntuloportiksi. Rakennuksen Hämeen-tien puoleinen fasadi on pääosiltaan alkuperäisessä asussa. Arabian tehdaslaitoksen vanhimman rakennusvaiheen edustajana porttirakennuksella on paitsi teollisuus- myös paikallishistoriallinen merkityksensä, ja se tulee säilyttää mahdollisuuksien mukaan. Tehdasalueen sisäosissa voi olla myös muita vanhimpaan rakennusvaiheeseen kuuluvia osia, joita ei kuitenkaan tässä yhteydessä ole tutkittu.

7. HUVILARAKENNUS KORTTELISSA XXIII/899 ⁶⁶⁸

Yksikerroksinen asuinrakennus luultavasti 1800-luvun lopulta. Rakennushistoria tutkimatta. Säilyminen suotavaa alueen tulevasta käytöstä riippuen.

8. HIRSIPUUKALLIO

Hirsipuukallio on merkittävä erityisalueeksi vuonna 1963 annetun

muinaismuistolain tarkoittamana historiallisena paikkana. Kallio oli Vantaan Helsingin julkisena mestauspaikkana. Vuonna 1599 se oli myös Kaarle herttuan ja Sigismundin suomalais-ten kannattajien välisen kamppailun veristen jälkiselvittelyjen yhtenä tapahtumapaikkana Kaarle herttuan mestauttaessa kalliolla yhdeksän helsinkiläistä vastustajaansa.

9. TOUKOLAN OMAKOTIALUE

Historiallisesti muun muassa Vallilan ja Käpylän vanhimpiin osiin rinnastettavalle Toukolan omakotialueelle luonteenomaiset piirteet: yhtenäinen rakennuskanta sekä pieni mittakaava, jota matalat kadunvieriaidat sopivasti korostavat, ovat yhä vallitsevia huolimatta Hämeentien varrelle kohonneiden kerrostalojen haitallisesta vaikutuksesta.

Asemakaavan tulisi tuoda perusteet nykyisten rakennusten säilyttämiselle ja peruskorjaukselle. Samalla tulisi tutkia mahdollisuuksia sallia uudisrakentaminen nykyisten rakennusten paikkaa ja kokoa noudattaen sekä mahdollisesti lisärakentamista tonttien peräosiin.

10. TOUKONIITTY

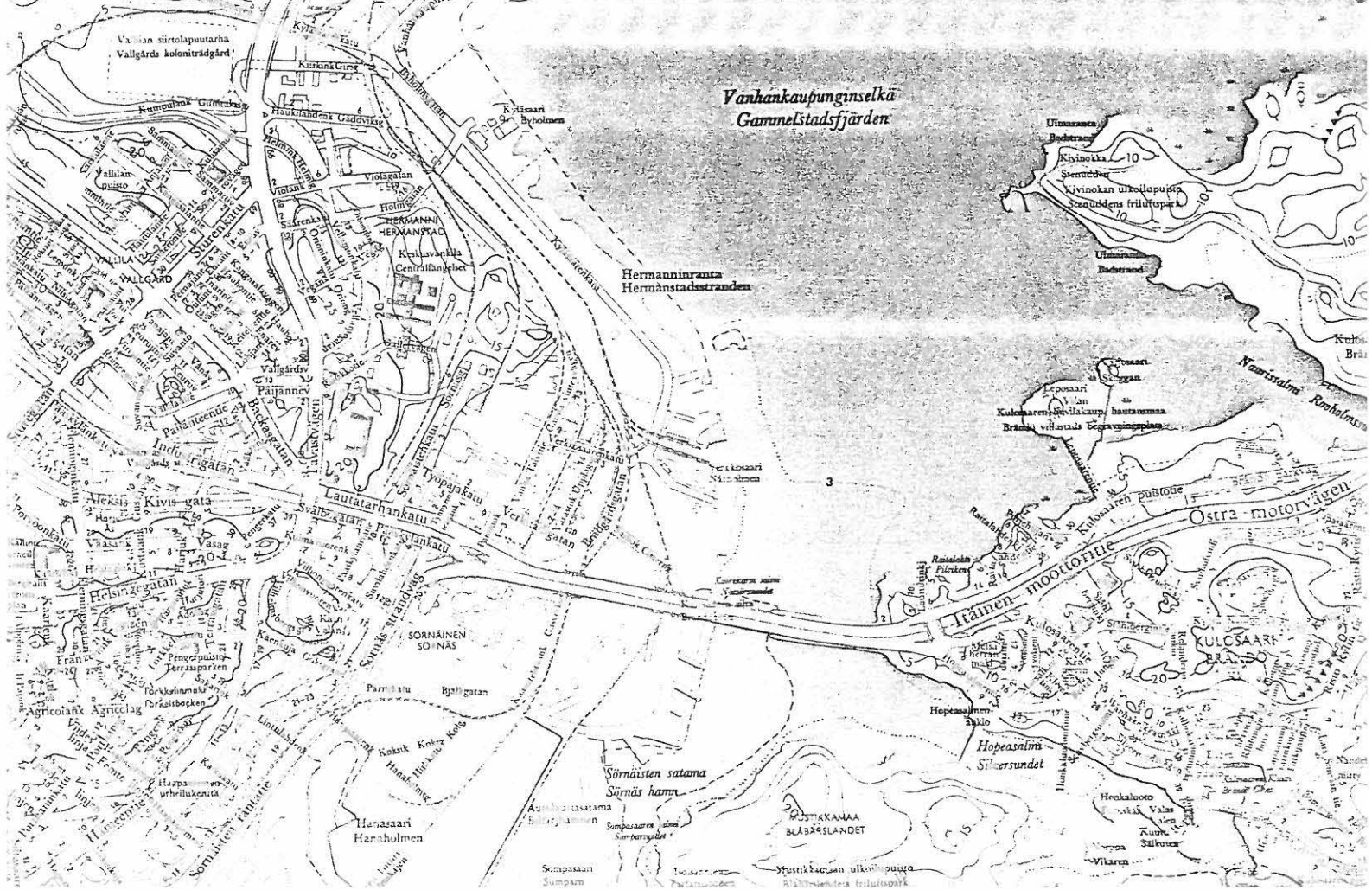
Ylioppilaat käyttivät niittyä kevätjuhlien viettopaikkana 1840-luvulla. Vuoden 1848 juhla sai erityistä kantavuutta Cygnaeuksen pitämän maineikkaan puheen sekä ensi kertaa Paciuksen sävelin julkisesti esitetyn Maamme-laulun ansiosta. Juhla nähtiin yhtenä kansallisen heräämisen kaikkein vahvimista ilmauksista tuona aikana. Kumpulan kartanon silloinen omistaja J.G. Bonsdorff lahjoitti kentän ikuisesti juhlapaikaksi ylioppilaille. Perinne ei jatkunut, sillä seuraavana vuonna tällaiset juhlat kiellettiin valtiovallan toimesta.

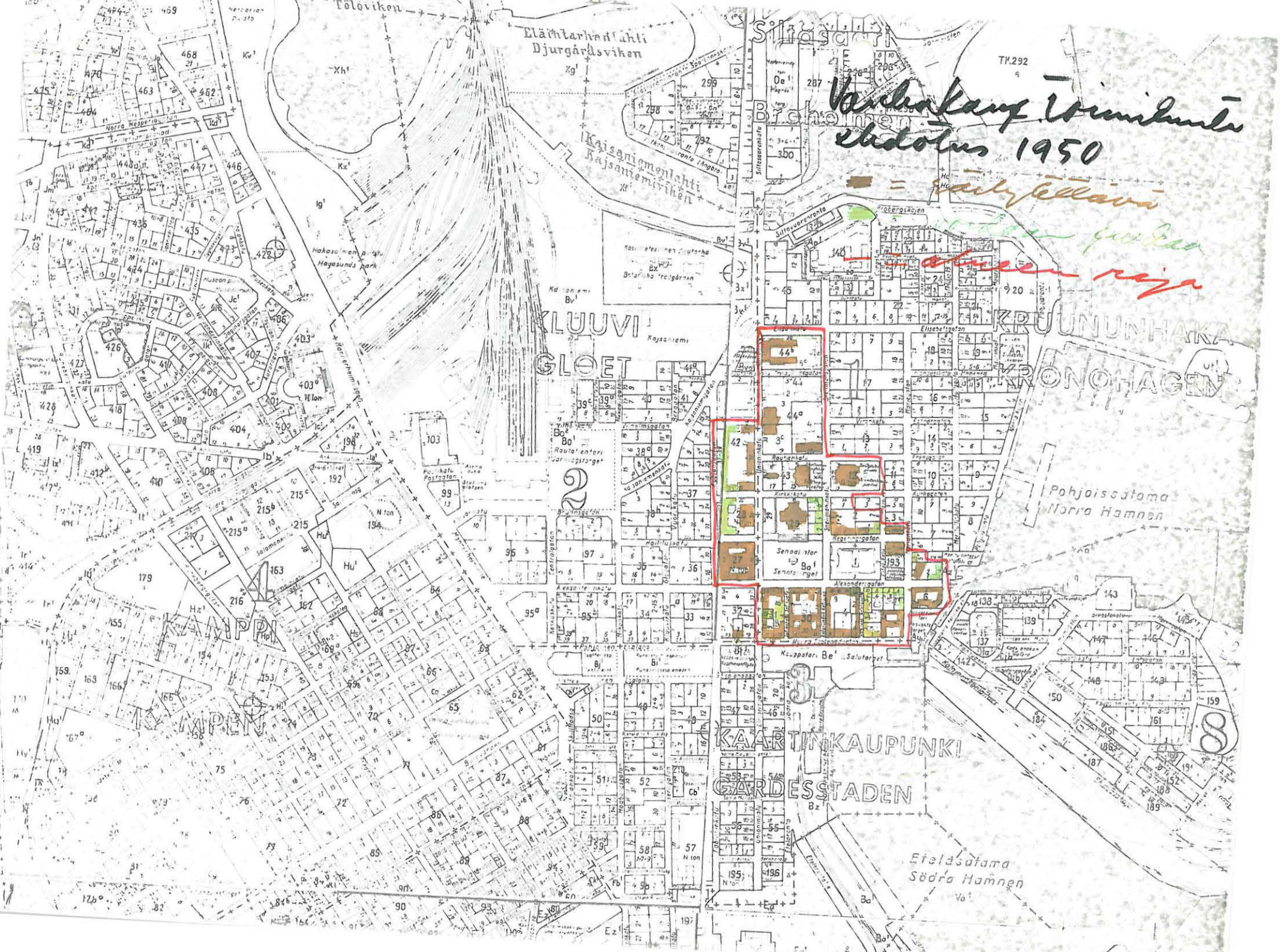
Sata vuotta myöhemmin kevätjuhlaperinnettä yritettiin elvyttää. Samassa yhteydessä Toukoniitylle pystytettiin Viktor Janssonin ja Erik Bryggmanin suunnittelema Maamme-laulun muistomerkki.

Toukoniityllä on merkitystä kansallisena, Helsingin kaupungin ja varsinkin sen ylioppilaskunnan historiaan liittyvänä muistomerkinä. Toukoniityn puistomainen luonne tulee säilyttää.

11. HÄMEENTIEN PUUSTO

Jo 1840-luvun kartoissa on Itäisen Viertotien (nyk. Hämeentie) merkitty puurivien reunustamaksi. Tuon ajan suunnitelmien mukaiset puurivit ovat paikka paikoin jäljellä. Puut on säilytettävä ja mahdollisuuksien mukaan rivejä tulisi täydentää.

KLUUVI
GLOET

KRUUNUNHAKA
KRONOHAGEN

KAARTINKAUPUNKI
GÄRDESSTADEN

KATAJANOKKA
SKATUDDEN

Eteläsatama
Södra Hamnen

Pohjoissatama
Norra Hamnen

Kasviteellinen puutarha
Botaniska trädgården

Kasaniemi
Bv

Kasaniemi

Bo

2

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

Bo

16.05.1974

RE
HAKU
ANKIS

513

kirjeenne 30.11.1973

7.kaup.osan (Ullan-
linna) korttelien 180,
182, ja 183 rakennus-
historiallinen selvitys
asemakaavatyön pohjaksi

Helsingin kaupunkisuunnittelu-
virasto

Asemakaavaosasto

Katariinankatu 1
00170 HELSINKI 17

Museoviraston rakennushistorian osasto on laatinut asemakaavaosaston pyynnöstä oheisen rakennushistoriallisen selvityksen Helsingin 7. kaupunginosan korttelien 180, 182 ja 183 rakennuskannasta ja esittää käsityksensä korttelien asemakaavoituksen perusteista seuraavaa.

Kaikki korttelien 180, 182 ja 183 alkuperäiset rakennukset on rakennettu 1900-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä. Ne ovat pääosiltaan säilyttäneet alkuperäisen asunsa: ainoastaan kahta rakennusta on myöhemmin korotettu kerroksella.

Kaavamutoksen lähtökohtana on koko alkuperäisen rakennuskannan säilyttäminen. Sen vuoksi oheisessa luettelossa ei rakennuksia ole luokiteltu keskinäiseen arvojärjestykseen. Rakennukset ovat kokonaisuuden kannalta yhtä arvokkaita: yhdenkin rakennuksen purkaminen rikkoisi kokonaisuutta ja muuttaisi alueen luonnetta. Hiljää vaurioiksi onkin luonnehdittava kortteleihin 182 ja 183 rakennettuja yhteensä viittä uusia rakennusta. Parhaiten on säilynyt kortteli 180.

Museoviraston rakennushistorian osaston yksityiskohtaisempi kanta alueen asemakaavoituksen perusteisiin on jo esitetty museoviraston rakennushistorian osastossa laaditussa 7. kaupunginosan korttelin 185 rakennushistoriallisessa selvityksessä asemakaavatyön pohjaksi 11.01.1973, joten sitä ei tässä yhteydessä enää toisteta. Lisäksi viitataan 7. kaupunginosan kortteleiden 180, 182, 183 ja 185 asemakaavoitusta koskevaan museoviraston aloitteeseen Helsingin kaupunginhallitukselle 28.07.1972.

Osastonjohtaja

Antero Sinisalo

Tutkija

Jarkko Sinisalo

Liite

HELSINKI

7. kaupunginosa, Ullanlinna

Korttelien 180, 182 ja 183 rakennushistoriallinen selvitys
Museovirasto, rakennushistorian osasto 1974

Kortteli 180

- 180/21 Huvilakatu 17 - Pietarinkatu 21
Asuintalo
Suunnittelija rakennusmestari Rich. Willman 1905.
- 180/11,
13, 15 Huvilakatu 19 - 23
Asuintalo.
Suunnittelija rkm. Rich. Willman 1907 - 1908.
- 180/17 Huvilakatu 25
Tontilla kaksi asuinrakennusta.
Suunnittelija M. Gripenberg 1906. Alkuperäinen
aita sekä portti kadun puolella säilytettävä.
- 180/1 Huvilakatu 17 - Tehtaankatu 26
Asuintalo
Suunnittelija M. Gripenberg 1902. Alkuperäinen
portti säilytettävä.
- 180/2 Kapteeninkatu 20-22 - Tehtaankatu 24
Asuintalo
Suunnittelijat Usko Nyström, Petrelius, Penttilä
1905. Alkuperäinen aita säilytettävä. Piharakennus
sekä pihaseinän korkea savupiippu uudempia. Näyte-
ikkunat avattu 1956.
- 180/16,
14, 12,
19 Kapteeninkatu 18-12 - Pietarinkatu 19
Asuintalo
Suunnittelija Elia Heikel 1903.

Tonttien 21, 11, 13, 15, 16, 14, 12 ja 19 pihat yhdistetty laajaksi korttelipihaksi, joka on varustettu mm. istutuksin ja lasten leikkipainoin. Korttelipiha halkaisee lehmuksin reunustettu kuja. Korttelipiha istutuksineen säilytettävä.

Kortteli 182

- 182/14 Huvilakatu 1 - Merikatu 15
Asuintalo
Suunnittelija Onni Tarjanne 1905, rakennettu 1906.
Vähäisiä julkisivumuutoksia 1906 (Tarjanne) ja 1910 (Eklund), ikkunamuutoksia sekä avokuisti 1918 (Frölander).
Rakennushistoriallisesti arvokas rakennus, joka luettelossa "Helsingin arkkitehtanisesti ja historiallisesti arvokkaat rakennukset" on luokiteltu luokkaan A. Alkuperäinen piharakennus sekä portti säilytettävä. Rakennuksen katujulkisivut villiviinin peitossa.
- 182/1 Huvilakatu 3
Asuintalo
Suunnittelija rakennusmestari Emil Svensson 1907.
Vähäisiä julkisivumuutoksia 1956. Alkuperäinen aita säilytettävä.
- 182/16 Huvilakatu 5-7
Asuintalo
Suunnittelu rakennusmestarit A.J. Hongisto ja Emil Svensson 1907. Korotettu kerroksella 1920 (Holmgren, Kullmen), vähäisiä muutoksia 1971. Piharakennus alkuperäinen.
- 182/13 Huvilakatu 9 - 11
Asuintalo
Suunnittelija Eero Valjakka 1960. Vakava miljöövaurio.
- 182/15 Huvilakatu 13 - 15 - Pietarinkatu 22
Asuintalo
Suunnittelijat Lars Sonck ja Karl Lindahl 1907.
Muutoksia ensimmäisen kerroksen katujulkisivussa 1923 (F.A. Virta) sekä osittainen korotus 1928 (O. Kaskinen). Ensimmäisessä kerroksessa näyteikkunoita. Alkuperäinen piharakennus säilytettävä.
- 182/18 Kapteeninkatu 18-8 - Pietarinkatu 20
Asuintalo
Suunnittelija rakennusmestari Paavo Björk 1903.
Ensimmäisessä kerroksessa näyteikkunoita. Pääasiassa toimistotiloja sisältävä piharakennus ja siihen liit-
tyvä muuri 1950-luvulta.
- 182/17 Kapteeninkatu 6-4
Asuintalo
Suunnittelija Gustaf Estlander 1904. Vähäisiä julkisivumuutoksia 1925 (Jaakkola). Pääasiassa toimistotiloja sisältävä piharakennus 1950-luvulta.
- 182/2 Kapteeninkatu 2 - Merikatu 11
Asuintalo
Suunnittelija Jac. Ahrenberg 1904. Vähäisiä ikkunamuutoksia 1911. Alkuperäinen piharakennus säilytettävä.
- 182/12 Merikatu 13
Asuintalo
Suunnittelija Eero Valjakka 1966. Välttävästi ympäristönsä soveltuva rakennus.

Kortteli 183

- 183/16 Huvilakatu 2 - Merikatu 17
Asuintalo
Suunnittelija Eliel Saarinen 1905. Ikkunoiden epäonnistunut ruutujako vuodelta 1958, parvekkeet 1960-luvulta.
Rakennus on rakennushistoriallisesti arvokas ja luettelossa "Helsingin arkkitehtonisesti ja historiallisesti arvokkaat rakennukset" luokiteltu luokkaan A.
- 183/2 Huvilakatu 4
Asuintalo
Suunnittelijat von Essen, Kallio, Ikäläinen 1909.
Alkuperäinen piharakennus, johon liitetty autokatos.
Vähäisiä muutoksia pihajulkisivussa 1970.
Rakennus on rakennushistoriallisesti arvokas ja luettelossa "Helsingin arkkitehtonisesti ja historiallisesti arvokkaat rakennukset" luokiteltu luokkaan A.
Piharakennus säilytettävä.
- 183/4 Huvilakatu 6
Asuintalo
Suunnittelija rakennusmestari Heikki Kaartinen 1907.
- 183/6 Huvilakatu 8
Asuintalo
Suunnittelija F.O. Helenius 1907. Piharakennus alkuperäinen.
- 183/8, 10, 12 Huvilakatu 10 - 14
Asuintalo
Suunnittelija Nyberg. Puusto säilytettävä.
- 183/22 Huvilakatu 16 - Pietarinkatu 24
Asuintalo
Suunnittelu rakennusmestari Nyberg ja Löppönen 1905.
Muutoksia kattoikkunoissa sekä julkisivuissa 1910.
Näyteikkunat 1957. Pihalla uudempi autotalli.
- 183/14 Laivurinkatu 15-13 - Pietarinkatu 26
Asuintalo
Suunnittelija Kaj Selenius 1964.
- 183/9, 7, 5 Laivurinkatu 11 - 7
Asuintalo
Suunnittelija rakennusmestari Heikki Kaartinen 1906-1907. Piharakennukset alkuperäiset.
- 183/13 Laivurinkatu 5-3
Ranskalainen koulu
Suunnittelija Aino Kallas-Ericsson 1955. Pihalla miljööseen sopimaton rauta-aita.
- 183/1 Merikatu 21-19
Asuintalo
Suunnittelija Elsi Borg 1951.

11.01.1974

319

kirjeenne 30.11.1973

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto
Asemakaavaosasto

7. kaupunginosan (Ullan-
linna) korttelin 185 raken-
nushistoriallinen selvitys
asemakaavatyön pohjaksi

Museoviraston rakennushistorian osasto on laatinut asemakaavaosaston pyynnöstä oheisen rakennushistoriallisen selvityksen Helsingin 7. kaupunginosan korttelin 185 rakennuskannasta ja esittää käsityksensä korttelin asemakaavoituksen perusteista kunnioittaen seuraavaa.

Korttelien 180, 182, 183 ja 185 ruutuasemakaava esiintyy eri muodoissa useissa 1800-luvun lopulla laadituissa Helsingin asemakaavoitetun alueen laajennussuunnitelmissa. Toteutetun kaavallisen asunsa se sai vuonna 1899 (Förslag till förändrad indelning af särskilda kvarter uti 6:te och 7:de stadsdelarna af Helsingfors stad", G. Edström, Helsingin kaupungin rakennustoimisto. Vahv. 1.5.1900). Korttelit rakennettiin lähes täyteen 1900-luvun alkukymmeninä. Alueen erikoispiirteitä ovat kortteleita jakavat kujat, joihin istutetut pihat rajoittuvat, suorat kadut, suljettu rakennustapa ja kolmikerroksiset pittoreskit jugendtyyliset asuintalot. Suunnilleen samanikäiset rakennukset muodostavat yhden Helsingin ehjimmistä jugend-ajan miljöökokonaisuuksista. Huomattava osa rakennuksista on rakennusmestarien suunnittelema. Aikanaan niiden arkkitehtuuria arvosteltiin arkkitehtipiireissä hyvinkin ankarasti, nykyään rakennusten eklektisyys ja yksityiskohtien yllättävä ainutlaatuisuus ovat yksi alueen arvoista.

Kaikki korttelin 185 rakennukset on rakennettu 1900-luvun ensimmäisellä kymmenellä, ja ne ovat jäljellä suurin piirtein alkuperäisessä asussaan, ainoastaan tontilla 26 oleva talo sai 1930-luvulla uuden ulkoasun samalla kun rakennusta korotettiin kerroksella.

Kaavanmuutoksen luonnollisena lähtökohtana on kaikkien rakennusten säilyttäminen. Sen vuoksi oheisessa luettelossa rakennuksia ei ole lainkaan luokiteltu keskinäiseen arvojärjestykseen. Kaksi korttelin rakennuksista, Eiran sairaala, ja Villa Johanna tosin ovat rakennustaiteellisesti, yksittäin tarkasteltuna muita arvokkaampia. Esim. Suomen Rakennustaiteen museon julkaisemassa luettelossa "Helsingin arkkitehtonisesti ja historiallisesti arvokkaat rakennukset" molemmat on luokiteltu luonnaan A 2, eli luettelon arvokkaimpiin ja alueen muut rakennuksen miljöörakennuksiksi. Kokonaisuutena tarkasteltuna kaikki rakennukset ovat yhtä arvokkaita siten, että yhdenkin purkaminen rikkoisi kokonaisuuden ja muuttaisi alueen luonnetta: tällaisista miljöövaurioista on esimerkkejä kortteleissa 183 ja 182.

Museoviraston rakennushistorian osasto esittää, että asemakaavanääräyksiin sisällytettäisiin kaikkien tonttien osalta määräys siitä, että rakennusta ei saa purkaa eikä sen julkisivuja muuttaa siten, että toimenpide vähentää talon rakennustaiteellista arvoa tai muuttaa katukuvaa. Sisätilojen muutokset sallitaan vapaasti paitsi rakennuksissa tonteilla 27 ja 2, joissa myös sisätilojen jäsenty on säilytettävä. Alkuperäiset aidat, portit ja vanhaa puustoa on säilytettävä. Rajoitettu uudisrakentaminen on mahdollista joillakin tonteilla pihan puolella, tällöin olisi kuitenkin noudatettava vanhojen piharakennusten rakennusaloja. Poikkeuksena on tontti 26⁷, joka on yhdistetty kolmesta alkuperäisestä tontista. 1930-luvulla vanhan sairaalan suunnittelija Lars Sonck laati tontille lisärakennussuunnitelman, johon liittyi myös vanhan sairaalarakennuksen ulkoasun perusteellinen uusiminen. Suunnitelma jätettiin onneksi toteuttamatta. Lisärakentamista voidaan nykyään harkita, mikäli näin estetään sairaalan toimintojen jatkuva laajeneminen naapuritonttien rakennuksiin. (vrt. rakennus tontilla 24) Uudisrakennus on kuitenkin erittäin huolellisesti sopeutettava vanhaan rakennukseen, se on sijoitettava kujan puolelle piharakennuksen luonteiseksi, ja tontin puustoa on säilytettävä mahdollisimman paljon.

Osastonjohtaja

Antero Sinisalo

Tutkija

Ritva Tuomi

HELSINKI

7. kaupunginosa, Ullanlinna

Korttelin 185 rakennushistoriallinen selvitys

Museovirasto, rakennushistorian osasto 1973

185/27

Laivurinkatu 29 - Tehtaankatu 30

Eiran sairaala

Suunnittelija Lars Sonck 1904, rakennettu 1905.

Muutoksia: yhdyskäytävä kujan yli tontille 26 rakennettu 1909 (Lars Sonck), vuonna 1930 (Sonck) tehty suurisuuntainen laajennussuunnitelma jätetty toteuttamatta, sisätiloissa on tehty muutoksia.

Rakennushistoriallisesti erittäin arvokas rakennus, joka luettelossa "Helsingin arkkitehtonisesti ja historiallisesti arvokkaat rakennukset" on luokiteltu luokkaan A 2. Ulkoasussa ovat vain ennallistavat muutokset mahdollisia. Myös alkuperäiset aidat ja portit on säilytettävä, samoin puu- ja rajoitettu lisärakentaminen tontille on mahdollista.

185/2

Laivurinkatu 25

Villa Johanna

Suunnittelija Selim A. Lindqvist 1905, rakennettu 1906, saman suunnittelijan puutarhasuunnitelma vuodelta 1906.

Muutoksia: Itäfasadia muutettu 1911 (Lindqvist), aita suunniteltu 1911.

Rakennushistoriallisesti erittäin arvokas rakennus, joka on aikanaan myös luokiteltu luokkaan A 2. Aita, puutarha ja myös interiöörit säilytettävä. Myös alkuperäinen porttirakennus kujan puolella säilytettävä.

185/15

Laivurinkatu 21

Asuintalo

Suunnittelija rakennusmestari E. Holm 1906, 07.

Piilarakennus alk. talonmiehen asunto 1906, mielellään säilytettävä.

Nykyinen aita kujalle 1958.

185/13,25

Laivurinkatu 19-17, Pietarinkatu 25

Asuintalo

Suunnittelija rakennusmestari Kaarlo Borg 1907.

Muutoksia: osa ensimmäisen kerroksen entisistä myymälöistä toimistoiksi 1972.

Alkuperäinen aita, portit ja pihan istutukset säilytettävä.

185/23

Pietarinkatu 23 - Huvilakatu 18

Asuintalo, Gunnebo Gärd

Suunnittelija Valdemar Wilenius 1904-05

Vähäisiä muutoksia 1917, 1925, 1927, peruskorjauksia, 1933 (Harry W. Schreck), 1972 (Olavi Niemi).

Alkuperäinen aita säilytettävä.

- 185/1 Huvilakatu 20 - 22
Asuintalo
Suunnittelija Onni Tarjanne 1907
Muutoksia: 1910 asuintalo muutettiin sairaalaksi (Onni Tarjanne), 1933 taas asuintaloksi (Helge Lundström), tällöin mm. julkisivuihin uudet ulko-
ovet, peruskorjaus 1965 (Kaj Salenius).
Piharakennus 1910 (Tarjanne), sis. alkuaan leipom-
on, talonmiehen asunnon ja sairaalan laboratorion.
Alkup.aita säilytettävä.
- 185/18 Huvilakatu 24
Suunnittelija rakennusmestari J.L. Rinne 1906-07
Piharakennuksen suunnitellut D. Koponen 1910, sis.
alkuaan pesutuvan ym.
Alkuperäinen aita säilytettävä.
- 185/20 Huvilakatu 26
Asuintalo
Suunnittelija rakennusmestari J.L. Rinne 1907.
Piharakennus 1907, alk. talonmiehen asunto.
- 185/22,24 Huvilakatu 28-30
Asuintalo
Suunnittelija rakennusmestari Joh. Roine 1907.
Muutoksia: kellarikerrokseen asuntoja 1971. Ensimmäisen kerroksen yksi huoneisto sairaalan käyttöön 1973.
Myöhempi piharakennus.
- 185/26 Huvilakatu 32 - Tehtaankatu 28
Eiran sairalan tiloja
Huvilakadun puoleinen osa rakennettu ennen vuotta 1909, jolloin rakennusta on jatkettu Tehtaankadun puolelle ja Eiran sairaalaan liittyvä yhdyskäytävä kujan yli on rakennettu (suunn. Lars Sonck). 1931 osa Tehtaankadun puoleista siipeä rakennettiin uudelleen ja koko rakennusta Tehtaankadun puolella korotettiin kerroksella ja fasadeja uusittiin (Sonck). 1945 ullakolle rakennettiin asuntoja.